

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 80 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din.

Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-08

SLOVENECE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Cek. rač.: Ljubljana št. 10.650 za naročnino in št. 10.340 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica 6

Tel. 40-01 do 40-08

Podruž.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlje.

Osemnajst let fašizma

(Od našega rimskega dopisnika.)

Rim, 1. novembra.

Zadnji ponedeljek je italijanska država stopila v 19. leto fašističnega reda. 28. oktober velja kot najpomembnejši spominski dan v fašističnem koledarju, ki ima kakor znano, celo lastno štetje, ki se pričinja z nastopom fašizma. Ustanovni dan stranke letos ni bil praznovan z velikimi zunanjimi svečanostmi. Bila so le običajna spominska dejanja kakor vsako leto: polaganje vencev, razstava strankinih insignij v Palazzo Venezia, pred katero so izmenoma stražili zastopniki fašističnih organizacij in slovesna izročitev seznama strankinih udov za leto devetnajsto fašistične dobe vodji Mussoliniju.

Pot, ki pelje od pohoda na Rim, pa do vojne napovedi Grčiji, je dolga, trda, polna zmagovalstva, pa tudi polna težav. Italija je postala velika sila. Ustvarjala si je nov imperij, ki poleg materine dežele obsega še Trst, Gorico in Reko, deželo do Brennerja, Dodekanez, Abesinijo in Albanijo. Prevladajoča moč Italije na Sredozemlju ima sedaj, ko se je zrušila Francija, svojega tekmeča le še v angleškem vojnem brodomju, ki svojo moč oslanja na nekaj zelo važnih pomorskih oporišč. Italijanski narod je dobil novo politično, narodno in družabno vzgojo, mladina se vzgaja za novo državno obliko in za novo svetovno gospodstvo. Od mnogih strank je ostala le še fašistična stranka, z lateranskim dogovorom pa je bila dosežena sprava z Vatikanom. Fašizem lahko gleda na izredno obširno delo, ki ga je opravil v 18. letih, ki ne nekako na novo zgradil vse javno življenje, započel globoko segajočo socialno politiko, izvedel nov gospodarski sestav, imenovan avtarkija ali samoposkrba. Fašistična vlačavina se lahko ponaša z zgradnjami tisočev in tisočev kilometrov novih cest, s pomembnim dvigom poljedelske proizvodnje, z obširnimi in uspešnimi osuševanjem močvirnatih pokrajin. V zadnjih letih so pridobili veliko zemljišča za nova naselja, ki se razteza od Viareggia do Neaplja. Nastala so ljudska nova mesta Littoria, Sabaudia in Aprilia. Fašizem se je zavzel za pogozdovanje Apeninov in je to delo načrtno izpolnjeval. Izvedel je elektrifikacijo glavnih železniških prog, regulacijo hucournikov in ustvaril je močno industrijo za vse panoge narodnega gospodarstva. Mnogo je tudi storil za pobijanje nepismenosti itd. Kljub težavam in tudi napakam, se po 18. letih more fašizem vseeno ponašati z ogromnimi uspehi na gospodarskem, političnem, organizatoričnem in vzgojnem področju. Fašizem je ustvaril veliko armado in jo izvršno oborožil. Seveda je ta dvig bilo treba plačati z ogromnimi žrtvami na duhu in premoženju; bila so to leta odpovedi in močne discipline, kateri je bil podvržen italijanski narod. Spremenil se je tudi zunanji obraz Italije in dežela je postala tudi za vsakega tučca popolnoma varna. Sedaj lahko hodite brez skrbi ob vsakem dnevnem ali nočnem času bodisi po oddaljenih predmestjih italijanskih velikih mest, ali po rimski Campagni, ali pa po gorah Kalabrije in celo samotnih potih Sicilije. Leta 1920 bi tako početje bilo lahko združeno z zelo neprijetnimi presenečenji.

Fašizem je revolucija. Mussolini to znova in znova povdarja. Volja do oblasti in sicer do vse obsegajoče oblasti, to je življenjsko načelo fašizma. To je tudi takoj spodbetka vodilo do fašistične diktature. Toda kljub ostrinam, ki jih ima vsaka diktatura, vendar ni Mussolinijeva diktatura mogoče primerjati s tiranijo kakvega Stalina. Kljub fašizmu in njegovi diktaturi je za Italijane v Italiji še vedno bilo dosti svobodno življenje. Fašizem je spoštoval družino in jo celo pospeševal, priznal je tudi svobodo veroizpovedi. Seveda preglasno ni dovoljeno politizirati in kritizirati. Stene bi mogle dobiti ušesa in država došlo in trdo roko. Toda živeti se je vendarle dalo. Poenotenje se je največ opazilo v strankarskem življenju in pa pri časopisju. Toda čisto uniformirane Italije še tu ni danes nimate. Celot v sami stranki je mogoče opaziti neko razliko v mnenju in zadržanju. Je radikalno krilo, ki ga vodita Farinacci in Ciano, potem velika srednja skupina umernih z Mussolinijem in končno tudi še ostanki starih socialistov, ki se na tihem še vedno posvetujejo s svojim učnikom Karlom Marxom. Marsikaj pa je tudi čas prinesel in spremenil. Heroični fašizem nekako od leta 1919 do 1923 je gotovo nekaj drugega, kakor organizatorični fašizem do abesinske vojne in zopet nekaj drugega je fašizem, ki je stopil v drugo svetovno vojno.

Fašistična revolucija je bila krvava, kakor so skoraj vse revolucije. Mussolini sam jo je v razgovoru z Emilom Ludvigom imenoval eno najbolj krvavih revolucij svetovne zgodovine. Ob tej priliki se mi vsiljuje nekaj spominov na začetke fašistične revolucije. Prav gotovo je pred 20 leti Italija stala pred izbiro, ali jo bo poplavila revolucija rdeče internacionale, ali pa jo bo morala izvesti sama v svojih nacionalnih mejah. Rdeča revolucija je bila že v polnem teku. Spominjam se pocestnih bojov v Genovi leta 1920 in razburilivega prizora, ko si je mlada in lepa Italijanka sredi ceste pulila lase in je ob truplu svojega padlega zaročenca z divjimi kriki pozivljala množico k izgrecom. Doživel sem krvave scene v nekem gledališču v Firenzi in spominjam se pravih bitk v galerijah Victoria Emanuela v Milanu. Bila je sama božja Previdnost, da nisem leta 1921 v milanskem gledališču »Diana« s stotinami drugih zletel v zrak. Ponekod je že gospodovala ulica. Govornarji, zastopniki srednjega stanu pa tudi duhovščina so vili

Roosevelt ali Willkie

Prva poročila iz Amerike govorijo o ogromnih množicah volivcev, ki oblegajo volišča od ranega jutra

Newyork, 5. nov. t. Associated Press. Kakor hitro so se davi začele volitve, je bil naval na volišča ogromen. Tudi iz notranjosti države prihajajo poročila, da od prvega začetka volitev ogromne množice naravnost oblegajo vsako volišče. Nad Newyorkom sije najlepše sonce. Ko se je v Newyorku prikazal na svojem volišču sam kandidat Willkie, ga je nekaj stotin volivcev pozdravilo z bučnimi manifestacijami. Spremljevalo ga je veliko policistov, da ga ubranijo pred ljubeznivostmi njegovih pristašev. V Sharonu so začeli glasovati že ob zori, ko so morali prižgati sveče, da so mogli voditi zapisnike.

Newyork, 5. nov. t. Associated Press. Poročila, ki prihajajo iz notranjosti države, pravijo, da je v sredini države in na zahodu prevladovalo elabo vreme, toda udeležba pri volitvah je povsod ogromna. Dosedanja poročila objavljajo številke, ki še niso bile pri ameriških volitvah nikdar dosežene. Sam Newyork ima 3.380.000 volivcev. Velika večina je oddala svoje glasove že pred 12. uro. Tudi v Milwaukee in Visconsinu je večina glasovala pred 9. uro dopoldne.

Po prvih volilnih izidih sodeč, so južne države, kakor je bilo pričakovati, dosedaj dale ogromno večino Rooseveltu. Številke iz drugih krajev pa ne dovolijo nobenega sklepa glede izida. Predsednik demokratične stranke je izjavil, da bo Roosevelt izvoljen celo v Wilkiejevo domovinsko državi Indijani. Wilkiejevo rojstno mesto bo dalo dve tretjini glasov za Roosevelta. Na splošno se po prvih številkah, ki prihajajo, še ni mogoče izreči končne sodbe o odločitvi, ki bo padla.

Zadnji Rooseveltov govor pred volitvami

Newyork, 5. nov. AA. Reuter. Na svoji zadnji predvolilni turneji je imel predsednik Roosevelt govor v Pau Kipsju (državica Newyork). V tem govoru je med drugim izjavil:

Moramo dan in noč misliti na to, kako bomo

ohranili svojo zgodovinsko obliko vladavine in uprave, kajti vidimo, da v velikem delu sveta z uspehom udarjajo na ta ali oni način takšne državne uprave. Zdi se nam, kakor da so ti dogodki še daleč od nas. Vsaj tako se zdi na prvi pogled. Vendar pa moramo imeti v mislih, da bo morda tudi mir naše države odvisen samo od sposobnosti in spretnosti, ki jo bomo pokazali pri obrambi države. Naj že bo kakor koli, danes smo vsi, jaz in vi, hvaležni, da v tej naši prostorni državi vlada povsod mir in da je ves naš narod pripravljen ohraniti državi mir.

Snoči je predsednik Roosevelt imel govor po radiu s svojega posestva v Hydeparku. V njem je med drugim dejal: Nocoj sedim mirno v krogu svoje družine, kakor jih sedi toliko milijonov svobodnih Amerikancev po Združenih ameriških državah. Toda pri tem, ko sedim v krogu svojih milih in dragih, se ne morem premagati, da ne bi pomislil na milijone drugih družin onstran morja, na milijone, ki ljubijo svoje domače ognjišče, prav tako kakor mi in ki se morajo čisto zateči v podzemsko zavetišča zaradi bomb, ki podirajo domove. Mislim, da govorim v imenu vseh vas, če rečem: Hvala Bogu, da živimo pod svetlim soncem in da pričakujemo noči v mesečini, ki obseva mirno zemljo. Ko bomo jutri šli na volišče, homo, jaz, kakor tudi vi vsi, glasovali po svobodni volji in po svobodnem prepričanju. Ko bodo preštet glasovi, bodo Združene ameriške države ostale tudi v bodoče čvrst in složen narod, pa naj bo izid glasovanja kakršen koli. Deljenih mišljenj ne bo o eni stvari, namreč o temeljnem dejstvu, da vsi želimo ostati v miru in braniti svojo demokracijo. V tem oziru smo v pravem pomenu besede edin, čvrst in nerazdružljiv narod. Vemo, da imamo v svoji notranjosti silno zalogo moralnih in verskih moči, zalogo, ki zadostuje ne samo za vsak napad od zunaj, pač pa tudi za vse rušilne in pokvarjene vplive na znotraj. Ob koncu svojega govora je predsednik Roosevelt prebral staro in popularno molitev, znano pod imenom »Bog vodi in varuj Ameriko«.

50 milijonov na volišču

Newyork, 5. novembra. AA. DNB: Zanimanje volivcev je zelo veliko in udeležba večja kot pri vseh dosedanjih volitvah. Menijo, da bo na volišče prišlo nad 50 milijonov volivcev. V državi Newyork je 12.000 redarjev skrbelo za red.

Izid volitev bo znan danes

Izid volitev v državi Newyork bo znan v sredo, dne 6. novembra zjutraj med 5 in 6. uro po evropskem času. Končni izid volitev bo znan najpozneje opoldne dne 6. novembra.

Amerika ni sprejela nobenih mirovni predlogov Nemčije

Washington, 5. novembra. AA. DNB: Zunanji minister Hull je med večernjim sprejemom časnikarjev izjavil, da niso resnične govornice, češ da bi bila nemška vlada zaprosila ameriško vlado, da naj angleški vladi izroči predloge za mir.

Neznana tuja letala so metala bombe, ki so ubile 9 ljudi, 21 jih ranile in napravile veliko škodo

Belgrad, 5. nov. m. O današnjem bombardiranju Bitolja je bilo nocoj izdano po agenciji Avali naslednje poročilo: Agencija Avala je pooblaščenca objaviti tole:

Danes, 5. novembra, med 13.40 in 15.10 so tuja letala trikrat preletela naše ozemlje in med letom nad Bitoljem odvrгла na samo mesto 21 bomb. Od odvrženih bomb jih je 19 eksplodiralo. Mrtvih je 9, ranjenih pa 21 oseb. Povzročena je prav tako velika materialna škoda.

Napravljeni so bili najstrožji koraki, da se z vsemi sredstvi oborožene sile onemogoči vsak nadaljnji poskus kršitve naše meje in napad na naše ozemlje. Strokovne komisije so odposlane, da po podatkih na kraju samem ugotovijo poreklo omenjenih letal. Po končani preiskavi bo kr. vlada napravila potrebne korake, kakršne zahteva ta incident.

vreme, ki operacije ovira. O kakšni pomorski bitki pri Krfu grška admiraliteta in grški generalni štab nista dala nobenih potrdil.

Pomorska bitka pri Krfu?

London, 5. nov. t. Reuter: Iz Aten poročajo, da je večerj prišlo do pomorskega spopada med nekaterimi angleškimi in italijanskimi vojnimi edincami. Po uradno še nepotrjenih poročilih je neka italijanska bojna ladja dobila resne poškodbe.

Angleška admiraliteta ni objavila nobenih podatkov o tem spopadu. Pač pa je bilo objavljeno sporočilo admiralitete, da je nekaj manjših vojniških edinic avstralske vojne mornarice priplulo v Falerov in se tamkaj usidralo. O prisotnosti grških bojnih ladij v solunski luki admiraliteta ni dala nobenega potrdila.

Belgrad, 5. nov. m. Iz Djevdjelije poročajo, da je danes večina grškega časopisja objavila poročilo o veliki pomorski bitki, ki se je bila snoči pri Krfu.

Letalski napad na Bari in Brindisi

Atene, 5. nov. t. Associated Press: Angleški bombniki so ponoči napadli italijanski pristanišči Brindisi in Bari. Na povratku so napadli tudi nekatere vojaške cilje v Albaniji. Vsa angleška letala so se vrnila na svoja oporišča.

Angleži na Kreti

Atene, 5. nov. m. TCP. Podrobnosti, ki jih je bilo v trenutku mogoče dobiti o izkrcanju angleških čet na Kreti, potrjujejo, da so angleške čete prišle z ladjami iz Egipta, medtem ko je neko število angleških častnikov prispelo z letali na ta otok. Z uradnega mesta poročajo, da so Italijani napadli angleške čete takoj po njihovem izkrcanju. Uradno poročilo ne omenja angleških izgub. Toda iz poročil je razvidno, da bodo angleške čete za sedaj ostale na Kreti.

Nadaljevanje na 2. strani

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno. Zemunska vremenska napoved: V zahodni polovici države in v severnih krajih pretežno oblačno. Na jugu in vzhodu delno oblačno. Deževati utegne na zahodni polovici.

Vojna v Sredozemlju

Grško bojišče

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 5. nov. AA. Stefani. 151. uradno poročilo glavnega štaba italijanske vojske se glasi:

Delovanje italijanskih čet se nadaljuje na epirskem odseku, kjer so naši oddelki potem ko so zlomili močan sovražni odpor, prispeli do gor-njega dela doline Vojusa. Naše letalstvo je razvilo silno delovanje ob sodelovanju s kopensko vojsko in je večerj ves dan bombardiralo ceste, vojaške oddelke, skupine tovornih avtomobilov, barake in obrambne naprave na področju Florine, Kostura in Janine. Bombardiralo je tudi baterije in druge vojaške cilje na severnem področju gorovja pri Janini in ob cesti Janina—Kallibaki. Razen tega so naša letala bombardirala tudi pristanišča Volos, Proveza in Patras. Pri letalskih spopadih je bilo sestreljeno eno sovražno lovsko letalo, drugo pa verjetno tudi. Po naknadnih poročilih o letalskih napadih dne 2. novembra, je bilo sestreljenih še 6 sovražnih letal, poleg tistih, ki jih omenja naše poročilo št. 150. Tako znaša skupno število sestreljenih sovražnih letal na ta dan 11, eno letalo pa je bilo poleg tega verjetno tudi še zbito na tla.

Neka naša lovška ogledniška skupina je izvedla napad na veliko vodno letalo na področju Malte. Vsa naša letala, ki so se udeleževala omenjenih bojov, so se vrnila domov.

V Vzhodni Afriki je naša artilerija uničila transport oklopnih avtomobilov v bližini hriba Huseib pri Casali. Sovražna letala so metala bombe, ter ubila več domačinov. Bilo je tudi nekaj ranjenih, med njimi ena ženska in en otrok. Sovražnik je izvedel napad pri Negellju, žrtve in stvarne škode pa ni bilo. Naša protiletalska

roke in trepetali pred trenutkom, ko se bo plaz revolucije razlil po vsej Italiji.

Fašizem je prišel kot protirevolucija z vsemi tistimi pojavi, ki so specifična stvar italijanskega temperamenta. Kadar presojamo fašizem, je treba prav to imeti pred očmi. Njegov vodja Benito Mussolini, sin kovača in vasko učiteljice, je mož žareče volje in naravnost mistične vere v sebe in v svoje delo, ki je ob svojem nastopu imel že dosti taktičnih in praktičnih izkušenj, ki si jih je nabral v tedanjih razburkanih časih. Mussolini se je pokazal kot človek izrednih državnih sposobnosti, prepričevalne zgovornosti in kot politik neverjetno dobrega instinkta za ono, kar je vsakokrat duhovnega in političnega viselo v zraku. Danes so njegovi izreki napeljeni kot velike nacionalne formule po vseh zidovih Italije od Alp pa do Severne Afrike. Mussolini je bil v šoli bojnega socializma in je pridno bral Hegla, Nitzscheja, Sorella in Macciavellija. Natančno je tudi proučeval sovjetsko revolucijo. Ideal o večji Italiji, kakor so ga sanjali Garibaldi, Mazzini in Cavour je

obramba je sestrelila eno sovražno letalo in ujela posadko.

Naše podmornice, ki nastopajo v Atlantskem oceanu, so potopile 24.000 ton sovražnega brodomlja.

Milan, 5. nov. m. Transcontinental Press. Današnja »Gazeta del Popolo« poroča, da so italijanske čete zavzele utrjeni pas Karibaki. Italijanski bombniki so uspešno bombardirali grške utrbe. Celokupno italijansko časopisje poroča, da italijanske čete stalno napredujejo.

V Italiji zanikajo vsa angleška in ameriška poročila o operacijah v Grčiji

Rim, 5. nov. b. Tukajšnji listi zanikajo poročila agencije Reuter in »United Press« ter poročil angleških radijskih postaj v uporih v Albaniji, o dezertaciji Albancev iz vojske in o tem, da so grške čete prodrle tri do štiri milje na albansko področje ter zavzele važno koto Hriaberi, dalje da so grške čete prodrle proti Korči in da ogrožajo italijansko divizijo 15.000 moč ter da so zajeli 1200 italijanskih vojakov z dvema generaloma. Prav tako zanikajo Italijani, da je prišlo do pomorske bitke pri Krfu. Vse te govorice so po poročilih italijanskega tiska izmišljene in jih je smatrati kot brezvestno angleško propagando.

Grška poročila

Atene, 5. nov. t. Associated Press. Grška poročila vztrajajo pri svojih trditvah, da grške čete še vedno zadržujejo italijanske pritiske na albanski meji proti Janini in Florini, ter da so v sredini fronte nasprotnika potisnile nazaj v Albanijo, kjer so z bajonetom v rokah zavzeli nekaj hribov pri Korči. Pri protisunko so uničili nekaj nasprotnih oklopnih vozil in vjeli nekaj italijanskih vojakov. Na bojišču vlada zelo slabo

nekako znova ustvaril. Ta mitos se zunanje kaže v rimskem pozdravu, v prastarih liktorskih snopih, v obnovi in razširitvi starega Rima, ki naj postane spet glava rimskega imperija. Gradbeni stil novega mitosa je mešanica stare patetike, italijanskega kubizma in ruske prostorninske tehnike. Zgled za to je bila fašistična razstava v Rimu leta 1932 in 1933, potem Mussolinijev stadion, kolodvor v Ostiji in nova rimska predmestja.

Ali se bo novi rimski imperij uresničil tako, kakor si ga fašizem drzno zamišlja v obliki svetovnega cesarstva, ni mogoče vedeti. Fašistična stvarnost je ena izmed stvarnosti poleg narodno-socialistične, sovjetske, ameriške in končno tudi še vedno zelo močne angleške stvarnosti.

Fašizem je stopil v 19. leto svojega obstoja. Ustvaril je velike in dobre stvari, ustvaril je mnogo koristnega ter zaslužil priznanje vsakega objektivnega motrila. Naj bi ob svojem višku ustvaril tudi mirno in zadovoljno Italijo, ki bo na znotraj in na zunaj vsem pravičnal

Politični zapiski

Jugoslavija — sad velike zmage

V belgrajski »Politiki« je bilo za muslimanski praznik bajram nekaj člankov, ki so jih napisali dr. Vlada Corović, Vasilij Popović in S. Kurtović, ki je musliman. Vsi trije govorijo o Bosni in Hercegovini v srbskem smislu. Hrvatski listi zoper te članke polemizirajo. Nas zanima v Kurtovićevem članku tisti del, kjer govori pšec o svojem pogovoru s rajnim Pašićem leta 1918 v Nici, ko svetovna vojna ni še bila končana. Kurtović pripoveduje, da mu je takrat Pašić dejal, da nikakor ne more sprejeti zahteve Jugoslovanskega odbora, naj bi sestavil jugoslovansko vlado, dokler traja vojna. Pašić je takrat dejal, da za zdaj Srbija s svojo srbsko vlado lahko zastopa ne le Srbe, temveč tudi Slovence in Hrvate. Poleg tega takrat Pašić še ni mogel vedeti, kakšna bo končna zmaga. Pašić je dejal, da bo zmaga ali mala, ali srednja, ali velika. Ako bo zmaga mala, bo srbska vlada zahtevala obnovitev Srbije, kateri pa se mora priključiti še Bosna in Hercegovina z izhodom na morje. Ako bo zmaga srednja, bo Srbija zahtevala poleg Bosne in Hercegovine še Vojvodino in južno Dalmacijo ter združitve vseh srbskih dežel. Ako pa pride velika zmaga, takrat bo srbska vlada zahtevala združitve vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Šele takrat bo mogoče ustanoviti in sestaviti jugoslovansko vlado, kakršno zahteva Jugoslovanski odbor. — Te misli iz Kurtovićevga članka smo prinesli zato, ker je v njem ta zanimivi zgodovinski donesek.

Dr. Krnjevičev govor v Varaždinu

Preteklo nedeljo je bila v Varaždinu velika slavnost, ko je bila blagoslovljena zastava tamkajšnjega društva Hrvatske delavske zveze (HRS). Slavnostni govornik je bil dr. Juraj Krnjevič, glavni tajnik HSS, ki je med drugim dejal: »Ker smo taki, kakršni smo, v tem je naša moč in jamstvo boljše prihodnosti. Vidite, kaj se okoli nas dogaja. Vsak narod se bori zase. Tako nam bo, kakršni smo sami danes tukaj pokazali, da naj bomo. Pa se nam ne bo treba bati za prihodnost. Kadar pride vprašanje, kaj bo z nami, najprej pogledimo, kakšne so naše vrste, ali so trdne in močne ter odporne. Dokler so naše vrste take, ne bojmo se za našo prihodnost. Na svetu se vsak dan more kaj novega zgoditi. Vendar ne pozabite, kar je Radić dejal: da vsaka sila le nekaj časa traja. — »Vsaka sila do vremen!« Vsaka krivica more biti le kratkotrajna. Sila in krivica moreta biti tudi strahovito močni in silni, vendar mineva, kakor sta prišli. Bilo je že mnogo viharjev nad glavami hrvatskega naroda, pa smo ostali. Ali smo se vzdružili? Smo se! Tudi v prihodnje bo hrvatski narod ostal in se mu bo tako godilo, kakor bo složen. Tako se mu bo godilo, kar bo sam delal. — Kar pa velja tudi za Slovence.

»Srbski narod v svoji duši ni hegemonist«

Belgrajska »Samouprava« prinaša članek, kjer pravi: »Srbski narod po svoji duši ni hegemonist. To dokazuje njegove temeljne lastnosti, ki jih je treba pravilno spoznati. Vse svoje novejšo zgodovino, med ustvarjanjem države je srbski narod vodilo čustvo svobode, ki se je za njo bojeval, vedno pa je ta narod v sebi gojil skrajno patriarhalni in pošten altruizem od drugega, zlasti pa do sorodnih bratov. S takim altruizmom je ta narod mogel oditi v boj za svobodo svojega ognjišča in evrojskih narodnih svetlinj, med tem ko je istočasno občutil, kaj pomenijo ognjišča drugih, zlasti sosednjih narodov. Na podlagi tega spoznanja se je kasneje, ko je bila država že ustvarjena, razvila tudi vsaka druga gostoljubna lastnost, kakor naгон prirojenega zaupanja do bližnjega. Srbski narod je torej že ob začetku razumel vsako razširjenje svojega državnega prostora za odpiranje vrzeli za druga prizadevanja po svobodi in podpiranju drugih sorodnih plemen in narodov ter je to celoto vključil v skupno družino in evropsko civilizacijo.«

Hrvatski socialni institut

Glasilo zveze hrvatskih zasebnih nameščencev »Pravica« je prinesla te dni izjavo tajnika zagrebske delavske zbornice dr. Zvonimira Vinkovića o bodočem delovanju delavske zbornice. Ta program zasluži, da ga omenimo: Zagrebska delavska zbornica bo ustanovila svoj hrvatski socialni institut, in sicer v sporazumu z zvezo hrvatskih zasebnih nameščencev. Ta zveza je namreč že imela svoj socialni institut, ki je znanstveno obravnaval razna prečeta socialna vprašanja. Zdjaj pa bo ta institut prevzela delavska zbornica, ki ga bo vodila ob sodelovanju priznanih socialnih in gospodarskih znanstvenikov. V tem zavodu bodo sodelovali vseučiliški profesorji, oddelčni predstojniki in drugi javni delavci. Delavska zbornica bo vsem tem dala na razpolago dovolj gromotnih sredstev ter ves aparat. V strokovni organizaciji, kakršna je zveza zasebnih nameščencev, se namreč socialni institut ne more mirno razvijati, ker je organizacija bojna organizacija, delo instituta pa je znanstveno. V okvirju socialnega instituta bo določen poseben odbor, ki se bo pečal s tem, da organizira delo za delavce in nameščence o prostem času. Tako bo ta odbor organiziral sobotne prireditve za zabavo in razvedrilo, prirejal predstave, povesal bo razna pevka, športna in druga delavska društva, da bodo delovala po skupnem programu. Prirejal bo za delavce in nameščence skupna letovanja in zimovanja ter bo skušal v ta namen v Gorakem Kotarju kupiti velike gozdove, kjer bi delavci dobili svoje rezerve. Tako hoče ta institut delavcem, nameščencem ter njihovim družinam omogočiti poceni razvedrilo in počitek ter jih obenem odvrti od uživanja alkohola.

V tuja podjetja zaupne preglednike!

Hrvatsko nameščensko glasilo »Pravica« piše o najnovejši uredbi hrvatskega bana, ki je onemogočil prodajo industrijskih podjetij brez dovoljenja banke oblasti, in ki je na drugi strani ustanovil novo družbo »Pohit«, ki bo kupovala podjetja od tujcev, če bodo na prodaj List s tem v zvezi naglašja, da je treba postaviti v ta podjetja uradne revizorje, ki naj nadzirajo delovanje. To je zaradi tega potrebno, ker se v nekaterih podjetjih dela tiha likvidacija ter blago na tihem raznečavajo. Nato pravi list: »Niti en gospodarski človek ne more v kratkem času nakupiti si bogastva v naši deželi ter nato reči 'Z Bogom!'. To je zločin zoper ves narod, to je tatvina, ki jo bo ban hrvatski odločno preprečil. Po novi uredbi je onemogočeno, da bi industrija bežala iz banovine Hrvatske, prav tako pa je raznim spekulantom onemogočeno, da bi izrabljali paniko, ki je bila nalašč narejena. S posredovanjem POHITA bo doseženo, da bodo taka podjetja prišla v narodne roke pod neposredno upravo banke oblasti. Po novi uredbi je omejeno razpolaganje s lastništvom trgovskih in industrijskih delničarskih podjetij ter z delnicami delničarskih družb. Toda to ni nobena razlastitev. Naredbe se tičejo zgolj tistih, ki sami hočejo prodati svoja podjetja in svoje delnice. Naredbe so tukaj in zdaj, jih je treba odločno, zraven pa počteno, vestno in strokovno izvajati!

Grško-italijanska fronta

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kreta bombardirana

Atene, 5. nov. t. Associated Press: Italijanski bombniki so bombardirali nekatera mesta na Kreti. Italijanski napad se je začel malo za tem, ko so se na Kreti izkrcale angleške čete. Ena bomba je padla na neko mesto, kjer so bili angleški vojaki pravkar postrojeni, toda k sreči je zahtevala le malo žrtev.

Italijani zanikajo angleške navedbe o potopljenih podmornicah

Rim, 5. nov. AA. DNB. V nasprotju s trditvijo angleških radijskih postaj, da je Italija dozdaj izgubila 29 podmornic, sporočajo dobro obveščeni italijanski krogi, da je bilo v resnici izgubljenih

dozdaj samo 9 italijanskih podmornic, ena pa poškodovana. Velika Britanija pa je — poudarjajo v istih italijanskih krogih — izgubila 19 podmornic, ki so jih italijanske enote potopile na Sredozemskem morju in izven njega.

V Afriki

Kairo, 5. nov. AA. Reuter: Poročilo angleških sil pravi: Nikjer nič novega.

Nairobi, 5. nov. AA. Reuter: Poročilo poveljstva južnoafriških sil pravi: Letala južnoafriške uniije so bila v teku 3. in 4. novembra zopet aktivna. Izvršila so izvidniške polete nad Abesinijo in italijansko Somalijo. Poleg tega so naši bombniki osmič leteli nad Nageljem v Abesiniji.

Južnovzhodni položaj kot ga gledajo iz Berlina

Berlin, 5. nov. b. Zadnje dni so se razširjale govorice o nekem važnem lovu, ki da so se ga udeležili nemški zunanji minister von Ribbentrop, nemški poslanik v Ankari von Papen in italijanski zunanji minister grof Ciano. O tem sestanku je poročal zelo mnogo zlasti ameriški tisk in ga spravljal v zvezo z važnimi dogodki v Grčiji, kjer naj se rešilo važna vprašanja jugovzhodne Evrope. Nemški uradni krogi so označili lov von Papena in Ribbentropa kot njuno zasebno zadevo, niso pa niti potrdili niti zanikali razna ugibanja svetovnega tiska. V zunanjem ministertvu so se v zadnjih urah razširili glasovi, da se je von Ribbentrop vrnil v Berlin in da je zagoneten »lov na fazane« končan.

Neodvisno od tega lova pa berlinski uradni krogi poudarjajo, da je mnogo važnejše vprašanje odnošaje med Grčijo in Italijo, zlasti ker se ti odnošaji razvijajo na vojnem polju. Po odhodu italijanskega poslanika iz Aten in grškega poslanika iz Rima so diplomatski odnošaji med obema državama popolnoma prekinjeni. Nemški odnošaji napram Grčiji, tako izjavljajo v Berlinu, se niso spremenili, toda logično je, da se Nemčiji napram grško-italijanskemu sporu obnaša kot zaveznica Italije. To je stvarnost, ki jo je treba poudariti.

Kar se tiče govorice, da bo Bolgarija v kratkem zahtevala od Grčije zahodno Trakijo, pa v Berlinu izjavljajo, da jim o tem ni nič znanega, ker uradni bolgarski krogi o tem niso dali nobene izjave, temveč so to le ugibanja bolgarske javnosti in bolgarskega časopisja.

V zadnjem času so se razširile tudi govorice, da bo v kratkem prispel v Berlin sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov, ki da bo imel važne politične razgovore z nemškimi državniki. Te govorice sedaj zanikajo tudi v Berlinu, poudarjajo pa, da vladajo med Moskvo in Berlinom najtesnejši odnošaji. So se še zboljšali po angleškem protestu zaradi udeležbe Sovjetske Rusije v mednarodni donavski komisiji, ki zaseda sedaj v Bukarešti. Kot je znano, je sovjetska vlada smatrala prisotnost svojih delegatov za nujnost zaradi nje-

nega prihoda na Balkan. Po mnenju sovjetske vlade Sovjetska Rusija s tem ni kršila svoje nevtralnosti. Berlinski tisk smatra to sodelovanje za dokaz nesoglasja med Sovjetsko zvezo in Anglijo, da pravno se Anglija na vse mogoče načine trudi, da odnošaje s Sovjeti zboljša.

Italijanski pogoji za mir z Grčijo

Rim, 5. novembra. AA. DNB: Italijanski politični krogi poudarjajo glede na vesti, ki so se razširile v tujini in po katerih naj bi bili neki krogi že stopili v stik z namenom, da se grško-italijanski spor reši na mirnem način, naslednje:

Po objavi italijanskega ultimata so bile izvedene potrebne vojaške operacije, ki se morejo ustaviti samo v tem primeru, če Grčija preneha z odporom in sprejme italijanske zahteve, ali pa na drugi strani z zmago italijanskega orožja.

Turčija mobilizira

Rim, 5. nov. b. United Press poroča, da je Turčija pozvala pod orožje več letnikov rezervistov. Iz Ankare prihajajo poročila, da so mobilizirani vsi letniki med 20. in 40. letom.

Peturna seja bolgarske vlade

Sofija, 5. novembra. AA. Ministrski svet je imel večerj sejo, ki je trajala od 17 do 22.30. Razen drugega je na tej seji ministrski svet sprejel zakonske osnutke o organizaciji bolgarske mladine, osnutek, ki ga je predložil predsednik vlade in prosvetni minister prof. dr. Bogdan Filov.

Sofija, 5. nov. TCP. V mestu Petriču, ki leži na bolgarsko-grški meji, se je ves dan silila to-povsko streljanje.

Sofija, 5. nov. m. TCP. Na večerajšnji seji ministrskega sveta je bil sprejet zakon o Judih.

Drago Rakuš iz Maribora in Rudolf Mlakar iz Celja. Na merodajnih mestih so posredovali, da bi se uredba o preskrbi za prehrano prebivalstva spremenila v toliko, da bi peki smeli ob ponedeljskih peči in prodajati svež kruh.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 5. nov. b. Zagrebski župan Starčević je izdal danes okrožnico, ki prepoveduje vsako intervencijo na mestni občini. Mestni župan bo sam sprejemal politične osebnosti in mestne zastopnike. Vsem drugim uradnikom je prepovedano sprejemanje strank.

Zagreb, 5. nov. b. Načelnik oddelka za tehnična dela inž. Pavešić je odprl danes dopoldne v spremstvu šefa banskega kabineta Vladimirja Špišpa veliko mednarodno cesto, ki bo vezala Bolgarijo odnoeno Romunijo skozi Jugoslavijo z Nemčijo odnoeno z Italijo. Ta cesta je bila pred kratkim končana od Zagreba do Samobora, sedaj pa je dovršen tudi odsek od Samobora do Bregane.

Zagreb, 5. nov. b. Nocoj je odpotoval z brzovlakom v Belgrad zagrebski župan Mato Starčević s poslancom Arkom v zvezi z reševanjem vprašanja prehrane zagrebskega prebivalstva. Zaradi pomanjkanja vagonov je nastalo namreč vprašanje prehrane Zagreba.

Zagreb, 5. nov. b. V zadnjem času se po zagrebskih ulicah opaža vedno večje število otrok, ki se potepajo. Prav tako naraščajo zločini. Zaradi tega je bila sklicana konferenca, na kateri bodo vsestransko pretrli to vprašanje ter se pomislila na ustanovitev posebne otroške policije, ki bo nadzorovala otroke.

Hrvatska hoče biti upoštevana tudi v rečni plovbi

Zagrebski »Hrvatski Dnevnik« prinaša iz Belgrada tole poročilo o spremembi pri rečni plovbi: »Za predsednika upravnega odbora Rečne plovbe je bil te dni imenovan dr. Milan Glavinč. Hrvatska je močno zainteresirana pri vprašanju rečne plovbe, ker velik del naših plovnih reč teče prav skozi hrvatske kraje. Vendar tega doslej nihče ni vpošteval. Zato banovina Hrvatska po vsej pravici pričakuje, da bo Rečna plovba resno vpoštevala tudi potrebe Hrvatske.«

Osebnosti

Belgrad, 5. nov. m. S kraljevim ukazom je premeščen Franjo Baš, veterinarski svetnik v 4. skup. 1. stopnje iz banske uprave zetske banovine na okrajno načelstvo v Mariboru; Zvonko Zemljč, višji veterinarski svetnik 4. skup. 2. stopnje iz Maribora na bansko upravo zetske banovine.

Belgrajske novice

Belgrad, 5. nov. m. Danes je izšla prva številka mesečnika »Zemljoradnik«, ki je glasilo zemljoradniške mladine.

Belgrad, 5. nov. m. V prestolnico so se vrnili še drugi člani kr. vlade. Dopotovali so: podpredsednik vlade dr. Maček, poštni minister dr. Torbar in trgovinski minister dr. Andres. Tekom dneva so posamezni ministri imeli več sestankov s svojimi tovariši. Kakor običajno, so se sestali predsednik vlade g. Cvetković in dr. Maček. Z jutranjim vlakom sta dopotovala v Belgrad tudi prvaka SDS senator Vilder in glavni tajnik SDS Sava Kosanovič.

Iz Romunije

Bukarešta, 5. nov. TCP. Tajnik v kmetijskem ministertvu g. Cirulescu je sporočil za-stopnikom tiska, da je romunska vlada sklenila v Nemčiji naročiti 1000 traktorjev. Cirulescu je izjavil, da se bodo v veliki kmetijski šoli kmetje pričeli uporabiti traktorjev. Učili jih bodo nemški strokovnjaki. Za uporabo vsakega traktorja se bo izužilo 3—6 kmetov. Tako bodo prihodnje pomlad lanko v celoti obdelali 3 milijone hektarjev zemljišča, s katerim razpolaga Romunija. V tej akciji bodo sodelovali dijaki agronomije in uradništvo kmetijskega ministertva.

Bukarešta, 5. nov. m. TCP. Jutri dopoldne dopotuje v Bukarešto delegacija Hitlerjeve mlačine, ki bo sodelovala na veliki legionarski manifestaciji v Jasiu.

Bukarešta, 5. nov. b. TCP. Grška ladja »Edic«, ki pluje pod turško zastavo, je zapustila s 300 Turki Konstanco. Ti turški izseljenci se bodo naselili v Anatoliji.

Bukarešta, 5. nov. m. TCP. Finančni minister poroča, da je v bodoče prepovedano pošiljanje za-vojev z življenjskimi potrebščinami v inozemstvo.

Bukarešta, 5. nov. m. TCP. Oblast za preprečevanje gospodarske sabotaže in špekulacije v Galcu je zaprla nekega trgovca z življenjskimi potrebščinami zato, ker ni hotel prodati neki stranki zahtevane količine sira, čeprav je imel v skladišču zalogo. Pristojne oblasti so dobile navodila, da vsak dan kontrolirajo trge in da vsako kršitev prijavijo takoj merodajnim oblastem.

Casopisje legionarskega pokreta ostro napada predstavnike starega režima, češ da so svojo akcijo proti novemu režimu pričeli s sabotažo, ki jim je edino sredstvo.

Bukarešta, 5. nov. m. TCP. »Bukarester Tagblatt« poroča, da bo donavska komisija nadaljevala pogajanja v sredo. Pogajanja so se prekinila za nekaj dni zaradi tega, ker je sovjetska komisija pričakovala novih navodil iz Moskve.

Bukarešta, 5. nov. TCP. Komisija za ugotovitev odgovornosti za množinsko ubijanje legionarjev je ugotovila, da je ukaz za umor 600 legionarjev, ki je bil izvršen v noči od 21. na 22. septembra 1939, dal bivši maršal dvora Urdareanu.

Budimpešta, 5. nov. m. Madžarska vlada je sklenila zgraditi dva nova mostova čez Donavo. Prvi pri Medveju se že gradi in bo končan 1942. Drugi most bo pri Doborgažu. Gradili ga bodo več let.

Samo še do 11. novembra lahko naročite »Slovenčev koledar«

10 letni obnovitveni načrt za Japonsko

Tokio, 5. nov. AA. Reuter: Obveščevalni urad je objavil poročilo, ki pravi, da se sestavlja desetletni načrt, ki ga bodo sestavljale Japonska, Mandžukuo in Kitajska. Ta skupina bo v gospodarskem oziru celota, ki bo popolnoma neodvisna od tujine. Ta načrt se bo izvajal brez ozira na težave, ki bi lahko nastopile. Določene so temeljite reforme v industriji teh treh držav in največje olajšave v plačilnem prometu.

Drobne novice

Rim, 5. nov. AA. DNB: Papež Pij XII. je danes sprejel v privatni audienzi španskega apostolskega nuncija.

Bratislava, 5. nov. AA. DNB: Komisija, ki ji predseduje slovaški notranji minister Macha, je sklenila zapleniti v korist države 7.000.000 slovaških kron tistim politikom, ki so se nepostavno obogatili.

London, 5. nov. b. Ekspresni vlak, ki vozi med Londonom in Škotsko, se je zaletel v drug vlak. Pri tem je bilo 28 mrtvih in 59 ranjenih. Po večini gre za vojake in mornarje.

Lyon, 5. nov. AA. Havas: Danes se je končal četrti kongres nacionalne lige katoliških delavcev. Na njem so preresetavali vprašanja brezposelnosti in podpore delavcem, ki so po delavskih taboriščih.

Berlin, 5. nov. AA. Stefani: Nemški športni voditelj von Tschammer und Osten je priredil sprejem na čast voditelja italijanskega športa Parentia. Na sprejemu so bili med drugimi tudi zastopniki zunanega ministertva, ministertva za propagando, člani italijanskega veleposlaništva in številne druge ugledne športne osebnosti.

Bratislava, 5. nov. TCP. Slovaško-madžarski trgovinski sporazum, ki je potekel 4. novembra, se je provizorično podaljšal do konca leta. Slovaško-švedska trgovinska pogajanja, ki so bila prekinjena do 11. novembra, se bodo začela šele meseca decembra.

Praga, 5. nov. TCP. Nemški minister Göbbels se bo mučil tri dni v Pragi. Jutri prisotvuje slovesni predstavi Smetanove »Prodane neveste« v češkem narodnem gledališču.

Carigrad, 5. nov. m. Davi se je z romunsko potniško ladjo pripeljal nad 30 Poljakov in Judov, ki beže na vzhod. Od teh se je zvedelo, da so romunske carinske oblasti izredno strogo stopale pri pregledu priljage in niso dovolile, da bi Judje, ki zapuščajo Romunijo, odnesli več kakor dve obleki in najpotrebnejše perilo s seboj. Romunske oblasti so odvzele Judom po deset novih oblek in cele skladovalnice perila.

Dopoldne se je vodstvo SDS sestalo v kabinetu predsednika SDS, socialnega ministra Budisavljeviča.

Belgrad, 5. nov. m. Predstavniki jugoslovansko-madžarskega društva v Belgradu prispejo 13. novembra v Budimpešto. V Budimpešti ostanejo štiri dni ter bodo 14. novembra položili venec na grob neznanega vojaka. Isti dan bo dopoldne skupna seja. Na tej seji bo podpredsednik jugoslovansko-madžarskega društva v Belgradu Milan Popović govoril o zgodovinskih odnosih med Jugoslavijo in Madžarsko.

Belgrad, 5. nov. m. Kakor smo že poročali, je bilo v Belgradu vseučilišče nekaj časa zaprto. Redna predavanja se prično jutri. Vseučiliški svet je ob tej priliki objavil proglas na vse slušatelje belgrajskega vseučilišča, v katerem jih poziva, naj opuste vsa medsebojna obračunavanja in se posvetijo mirnemu študiju. V primeru, če bi se neredi ponovili, vseučiliški senat opozarja dijaštvo na hude posledice. V tem primeru ne bi bilo vseučilišče zaprto le nekaj dni, temveč za daljšo dobo.

Churchill o položaju

London, 5. nov. t. Reuter. Ministrski predsednik Churchill je imel v spodnjem domu, kjer je bil burno pozdravljen, govor, v katerem je dal pregled vojnih dogodkov in sliko mednarodnega položaja Anglije.

Letalska bitka za Anglijo

Churchill je v svojem govoru takoj prešel k letalski bitki za Anglijo in uvodno po klical nazaj v spomin Hitlerjevo besedo z dne 4. septembra 1940, ko je dejal, da bo »nemško letalstvo angleška mesta izbrisalo«. Toda angleška mesta še vedno stojijo, jasno se odražajo na podobi naše lepe zemlje in njihovi prebivalci nadaljujejo s svojim vsakdanjim delom. Do sedaj je bilo zaradi nemškega bombardiranja ubitih 14.000 civilnih oseb, 20.000 jih je bilo hudo ranjenih. Med vojaštvom pa je vsega mrtvih samo nekaj okrog 300, ranjenih pa nadaljnjih 500. Priznati je treba, je rekel Churchill, da je bilo porušenih mnogo stavb, toda vso škodo lahko pokrijemo z obstoječimi zavarovalnicami. Toda škoda, ki je bila napravljena oboroževalni industriji, predvsem tovarnam za strelivo in za letalstvo, je neznatna. Res, da smo spočetka zaradi neprestanih letalskih alarmov izgubili precej za proizvodnjo dragocenejšega časa, toda tudi to je sedaj urejeno. Delo se nadaljuje tudi med letalskimi alarmi. Nobena od naših organizacij, na katerih sloni življenje velikih mest, to so oskrba z vodo, z gorivom, z elektriko in plinom, zaradi letalskih napadov ni resno trpela. Tudi zaklonska gradimo dalje in jih pripravljamo bolj udobna za zimske mesece. Prepričan sem, da nadaljeval Churchill, da je nasprotnik v svoji letalski borbi proti nam uporabil vso svojo moč in ves svoj slabi namen. Nemški letalci so se potrudili, da so storili, kar so mogli, da izpolnijo povelje svojega voditelja. Toda zadnje čase opažamo, da silovitost njihovega napadanja počasi. Poprečno tedensko število mrtvih in ranjenih v septembru je bilo 4500, medtem ko je v oktobru padlo že za 1000 in znaša samo 3500. V prvem tednu meseca septembra je bilo nad 6000 mrtvih in ranjenih, v prvem tednu oktobra pa 2000. Ne smemo trditi, da je slabo vreme povzročilo to padanje števila žrtev, vendar pa mi ni mogoče objavljati pred javnostjo vseh tehničnih podrobnosti, ki se tičejo letalskega vojskovanja in letalske obrambe posebej.

Ko je pred mesecem dni govoril, je napovedal, da bo v letalski bitki za Anglijo sovražnik vsako angleško letalo plačal s tremi svojimi, vsakega angleškega pilota pa s šestimi svojimi. Njegove napovedi so se uresničile glede letal, razmerje za pilote pa je slabše za sovražnika, kajti izgube znašajo 10:1. Churchill je dejal, da letalska proizvodnja stalno narašča in da prihaja vedno več pilotov na bojišča. Anglija je na poti, da doseže enakost v moči z nemškimi letalstvom, kar je jamstvo za njeno varnost, in kmalu bo dosegla premoč, kar je predpogoj za njeno zmago. »Ko sedaj gledam na Anglijo,« je nadaljeval Churchill, »in vidim krasne prizore angleške hladnokrvnosti in junaštva, mi kljub razdejantem tako rekoč niti žal ni, da je sovražnik hotel uničiti mesta in naše podeželje.«

Delovanje nemških podmornic

Churchill je nato prešel na pomorsko vojno in je dejal, da je delovanje nemških podmornic zadnje čase bilo mnogo bolj resno, kakor nemški letalski napadi. Dejstvo, da ne moremo uporabljati južne in zahodne obale Irske, da bi od tamkaj mogli oskrbovati naše flote, ki nadzirajo morje in ščitijo našo pomorsko plovo proti sovražnim napadom, je zelo težko breme, ki bi nikdar ne bilo smelo biti položeno na naše rame, čeprav so tako široke. V mesecu oktobru so bile angleške patrulne flote najslabše. Grozil nam je vdor sovražnika na naše otoke, zato smo naše ladje potrebovali tamkaj. Na Sredozemskem morju moramo imeti velike pomorske sile. Veliki oddelki naših vojnih ladij morajo spremljati naše brezštevne trgovinske prevoze po morjih. Naše vojne brodogradilne ima velikansko nalogo, ki jo častno izpolnjuje. Toda tudi ta doba je sedaj tako rekoč že za nami. 50 rušilcev, ki smo jih dobili od Združenih držav Severne Amerike hitro stopa v službo in prevzemajo svoje naloge. Tudi rušilci, ki smo jih začeli graditi ob izbruhu vojne, so sedaj izgrajeni in bodo stopili v službo. Vrh tega pa ne smemo pozabiti, da je naše trgovinsko brodogradilno zelo resnim izgubam, ki jih je utrpelo, skoraj tako močno, kot je bilo v začetku vojne. Pri tem pa ne štejemo nevtralnega ladjevja, ki nadaljuje trgovino z nami, niti brodogradilnih tistih držav, ki so naše zaveznice in ki je pod našim nadzorstvom. Naš lov za nemškimi podmornicami ni prenehal. V zadnjih dveh dneh smo potopili dve nemški podmornici, med katerima je tudi tista, ki je potopila »Empress of Britain«. Churchill je dejal, da ima polno zaupanje v angleško trgovinsko mornarico, da bo mogla opraviti svoje dolžnosti in angleški imperij oskrbovati nadalje z živili, orožjem in strelivom. Prihodnje leto mora biti Anglija pripravljena na mnogo hujšo podmornično vojno. V prividu bodočih dogodkov se Anglija tudi pripravlja v dosedaj nepoznanem obsegu. Kajti v sedanjih vojni moramo gledati daleč naprej v bodočnost. Mislimo moramo na leto 1943 in 1944 ter na število ton, ki jih bomo imeli takrat na razpolago za pomorsko plovo, ako sovražnik še takrat ne bo hotel položiti orožja ali če se do takrat že sam od sebe ne bo zrušil. »Ko sem vam povedal kruto resnico o teh neljubih pogledih na pomorsko vojno,« je rekel Churchill, »vam hočem povedati tudi, da imam upravičeno zaupanje, da bo Anglija tudi to delo tako opravila, da bo prav.«

Položaj v Sredozemlju

Nato je Churchill govoril še o suhozemski vojski in njeni opremi ter uvodno dejal, da že dejstvo samo, da sovražnik ni poskusil vdora na angleška tla, daje visoko spričevalo angleški suhozemski vojski in pomeni zgodovinski trenutek v

razvoju sedanje vojne. »Anglija je kljub stalni nevarnosti sovražnega vdora stalno krepila svojo armado v Egiptu. Vse pomorske tone, s katerimi je angleško brodogradilno razpolagalo, so služile za prevoz čet in dragocenega orožja v Egipt. Na tisoče in desetine tisocev mož je mesec za mesecem odhajalo z angleških otokov proti Egiptu, na desetine tisocev drugih je prihajalo iz Avstralije, Nove Zelandije, Indije in drugih angleških posesti. Danes je sorazmerje med angleškimi in sovražnimi silami na egiptski in sudanski meji mnogo manj neugodno za Anglijo, kakor je bilo v začetku vojskovanja z Italijo, to je takrat, ko se je zrušila Francija. Moč angleškega vojnega brodogradilnega v Sredozemskem morju je v mnogem nadomestila zlom Francije in je danes najboljša jamstvo tamkaj za naše prijatelje in zaveznike, kot sta Turčija in Grčija. Če torej gledamo na domače bojišče ali na bojišče na Blaznem vzhodu, mi ne boste zamerili, če vam rečem, da stojimo danes na obeh frontah mnogo boljše, kot pa smo stali pred 5 meseci.«

Grško-italijanski spor

»Nepričakovano hitro smo dobili nov poziv na pomoč Italija, morda nekoliko ozlovoljena zaradi Lavalovega z nemškimi zmoglostmi, je sklenila, da napade majhno, a nesmrtno Grčijo. Italijanske čete so prekorale grške meje in italijanski bombniki so že ubili mnogo grških civilnih ljudi v Solunu in po drugih odprtih grških mestih. Anglija se je skrbno varovala vsakega dejanja, ki bi bilo moglo nad Grčijo prinesiti jezo Italije. Grški kralj, njegova vlada in grško ljudstvo so sklenili, da sprejmejo borbo za življenje in za čast svojo. Grki, v kolikor se njih tiče, so se držali najstrožje nevtralnosti. V sedanjem trenutku ko imamo hkrati velike brige doma in v Sredozemlju sem premišljeval, kaj naj storimo. Sklenili smo, da bomo storili kar največ moremo. Do sedaj smo že ustanovili svoja letalska in pomorska oporišča na otoku Kreti, ki nam bodo dale možnost, da v veliki meri raztegnemo krog svojega pomorskega in letalskega delovanja nad italijanskimi mesti in oporišči. To bomo nadaljevali z vedno naraščajočo silo. Rad bi dodal, da so tudi že druge angleške oborožene sile na potu, da pomagajo Grčiji. Z ozirom na razne naše vojaške dolžnosti pričakujem od spodnjega doma, da od mene ne bo zahteval, da mu dam še nadaljne podrobnosti o obsegu naše pomoči ter o načinu, kako jo bomo dali Grčiji v njeni borbi ob naši strani. Neutemeljen upov z visokimi objubami pri nikomur nočem vzbujati. A prav tako tudi nočem doseči nasprotno, če bi vam povedal premalo. Če vam pa povem resnico, bi to služilo sovražniku bolj, kakor vam. Več povedati ne morem, dodal bi samo to, da to mojo izjavo razlagate v širokosrčnem smislu.«

Lord Halifaxov govor

London, 5. nov. t. Reuter. V lordski zbornici je istočasno kakor Churchill v spodnjem domu go-

Zdravje

je naše največje bogastvo.

Z bolnimi zobmi

noben

človek ni zdrav.

Chlorodont
zobna pasta

voril zunanji minister lord Halifax o vojaškem in zunanjepolitičnem položaju.

Lord Halifax je prvi del svojega govora posvetil pogajanju med Francijo in Nemčijo in je uvodno dejal, da Anglija pokazuje sočustvovanje in razumevanje za težave, s katerimi se bori maršal Petain. Toda kar koli maršal Petain tudi pričakuje od teh pogajanj z Nemčijo, je rekel lord Halifax, ter od sodelovanja z njo, ne moremo in ne moremo verjeti, da bi vlada, ki ji načeluje tako častivreden mož, kakor je on, mogla potisniti francosko državo v položaj, ki bi bil istoveten s sunkom noža v hrbet svojemu bivšemu zavezniku. Angleška vlada je mnogokrat odbila ponudbo za sporazum, ki bi se bil mogel doseči na škodo Francije. Ali je preveč, če danes izražamo upanje, da bodo francoski možje spoznali v razgrnjenih nemških načrtih, da je usoda Francije tesno povezana na usodo Anglije ter da je vsako dejanje, s katerim bi Francija povečala težave nam Angležem, zankalo molitve vseh Francozov, ki prosijo, da bi bila njihova domovina obnovljena v nekdanji veličini in moči.

Nato je lord Halifax govoril o letalski vojni in dejal, da je v njenem dosedanjem poteku razlogov dovolj za zaupanje. Nemčija je v tej bitki izgubila 2433 bombnikov in lovskih letal ter 6000 letalcev v 12 tednih.

Za tem je lord Halifax govoril o italijansko-grškem sporu ter v tej zvezi izrazil svoje obžalovanje grškemu kralju, Metaksasu in grškemu narodu, da so italijanske zahteve odbili in sprejeli borbo. Lord Halifax je omenil, da bo Anglija Grčiji nudila vso pomoč, ki jo more nuditi, nakar je govoril o položaju, ki je zaradi grško-italijanskega zbora nastal za druge države na jugovzhodu, ki jih je po vrsti imenoval. Na koncu tega pregleda je Halifax dejal, da je angleška vlada v tesnih stikih s Turčijo, katere daljnovidna in modra politika je trden obrambni zid proti napadalcem. Angleško-turške zveze so trdne. Anglija ima v Turčijo isto zaupanje, kot ga ima Turčija v Anglijo. Tudi odnosi z Egiptom so kaj prirerjeni. Egiptska vlada izpolnjuje vse obveznosti točno po besedah pogodbe, a tudi v duhu pogodbe, ki obstoja med obema državama.

škom izvajajo program letalske šole. Avstralija se je s pogodbami zavezala, da bo do meseca marca 1943 izločala 16.000 pilotov, oglednikov in borcev. Ta načrt bo izveden pravočasno.

Nad Nemčijo

London, 5. nov. AA. Reuter. Zaradi zelo slabega vremena, ki je vladalo v noči med ponedeljkom in toorkom, so bili poleti angleških bombnikov omejeni. Kljub temu pa so bili izvedeni napadi na Ostende in Boulogne. Vsa britanska letala so se vrnila nepoškodovana domov.

Nemške in angleške navedbe o letalskih izgubah

Berlin, 5. nov. AA. DNB. Po podatkih pristojnih nemških krogov je bilo meseca oktobra sestreljenih skupaj 419 britanskih letal. Pri tem so mišljene samo one izgube, ki so jih Angleži odkrito priznali. Resnično število izgubljenih letal pa je znatno večje. Isti mesec je bilo sestreljenih 138 nemških letal.

London, 5. nov. t. Reuter. Po službenih objavah letalskega ministrstva so nad Anglijo v preteklem tednu sestrelili 87 nemških letal, med njimi 23 bombnikov ter izgubili najmanj 149 letalcev. Anglija je izgubila 27 letal in 46 letalcev.

Sestanek Franco-Salazar

Prijateljsko sodelovanje med

Španijo in Portugalsko

Rim, 5. nov. b. Italijanski tisk poroča o sestanku generala Franca s španskim predsednikom Salazarjem ter pravi, da je to srečanje po važnih in predhodnih razgovorih med posameznimi šefi evropskih držav velikega pomena. Ta sestanek nima namena, da se sklenejo kakšne diplomatske pogodbe, ker prijateljstvo med Španijo in Portugalsko že obstoja iz časov španske državljanske vojne. Oba državnika sta proučila položaj Iberskega polotoka v sedanji evropski vojni in z ozirom na nastali mednarodni položaj. Franco in Salazar sta soglasno prišla do zaključka, da med obema državama vlada medsebojno zaupanje, ki je bilo vzpostavljeno že popreje. S tem sestankom sta oba državnika dala dokaz o istovetnosti interesov obeh držav.

Vprašanje Tangerja

Berlin, 5. novembra. AA. DNB: Konec mednarodne cone v Tangerju, ki je postal sestavni del

španskega Maroka in negativni odgovor sovjetske vlade na angleško protestno noto zaradi sovjetskega sodelovanja v novi podonavski komisiji sta glavna vsebina današnjega pisanja berlinskega jutranjega tiska. Listi poudarjajo, da sta to dva nova velika neuspeha angleške politike.

Donava in Tanger sta rešena angleškega vpliva, ugotavlja »Berliner Börsen Zeitung«. »Völkischer Beobachter« piše, da je tangerska cona bila velika ovira za razvoj Španije in španskega Maroka in se to posebno vidi iz dogodkov za časa španske državljanske vojne, ko so iz Tangerja delali poskuse, da se v španskem Maroku dvigne revolucija proti generalu Francu in proti nacionalni revoluciji. S tem korakom Španije je odstranjena velika ovira na njeni poti in je odprta možnost za njen napredek.

Tanger, 5. novembra. AA. Stefani: Angleške bojne ladje še dalje križarijo v španskih teritorialnih vodah okoli Tangerja.

V Ameriki zadovoljni s Petainovim odgovorom

Washington, 5. nov. b. O odstopitvi francoskih kolonij drugim silam ne more biti niti govora. Tako trdijo dobro poučeni krogi iz Bele hiše. Ta izjava sicer ni uradna, vendar pa je prišla iz Bele hiše potem, ko je francoski poslanik Haye sročil izjavo odgovor maršala Petaina predsedniku Rooseveltu. Uradni krogi so zelo zadovoljni z odgovorom maršala Petaina, kajti doslej je uradna Amerika z veliko neestrpnostjo in nervoznostjo spremljala dogodke v Dakarju, kamor so po poročilih ameriških opazovalcev prispeli nemški mornariški strokovnjaki. Obenem poročajo, da bo francoski general Benavist v kratkem prispel v Washington, od tam pa bo odšel na otok Martinique, kjer bo prevzel glavno poveljstvo. Za seaj je otok Marti

nadzorstvom ameriškega in angleškega brodogradilne. Verjetno bo obleganje tega otoka zdaj prenehalo.

Washington, 5. nov. AA. DNB: Zunanji minister Hull je imel včeraj daljši razgovor s francoskim veleposlanikom Hayem. Nato je francoski veleposlanik obiskal Sumnerja Wellesa. Hull je izjavil zastopnikom tiska, da je Haye izročil ameriški vladi noto maršala Petaina, ki se nanaša na vprašanje francoskih posesti na zahodni poluti. Hull je dodal, da sta s Hayem obravnavala vsa vprašanja v načelu in da sta dosegla nekoliko spoznanje, o podrobnostih pa nista govorila. Ob koncu je Hull dodal, da vprašanje francoskih posesti na Antilih še ni končno razrešeno.

Bratislava, 5. nov. AA. DNB: Madžarsko-slovaški trgovinski sporazum, ki poteče danes, je podalšan za dva meseca.

Božja njiva

Pretrsljiv je pogled na večer Vseh svetih, ko se vleže zgodnji mrak in ljudje iz mest in vasi obiskujejo božje njive, ki so okrašene z venci in cvetjem. Pred grobovi stoje temne postave, pogreznjene v tiho pobožnost in se spominjajo tistih, ki so se pod trdo zemeljsko skorjo tiho spočili od vrveža življenja.

Božja njiva! Naši verni očeti so to ime našli, ki lepše kakor katero koli drugo označuje počivališče mrtvih. Oni, ki so omahnili v grobovih, so božja steva, določena za novo večno življenje, za vstajenje. Zopet se bodo razcveteli in rodili sadove v nestrohljivosti pred božjim prestolom. Zaradi tega tudi pokopališča, ki je božja njiva, nima za verne kristjane nič strašnega na sebi. Tiha otožnost, ki nas navdaja ob spominu na naše ljube rajne, nima nič sorodnega z obupom ali tudi le z resignacijo, ker je omiljena z upanjem na zopetno svidenje.

To upanje na posmrtno življenje bo vedno ostalo eno najmočnejših vezi, ki družijo ljudi z vero v Kristusa. Kajti ta vera ustreza življenjski potrebi in našemu hrepenenju po sreči, ki ga je Stvarnik sam položil v zdravo človeško naravo. Toda naše poročstvo je še močnejše kakor pa samo stvarjenje. Mi opiramo svojo vero na pričevanje Stvarnika samega, ki nam je to resnico razodel, ki je zato trdnjše kakor katera koli druga gotovost.

Nemška poročila

Berlin, 5. nov. AA. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Kljub slabemu vremenu so nemške letalske sile izvedle tudi danes ter ponoči poletje nad Anglijo in Škotsko. Glavni cilj napadov je bil London. V času od 19.30 do 6.30 jutraj so nemška letala izvajala zaporedne napade na britansko prestolnico in vrzla 1500 bomb raznega kalibra. V noči od 4. na 5. november so nemška letala izvedla mnogoštevilne napade na vojaško važne cilje v raznih krajih Anglije, kakor tudi napade na industrijske naprave, municijske skladišča, letališča in vojaška taborišča. Razen drugega so bili zadeti hangerji v Bettishamu in Focdu. Tu so bombe zadele tudi letala na letališču. V Coventryju in Liverpoolu so bile ugotovljene eksplozije in požari. V Killingtonu, Edinburghu in Lytheu kakor tudi na še nekaterih krajih na Škotskem so bile zadete razne industrijske naprave in so tam nastale eksplozije.

Nadaljevalo se je polaganje min pred angleškimi pristanišči.

Angleška letala niso izvedla nobenih poletov nad Nemčijo. Angleško letalo, ki se je skušalo približati francoski obali, je bilo sestreljeno. Eno nemško letalo se ni vrnilo domov.

Angleška poročila

London, 5. nov. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča: Ponočni napad nemških bombnikov je v nasprotju s prejšnjo nočjo imel zelo velik obseg. Sovražnik je metal bombe na mnoga področja Anglije in Škotske. Glavni napadi so veljali Londonu in dvema mestoma v Srednji Angliji, nadalje Liverpool ter nekaj mest v južni Angliji. Na London je trajal napad vso noč brez pretrganja. Število človeških žrtev ni veliko, toda škoda, ki je bila povzročena, je precejšnja.

Zasebni Reuterjev dopisnik pa pristavlja, da so bile v Londonu poškodovane vodovodne in

Hitler in maršal Petain. Na sredi maršal Keitel, v ozadju nem. zun. minister Ribbentrop.

Gospodarstvo

Dr. P. Zatkot:

Razvoj slovaške industrije

V preteklem stoletju se je na Slovaškem razvila tista industrija, za katero so bili dani naravni predpogoji. Tako se je razvila živilska industrija kot: industrijski mlini, tovarne špirta, sladkorne tovarne, pivovarne, tovarne slada, škroba dalje rudarska in kovinska industrija, končno steklarska, keramična in usnjarska in kasneje tudi cementna industrija. Pomembno mesto je že od vsega začetka imela lesna industrija, ki je v glavnem obstajala iz žag. Zanimivo je, da je nekdanja Madžarska bolj pospeševala predelavo lesa na žagah na Sedmograškem kot na Slovaškem, medtem, ko je bila papirna industrija in predelava lesa v celulozo bolj doma na Slovaškem. Proti koncu preteklega in v začetku XX. stoletja so bila ustanovljena že tudi podjetja, ki se niso oslanjala nič več samo na domačo delovno silo. Tako je bila ustanovljena slovaška tekstilna in kemična industrija, nekatere vrste kovinske industrije kot n. pr. izdelovanje strojev, in nekatere vrste živilske industrije kot n. pr. izdelovanje umetnih maslob. Elektrarne so prvotno morale upoštevati premog iz inozemstva, počasi pa so se začele osamosvajati in izrabljati domače vodne sile.

Danes je na Slovaškem med vsemi najvažnejša lesna industrija; sem prištevamo industrije za obdelavo lesa kot žage, tovarne pohištva itd., dalje izdelovanje papirja in celuloze, končno še destilacijo lesa in izdelovanje umetnih vlaken. Ta industrija zaposluje skupaj približno 15.000 delavcev. Industrija za obdelavo lesa obstoji iz številnih manjših in večjih obratov, v prvi vrsti žag, med tem, ko je industrija za predelavo lesa osredotočena v razmeroma majhnem številu večjih obratov. Lesna industrija ima na razpolago zadosti surovin iz domačih gozdov, mora pa upoštevati pomožna sredstva, predvsem gotove kemikalije, delno tudi premog. Njena kapaciteta znatno presega domačo porabo, tako, da znaša izvoz približno 80% celotne produkcije. Izvoz gre v prvi vrsti v srednjeevropske države, največ v Protektorat, Nemčijo in na Madžarsko, znatne količine gredo normalno tudi na Holandsko, v Anglijo, Italijo, balkanske države, in celo v Severno Ameriko in južnoameriške države. Stanje te industrije pa se še ne more smatrati za dokončno in raziskovanja v zadnjih letih dajejo dosti upanja za nastanek novih vrst produkcije.

Velik del lesa gre v inozemstvo kot rezani les in celuloza, izvažajo pa se tudi umetna vlakna, papir, papirni izdelki in taki, ki se pridobivajo z destilacijo lesa. Vrednost izvoza vseh produktov je lansko leto znašala 700 milijonov slov. kron.

Da drugem mestu in skoraj enake važnosti je kovinska in elektrotehnična industrija. Tudi ta se je svoj čas opirala na domače surovine, s časom pa je bila bolj razvita kot pridobivanje rud iz domačih rudnikov. Pomožne surovine, posebno premog, mora tudi ta upoštevati iz inozemstva. Sedaj zaposluje okoli 14.000 delavcev v železarnah in jeklarnah, livarnah, dalje pri izdelovanju najrazličnejših kovinskih predmetov, električnih strojev, motorjev, transformatorjev itd., pri izdelovanju kablov, električnih napeljav, armatur itd. in končno v oboroževalni industriji. Skoraj vse te industrije prodajo doma samo del svojih izdelkov. Za večji so navezane na kupce v inozemstvu, kjer so spet na prvem mestu srednjeevropske države, predvsem Nemčija in Protektorat. V normalnih časih pa izvažajo ta industrija svoje izdelke po vsem svetu.

Najvažnejša osnova slovaške kovinske industrije je še vedno domače rudarstvo, do neke mere pa tudi tujinsko. Ta industrija obstoja na Slovaškem že dolgo. Ležišča nekaterih rudnin so še zmeraj izdatna. Rjavega premoga zadostuje za pokritje polovice domače potrebe. Drugo polovico je treba uvoziti, predvsem iz ostravsko-karionskega revirja, delno tudi iz nekaterih madžarskih premogovnikov. Precej se pridobiva železne rude, ki pa se le delno pretopi doma. Največ se je izvozi v ostravsko in karlinske topline, odkoder se zopet upoštevajo polizdelki. Delno se izvažajo železna ruda na Madžarsko. Pridobiva se bakrena ruda, ki krije del domače potrebe, dalje manganova, zlata, srebrna, cinkova in antimonova ruda. Vse te se predelajo v domačih tolinah, tako, da se potem izvažajo samo nekatere kovine. Rudarstvo in tolinstvo zaposlujeta na Slovaškem več kot 14.000 ljudi in imata še vedno veliko možnost razvoja, posebno v pridobivanju premoga. Mnoga najdišča različnih rud bo treba nanovno raziskati še z novimi metodami.

Sem spada tudi pridobivanje magnezita, ki je tudi po odstotkih znatnih najdišč Madžarski še vedno pomembno. Je izrazito izvozna panoga, ki pride do veljave v skoraj vseh delih sveta. Končno je omeniti še produkcijo azbesta.

Nadalje je važna industrija vseh vrst tekstilij. Zgrajena je večinoma na uvozu inozemskih surovin, i. s. ne samo v izdelovanju preje in tkanin iz bombaža, temveč tudi preje in tkanin iz volne, lanu, konoplje itd. Umetna vlakna, ki smo jih omenili že pri lesni industriji, se uporabljajo še zadnje leto; umetna svila se na Slovaškem še ne predeluje. Tekstilna industrija zaposluje 10.000 ljudi, kapaciteta pa je precej večja od domačih potreb in je navezana na izvoz na inozemsko tržišče. Izdelki se prodajajo zopet v prvi vrsti v sosednjih državah, reči pa se more, da jih srečujemo skoraj na vseh evropskih tržiščih. Tudi razvoj te industrije še ni zaključen, posebno, če pomislimo, kakšen namen so v zadnjem času dobila umetna vlakna. Pri nadaljnji

Iz usnjarske stroke

Zadnji dan preteklega meseca je bila pri Zvezi industrijev konferenca naše usnjarske industrije pod predsedstvom g. J. Majeršiča. Na tej konferenci je bilo podano poročilo o delu delegacije naše usnjarske industrije v Belgiji. Delegacija je uspela, da je urad za nadzorstvo cen izdal nova navodila za izvajanje uredbe o kontroli cen in uredbe o prijavi zaloga in usnja. Usnjarska industrija je sklenila vložiti kolektivno vlogo za uveljavitev sedanjih cen. O osnutku skupne kalkulacije bo razpravljala ponovno posebna konferenca dne 6. novembra. Glede načrta »naredbe o koži«, katero pripravlja ministrstvo trgovine in industrije je bilo ugotovljeno, da je bil načrt sestavljen preje predno je ministrstvo prejelo iz Ljubljane predloge za ureditev prometa s kožami. Konferenca je sklenila počakati na izdelavo novega osnutka. Povoljena ureditev prometa s surovimi kožami in usnjem je izvedljiva le eporazumno s Hrvači. Ustanovni občni zbor Centralne zadruge usnarjev bo na konferenci usnjarske industrije dne 6. novembra.

Nadzorstvo cen

Ministra za trgovino in industrijo ter za socialno politiko in ljudsko zdravje sta predpisala glede tekstilnih proizvodov, da velja kontrola cen za naslednje predmete: molin amerikan vseh vrst in vseh širin do 200 cm, srbsko platno bombažne izdelave od preje do št. 40 vseh širin, beljeno bombažno platno vseh vrst in širin do 200 cm, beli in barvani gradl vseh vrst in širin, cec, kretlon, polidlen vseh vrst, sukanec vseh vrst razen svilenege, flanela in barhent vseh vrst, loden (šajak) in sukno za narodno nošnjo, odn. hlače, vina in loden (hubertus) razen tkanin za meščanske obleke. Poleg tega je nadzorstvo nad cenami razširjeno tudi na frenč, kanafs in cefir vseh vrst. Odlok je stopil v veljavo dne 1. novembra 1940.

Motorizacija jugovzhodne Evrope

Po statističnih podatkih nemške revije »Motor-schau« je bilo v jugovzhodnih državah naslednje število motornih vozil:

	osebni	tovorni	specijalni	motocikli
Madžarska	27.199	3.818	1.730	13.529
Jugoslavija	15.768	5.019	—	11.279
Romunija	20.000	5.500	3.500	2.500
Bolgarija	3.090	3.069	—	8.272
Grčija	skupno 15.500	—	—	1.500

Te številke veljajo za ozemlja po stanju konec leta 1939. Po teh številkah pride eno motorno vozilo v Jugoslaviji na 646 prebivalcev, na Madžarskem na 885, v Grčiji na 445, v Romuniji na 676 in v Bolgariji na 1000 oseb. Posebno v zadnjih letih se je nemška avtomobilska industrija potrudila najti dober trg v jugovzhodnih državah. Tako je uvoz motornih vozil v Jugoslavijo iz Nemčije narastel od leta 1932 na 1938 od 410 na 7459, na Madžarskem od 59 na 7516, v Bolgariji od 13 na 2119 in v Romuniji od 151 na 8347.

Organizacija delavstva v Španiji

Vsa delavska vprašanja v Španiji ureja zakon, ki je bil objavljen dne 8. maja 1940 in ki nosi ime »Fuero del Trabajo«. Ta zakon sedaj z vsemi silami uvajajo v dnevno življenje. Ko so bile razpuščene marksistične delavske zveze, je ostala samo katoliška delavska organizacija. Ta je postala jedro za vse nadaljnje preobnove delavskih organizacij. Najmočnejša delavska organizacija v Španiji je bila katoliška zveza kmečkega delavstva. V okviru Falange smejo sedaj delati dovoljene delavske organizacije. Do sedaj je v Falangi samo ena delavska strokovna zveza, ki pa je razdeljena v razne po-

upošteval teh določb, bo kaznovan z zaporom od dveh do štirih mesecev. Kdor neupravičeno izostaja od dela, bo obsojen pred rednimi sodišči in mu bo delo pri podjetju podaljšano za šest mesecev, mezd pa znižana za 25%. Dne 17. julija so določbe tega ukaza raztegnili tudi na poljedelsko delavstvo.

Pred kratkim je bil podaljšan delovni čas v Sovjetski Rusiji, ni pa bila zvišana mezd. Neki komunistični delavski list je pisal, da bi to ne bila nobena žrtve, če bi delavci za nadurno delo dobili tudi še plačo. »Pravda« piše, da je vojna do temelja spremenila življenje delavstva in dodaja, da v kapitalističnih državah traja delo 10 do 12 ur na dan. Dopolni so odpravljeni in proizvodnja je silno narasla. Sedanji dogodki so velika nevarnost za Sovjetsko Rusijo in zato mora vsak državljani sodelovati pri okrepitevi državne obrambe.

V kakovostnem oziru pa je sovjetska proizvodnja začela zelo padati. Stalin sam, ki je v svojem govoru v l. 1931 poudaril, da so razmere v organizaciji sovjetskega delavstva take, da se noben delavec ne trudi, da bi prekorajil meje enakosti in da bi postal specialist, ki bi lahko vodil tudi posebne stroje. V tem oziru Sovjeti niso dosegli skoraj nobenega napredka in ukaz z dne 10. julija 1940 pravi, da je zločin proti državi, če bo kdo proizvajal pomanjkljivo blago. Kdor bo zagrešil ta zločin, bo obsojen na robijo od 5 do 8 let.

Vse to jasno dokazuje, da komunizem v sebi nima tistih virov moči in pobud, ki bi Sloveka vezale, da bi se tudi kot oseba mogel in smel zavzeti za delo, ki bi naj bilo namenjeno osebni dobroti vsakega posameznika. Najmanj pa se to da doseči z nasiljem.

izpolniti bo dobila slovaška tekstilna industrija novo pomembno domačo surovino.

K najstarejšim industrijam spada, kot smo že uvideli, živilska industrija in izdelovanje, temveč tudi na domačo potrošnjo. V nekaterih strokah, predvsem industriji špirta, sladkorja, škroba, slada, moke pa se tudi tu izvažajo del produkcije. Zaposluje več kot 8.000 delavcev in ima odločilno vlogo pri prehrani slovaškega prebivalstva.

Nadalje je omeniti izdelovanje stekla, keramiko, predelovanje kamna, industrijo cementa, usnjarne in predelovanje usnja in je s tem zaposlenih več tisoč delavcev. Tudi tu se večje ali manjše količine fabrikatov izvažajo.

V zadnjem času dobiva vedno večji pomen kemična industrija.

Vodne sile za elektrarne se je začelo sistematično uporabljati šele z nastankom češkoslovaške države. Dosedaj so bili doseženi sicer samo pomembni začetni uspehi, dela pa se sistematično nadaljujejo. Upati je, da bodo kmalu zgrajene take elektrarne, kot jih slovaško narodno gospodarstvo potrebuje. Tu je še velika možnost razvoja in bo elektrifikacija gotovo ugodno vplivala tudi na druge industrije in jim omogočila znižanje njihovih produkcijskih stroškov.

samezne skupine in odseke. Prva nacionalna delavska strokovna zveza v okviru Falange je bila ustanovljena v Valenciji. Ta delavska organizacija je tako postala temelj vsega nadaljnjega razvoja javnega življenja v korporativnem smislu v svoji pokrajini in v svojem delokrogu. V delavski strokovni zvezi pri Falangi je sedaj včlanjenih štiri milijone španskih delavcev. Pri delavski organizaciji so posebna razsodišča in posebni uradi, ki urejajo spore med delom in kapitalom.

V Španiji delujejo posebni »sindicatos economicos«, nekakšni delovni odbori pri raznih podjetjih in velikih proizvodnih središčih. Ti odbori so nekakšna posredna zveza med delavci, delodajalci in oblastmi in morajo nadzirati moralne in socialne temelje gospodarskega razvoja pri vsakem podjetju ali vsaki stroki. Delavska zveza ima svojo prosvetno organizacijo, ki je organizirana podobno kakor italijanska delavska prosvetna organizacija »Dopolavoro«. Ponekod se ta prosvetna organizacija delavstva zanima zlasti za umetnostno in duhovno vzgojo svojih članov, drugod pa je pozornost posvečena zlasti telesni vzgoji. Ta prosvetna organizacija šteje do sedaj tri milijone članov. Zveza skrbi tudi za redne in koristne počitnice svojih članov.

Najvišje cene olja v ljubljanski okolici. Dne 2. novembra 1940 je izdalo okrajno načelstvo v Ljubljani odločbo, po kateri je določena v ljubljanski okolici najvišja cena za jedilno olje (namizno) za 1 kg 27,75, za 1 liter pa na 25,50, torej ravno tako kot v Ljubljani.

Revizija uredbe o zunanji trgovini. Iz Belgrada poročajo, da je pričakovati v kratkem revizijo uredbe o zunanji trgovini.

Transforni dinarji za Anglijo in Francijo. Devizno ravnanje Narodne banke je izdalo okrožnico št. 111 glede transfernih dinarjev. V bodoče ni mogoče tvoriti transfernih dinarjev, če gre za inozemske lastnike dinarskih terjatev iz Francije in Anglije. Niti se ne morejo morebiti obstoječi zneski na računu transfernih dinarjev inozemcev z domicilom iz navedenih držav porabiti v svrhe, ki so po obstoječih deviznih predpisih določeni za transferne dinarje. Vse morebiti obstoječe zneske na računih transfernih dinarjev upnikov iz Francije in Anglije je treba vrniti na interne račune teh inozemskih lastnikov.

Novi tovarni listi za rečno, kanalsko in jezersko brodarstvo se bodo začeli prodajati z 20. novembrom po zvišanju prodajni ceni 3 din za kosovne pošiljke in po 11 din za vozovne pošiljke.

Prva hrvaška tvornica olja v Zagrebu, ki zalaga z oljem tudi Slovenijo, je dobila naslednje nove upravne svetnike: dr. Stanko Švrljuga, Marko Bauer, Pavle Ostović, dr. Nikola Frangeš in dr. Velimir Horvat.

Prenos sedeža. Osiješka livarna in tvornica kmetijskih strojev je prenesla svoj sedež iz Osijeka v Zagreb.

Povišanje cen kanton za petroleje. Po sklepu monopolne uprave, katerega je odobrili tudi finančni minister, se zvišala cena za kante za petroleje v svetilne svrhe od 10 na 15 din za komad.

Dobave. Ravnateljstvo drž. rudnika Velenje sprejema do 11. novembra ponudbe za dobavo pocinkane pločevine, klotnih skled in potrebščin, kompletne električne naprave za čiščenje kotlovskih cevi, prenapelostnih odvajalcev, brezžičnih kovanjih cevi, profilnega železa ter železniških zimskih plaščev, zimskih kap in usnjenih rokavic; do 18. novembra jeklene žične vrvi, ročnih električnih vrtnih strojev, raznega električnega materiala, električnih motorjev, avtomatskih sklepov, tankega jamskega lesa, varovalnih elementov, električnih števecv, kabla, čistega bencina ter strokovnih knjig.

Licitacije. Dne 28. novembra bo pri Upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo 160.000 kilogramov kalijevega solitra, dne 2. decembra za dobavo 90.000 kg preje iz konoplje in dne 3. decembra za dobavo 3000 kub. m jelovih ali smrekovih hlodov.

Zvišanje glavnice. Znana naša paroplovna družba Oceanica, ki ima sedež v Belgradu, predlaga običnemu zboru delničarjev zvišanje glavnice od sedanjih 30 na 60 milij. din.

Nova delniška družba. Kakor smo že poročali, je osnovana v Belgradu delniška družba z naslovom »Hartija« za trgovino s papirjem in lepenko na veliko. Glavnica znaša 2 milij. din. Člani upravnega odbora so: Milan Milič iz Zagreba, dr. Tihomir Simić in dr. Aleksander Leko iz Belgrada. Nadzorstvo pa tvorijo: Ledi Jakovljevič, Ivan Stefanji in Bogdan N. Lokić iz Belgrada. Za prokurista so postavljeni: Oskar Hans, Milan Franič in Borivoje Popović.

Vključitev Slovaške v nemško klinirsko centralo. Slovaški gospodarski krogi so naklonjeni načrtu, da bi se plačilni promet Slovaške z oze-mel, ki jih je Nemčija zasedla uredili preko berlinske klinirske centralne. Na ta način bi bila onemogočena prevelika aktivnost enega ali drugega ozemlja. Nekatere industrije pričakujejo z vključitvijo Slovaške v berlinsko klinirsko centralo precejšnje pozitivne v prodaji in produkciji. To predvsem tekstilne industrije, ki bi z ureditvijo takega plačevanja mogla prevezati naročila za Holandsko in Belgijo, nato lesna industrija, ki bi mogla biti udeležena pri gradbeni rekonstrukciji Belgije in tudi papirna in celulozna industrija, ker bi se jima odprli holandski, belgijski in tudi francoski trg.

Povišanje življenjskih stroškov v posameznih državah. Po nemških statističnih virih so v primeri z lanskim julijem narasli življenjski stroški v posameznih evropskih državah takole: Bolgarija (junij) za 1,5, USA (marec) za 0,7, Letonska (maj) za 3,1, Nemčija (julij) za 3,4, Madžarska (maj) za

6,4, Švica (julij) za 9,1, Švedska (junij) za 14,2, Belgija (april) za 11,8, Norveška (julij) za 15, Anglija (junij) za 20,6, Jugoslavija (maj) za 38,9, Estonka (maj) za 17,8, Japonska (julij) za 20,9, Finska (julij) za 22, Danska (julij) za 27,3, Romunija (junij) za 38,6 in Litva (junij) za 35,3%.

Borze

5. november.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 8.056,159 din, na belgrajski pa: 131.147 mark po starem in 556.000 mark po novem tečaju, 329.000 din v Sofiji, 147.242 šf. frankov in 7.376 dolarjev. V efektih je bilo promet na belgrajski borzi 385.000 dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaj:

London 1 funt	175.15—178.35
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov	1028.64—1038.64

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	1772.00—1792.00
Sofija 100 din	51.28—52.88

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	216.61—219.81
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1271.10—1281.10

Curh. Pariz 99875, London 17.10, Newyork 431, Milan 21.70, Madrid 40, Berlin 172.50 (reg. marke 51.12, trg. marke 29.18), Stockholm 102.70, Buenos Aires 100.50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 443.50—445

v Zagrebu 445.50—446

v Belgradu 444—445

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 99.50 do 100.50, agrari 58—60, vojna škoda promptna 443.50—445, begl. obv. 75—77, dalm. agrari 70—71, 8% Bler. pos. 99—100, 7% Bler. pos. 92—95, 7% pos. DHB 100—102, 7% etab. pos. 95—97. — Delnice: Narodna banka 6.200—6.500, Trboveljska 340 do 350, Kranjska industr. družba 136 den.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 99 den., agrari 57 blago, vojna škoda promptna 445.50—446 (445.50), begl. obv. 78 bl., dalm. agrari 71 bl., 6% sum. obv. 71 bl., 4% severni agrari 52.50—53.25, 8% Bler. pos. 99.50 den., 7% Bler. pos. 94.50 den., 7% pos. DHB 102 den., 7% etab. pos. 92 den. — Delnice: Narodna banka 6.450 bl., Priv. agr. banka 195 den., Trboveljska 345—350 (347.50).

Belgrad. Državni papirji: 7% inv. pos. 99.75 do 100 (100), agrari 58 den., vojna škoda promptna 444 do 445 (444.50), begl. obv. 76.50—77, dalm. agrari 69.50 den. (69.75), 6% sum. obv. 69.50 den., 4% severni agrari 53 den. (53), 8% Bler. pos. (100), 7% Bler. pos. 93.75—94, 7% pos. DHB 100—102 (101). — Delnice: Narodna banka 6.500 den.

Žitni trg

Novi Sad. Vse nespremenjeno. Tendence nespremenjena. Promet srednji.

Sombor. O vseh, arem., slav. 315—317. — Rž bač. 326—328. — Oetalo nespremenjeno. Tendence nespremenjena. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskim pridelkov v Novem mestu dne 22. oktobra t. l.: voli I. vrste din 8.25—8.75, voli II. vrste din 7.50—8, voli III. vrste din 7.50, telice I. vrste din 8, telice II. druge vrste din 7, telice III. vrste din 6—7, krave I. vrste din 6.50—7, krave II. in III. vrste din 5.50—6, teleta I. vrste din 8, teleta II. vrste din 7.50, prašiči špeharji din 12—14, prašiči pršutarji din 10 za kg žive teže. — Goveje meso I. in II. vrste din 16, telatna din 18, svinjina din 18, slanina din 25, svinjska mast din 28—30, čisti med din 28, neoprana volna din 40, oprana volna din 45—53, goveje surove kože din 20, telečje surove kože din 25, svinjske surove kože din 15 za 1 kg. — Pšenica din 325, ječmen din 300, rž din 325, oves din 350, koruza din 300, fižol din 600, krompir din 150—175, lučna din 80—100, seno din 75 slama din 50—60, jabolka I. vrste din 800 II. vrste din 600, pšenična moka din 400—600, ajdova moka din 600—700 za 100 kg. — Trda drva 80—110 za m³, jelce din 1.25 za komad, mleko din 2—2.50 za liter, surovo maslo din 36—40 za kilogram. Navadno mešano vino pri vinogradnikih din 6.50—8 za liter, finejšje, sortirano vino pri vinogradnikih din 9—10 za liter.

Cene živine in kmetijskim pridelkov na sejmu v Kranju dne 28. oktobra t. l. Dagon: 34 volov, 16 krav, 7 telet, 3 junci, 1 bik, 22 ovc, 77 pitanih prašičev in 18 prašičev za rejo. Prodanih je bilo: 16 volov, 4 krave, 3 junci, 9 ovc, 76 pitanih prašičev in 18 prašičev za rejo. Cene naslednje: voli I. vrste din 9.50, voli II. vrste din 8.25, voli III. vrste din 6.25, telice I. vrste din 9.50, telice II. vrste din 8.25, telice III. vrste din 6.25, krave I. vrste din 8.25, krave II. vrste din 7, krave III. vrste din 6, teleta I. vrste din 10, teleta II. vrste din 8.50, prašiči špeharji din 17 do 18, prašiči pršutarji din 14 do 16, in ovc 7.75 do 8.50 din za kg žive teže. Mladi pujski 7 do 8 tednov stari 240 din do 310 din za glavo. — Goveje meso I. vrste din 18, goveje meso II. vrste din 17, goveje meso III. vrste din 16, svinjina din 22 do 24, slanina din 24 do 26, svinjska mast din 26 do 28, čisti med din 24 do 26, neoprana volna din 50 do 60, oprana volna din 60 do 70, goveje surove kože din 22 do 24, telečje surove kože din 26, svinjske surove kože din 8 do 10 za 1 kg. — Pšenica din 450, ječmen din 450, rž din 425, oves din 375, koruza din 390, fižol din 7 do 10, krompir din 1.75 do 2, lučna za krmo din 1.75, seno din 1.50 do 1.75, slama din 0.75, jabolka I. vrste din 10, II. vrste din 5, pšenična moka din 5.50 do 9, koruzna moka din 5.50 do 6, ajdova moka din 7 do 10 za 1 kg. — Trda drva din 140 do 150 za 1 m³, jelce din 2, za 1 komad, mleko din 2.25—2.50 za liter, surova maslo din 44 do 48 za 1 kg.

Živilski sejm

Svinjski sejem v Ptuj dne 30. oktobra t. l. Dagon: 43 prascev in 6 svinj. Prodanih: 39 glav. Cene: Pršutarji 11 do 12 din, debele svinje 12.50 do 13.50 din, svinje za pleme 10 do 11 din za kilogram žive teže. Mladi prasci za rejo 6 do 12 tednov stari 100 do 200 din za glavo.

Disciplina med delavstvom v Rusiji

Ze 1. 1931 je Stalin v nekem govoru tožil nad tem, da se predelavstvo in mojstri pri sovjetskih obratih prehitro izmenjujejo. Rekel je, da se je 30 do 40% predelavcev in mojstrov popolnoma izmenjalo v nekaj mesecih. Škoda je še posebno velika zaradi tega, ker novi moderni stroji zahtevajo ustaljeno delavstvo in mojstre, ki bi upravljali s temi stroji. Ker pa se to prehitro izmenjava, se stroji prehitro kvarijo.

Pred dvema leti je sovjetska vlada znova začela z veliko propagando, da bi pospešila disciplino med delavstvom. To pa ni nič pomagalo in sovjetske oblasti so vprav v zadnjem času morale izdati celo vrsto strogih disciplinarnih odredb. Te odredbe dolže delavstvo, da se ne drži delovnega časa, da ostaja na delu samo štiri do pet ur in slično. Zato so te odredbe ukazale vodstvom podjetij, da naj začno izvajati odločno borbo proti vsem krivcem med delavsko disciplino.

Toda kljub temu se položaj v zadnjem času ni izboljšal, ker je vrhovna sovjetska oblast morala izdati nove ukrepe za pospeševanje discipline med delavstvom. Delavstvo v Sovjetski Rusiji je že tako nezanesljivo, da so ga morali skoraj že popolnoma militarizirati. Uvodno poglavje v kolektivno pogodbo pri tovarni »Stalin v Moskvi« pravi, da so delavci »mobilizirani zato, da se pospeši proizvodnja v deželi«.

Naš čas in skrb za vsakdanji kruh

Ljubljana, v novembru. Izredni časi, v katerih živimo, nas vsak dan postavljajo pred nove razmere. Bog nam je sicer še prizanesel, da nas največja nesreča še ni doletela, toda okoli nas in med nami je že vse polno pojavov, ki nosijo na sebi vse znake tistih razmer in borb, s katerimi se morajo boriti vojskujoče se države. Pri nas sicer še ni živiliških kart, toda mnogo je nevojskujočih se držav, kjer so živilske karte že uvedene in je veliko potrebnih za hrano in obleko mogoče dobiti samo še pri določenih trgovcih po določenih pogojih. Vse se pa v tej vojni vrši v mnogo večjem redu, zlasti v vojskujočih se državah, kjer ni več treba čakati po več ur v dolgih vrstah, kakor je to bilo v zadnji svetovni vojni in česar se zlasti naši starejši ljudje s tako grozo spominjajo.

Največji madež na našem telesu

Vojna in izredno stanje pa raznaša nad Evropo in njene narode vse polno izrednih nalog in razmer. Vojna je huda stvar in v njej gre za velike stvari — zato prinaša s seboj tudi dogodke in naloge, ki jih lahko prenašajo samo trdni in močni narodi.

Vojna gre čez narode kot vihar, ki pomede z vsem nezdramim in nujno ruši vse, kar se postavi v bran. Nad takimi ruševinami se nato skušajo uveljaviti najtemnejši pojavi človeškega življenja. Vojskujoče se države so za take pojave predpisale najhujše kazni, nevojskujoče se države pa imajo proti zlorabam, ki spremljajo take dogodke, svoje ustaljene predpise iz mirnih časov, le da jih izvajajo nekoliko strožje.

Strašni vihar, ki divja drugod po svetu, odmeva tudi pri nas. Oblasti so v zadnjih časih morale izdati že več odredb proti verižnikom in spekulantom. Nekaj jih je tudi pri nas že bilo odposlanih v konfinacijo. Toda ravno v teh dneh časopisi iz dneva v dan ponovno poročajo o naraščanju vlomov in tatvin, to se pravi, da zločinstvo nevarno narašča. Pri dosedanjih zločinih so oblasti ugotovile, da že več mesecev deluje med nami cela tolpa istih zločincev, ki vlamlja v obrate po naši deželi; to se pravi, da so poklicni zločinci ta čas svojo delavnost že povečali. Izredno veliko število vlomov pa dokazuje, da se je tolpa moralno priključiti še več vlomilcev in da se zločinstvo med nami sedaj v teh časih tako razpreza, da oblast nima dovolj organov, da bi lahko uspešno zločin zatirala.

Pred nekaj meseci pa se je na našem ljudstvu, zlasti meščanskem, začela kazati še ena huda napaka. Začelo se je panično nakupovanje vseh možnih življenjskih potrebščin, zlasti moke in sladkorja ter olja. Po olje so se razne žene z »režijskim« vozovnicami morale voziti celo v Split in še dalje, da so ga nato vozile v »kantahe«, ki so zavzemale cele oddelke po železniških vozovih. In vendar je bilo jasno, da bo pri nas vsaj olja in moke vsekakor vedno dovolj. Prav tako tudi sladkorja! Ta panika je tedaj precej pospešila tisti silni dvig cen pri pšenični moki. To kopičenje živil nas je v socialnem oziru silno razgalilo. Kopiciti so mogli predvsem tisti, ki so imeli toliko denarnih sredstev, da so lahko tedaj vrinili tisočake v živila, ki se jim nekatera sedaj tudi kvorijo, ko mogoče drugi revnejši sloji stradajo. Ko se je začela panika za moko, olje in sladkor, se je nevarno širilo tudi socialno sovraštvo med raznimi sloji, kajti tisti, ki se za vedno čase zaradi pomanjkanja sredstev niso mogli oskrbeti, so začeli godrnjati proti vsem in vsemu krivemu, ki ga prinašajo razmere v naše življenje.

Tudi tukaj so naše oblasti v zadnjem času napravile red. Čezmerno prodajanje potrebščin je po banovi odredbi pri trgovcih prepovedano. Prav tako so bili ustanovljeni uradi, ki naj skrbijo za prehrano Slovenije. Toda naši ljudje se naj še bolj navežejo v zaupanju na svojo oblast. V Švici so pred meseci oblasti prebivalstvu naročile, kaj si naj ljudje nakupijo za dva ali tri mesece naprej. Kadar bi bilo potrebno, naj tudi pri nas oblast ukrene kaj takega, ker bi se to z malo dobre volje dalo storiti.

Izredni časi — izredne odredbe

Vojna je okoli nas in njene posledice čutimo vsi po svetu. Zato poskušamo nekoliko tudi posnemati vse tiste odredbe, ki so jih že izdali po drugih državah, da se bomo znali braniti proti vsem izrastkom, ki jih prinašajo sedanjí časi. Pri tem seveda ne gre zato, da bi kratkoma posnemati vse, kar imajo drugi, gre zato, da z dobro voljo skrbimo za zdravje našega naroda na svoj način in z radikalnimi sredstvi.

V eni izmed sosednjih držav so poskrbeli za nekaj takega; po mestih se da to najlažje organizirati. Po tri ali štiri hiše prevzamejo v nadzorstvo takozvane »nadzorne žene«, ki so organizirane v mestni nadzorni službi. Ta mestna nad-

zorna služba skrbi po svojih ženskih članicah za vse potrebno v zdravstvenem, socialnem in družabnem oziru. Dvakrat do trikrat na teden se mora taka nadzorna članica pri strankah svojih treh ali štirih hiš pozanimati za vse, ali kdo ne trpi pomanjkanja, ali so otroci oblečeni in obuti, pod nadzorstvom, kadar so starši na delu itd. Vse pomanjkljivosti se sproti javljajo mestnemu zaščitnemu uradu.

V eni izmed najbolj naprednih držav v Evropi so v zadnjem času uvedli celo to novost: družinski očetje ne smejo več zapravljati in zapiti svoje tedenske plače. Če družinski oče-delaec v soboto zapije svojo plačo ali jo zakarta, se mora žena pač obrniti po pomoč na mestni nadzorstveni urad. Prva kazen za takega zapravljivca je pač ta, da mora iti v nedeljo po najbolj obljubljeni ulici svoje četrti s tablico okoli vratu, na kateri stoji: »Jaz sem svojo plačo zapil in zakartal.« Če se to ponovi, pride druga hujša kazen.

Vsega tega pri nas ni treba ravno v taki obliki in taki meri. Vsak narod ima v sebi svoja sredstva za svoje ozdravljenje. Pomoč po družinah in nadzorstvo je včasih znala organizirati tudi Vincencijeva konferenca. Naš narod mora v izrednih časih na svoj način prodrati v izredne razmere in pobiti njih strupeno želo.

Drugod se ruši — mi gradimo!

V nedeljo, 3. novembra je bila spet blagoslovljena nova šola v Turju nad Dolami

Za gospodarja pravijo, da lahko vsak takoj spozna, koliko je vreden, če samo pogleda kako oskrbovane strehe ima na svojih poslopih. Prav tako smemo reči, da se more tudi o kulturni višini vsakega naroda soditi po tem, kako skrbijo za svoje šole.

Če vzamemo skrb za šolstvo kot merilo narodove omike, potem se smemo Slovenci upravičeno ponahati, da smo visoko kulturne narod.

Prideš popoten v slovensko hribovsko vasico. Po razbiti in blatni cesti se skoraj grizeš v kolena in loviš ravnotežje ter skoraj hvališ Boga, da pelje cesta skozi hosto, kjer te nihče ne vidi. Zraven premišljuješ, da skoncem te poti, po kateri ne more avto ne kolo, pač ne more biti drugega kakor nekaj razvezanih bajt v katerih žive z napredkom sveta zaostali kmetiči, ki se morda v mladih letih kdaj pa kdaj spustijo v dolino v šolo, ki pa jim vendar pozneje dela zlogovanje in lastnoročni podpis velike težave, če je treba kaj prebrati ali podkrižati.

Toda, ko prideš ves znojen pod vrh in se hosta razgrne pred teboj, spoznaš, da si delal ljubki slovenski hribovski vasiči veliko krivico: Poleg cerkvice namreč, ki kraljuje na nekoliko vzvišenem prostoru sredi vasi, se bel velika in ponosna stavba z napisom »Ljudska šola«!

Čudiš se ti, popotnik, in čudijo se tujci, kako lepa in močnata so šolska poslopja tudi v najbolj skritih slovenskih gorskih vasicah. Res, če na kaj, na svoje ljudske šole smemo biti Slovanci upravičeno ponosni!

Tisočim ponosnih šolskih zgradb na Slovenskem se je v nedeljo, 3. novembra pridružila tudi moderna nova šola v Turju. Turje ni župnija, ni občina, je le skromna hribovska vasica sredi zele-

nih gozdov, kjer le cerkvice na strmeh stožčastem hribčku sredi vasi kipi v nebo in s svojimi močnimi zidovi in obzidanimi gradiščem dokazuje, da so se Turjanci že pred mnogimi stoletji junaško borili »za križ častni in svobodo zlato«. In da so

že pradedje sedanjih gospodarjev znali spoštovati vrednost pisane besede, dokazujejo rimski nagrobni spomeniki, ki so vzdani v cerkvene stene tako, da lahko napise na njih prebirajo otroci, ko gredo v šolo in iz šole, četudi jih razumeti ne morejo. Nemara je vpravi želja, da bi mogel razvozlati te skrivnostne napise v tujem jeziku, gnala tukajšnje rojake, prof. Janka Orožna, da se je posvetil zgodovini in da, nam je, napisal razen tega tudi toliko slovarjev tujih jezikov...

A oče tega znanstvenika, stari »Ribčev strice«, g. Jernej Orožen, je že pred mnogimi desetletji oskrbel Turju prvo šolo. Zdej gospodari na Ribčevi kmetiji njegov sin, g. Orožen Martin, svetnik Kmetijske zbornice, šolo pa obiskujejo že vnuki.

In je stari, zaslužni in skromni Ribčev stric doživel v nedeljo veliko veselje: blagoslovitev nove velike šolske zgradbe, ki jo je njegov sin g. Martin Orožen, kot predsednik krajevnega šolskega odbora in podpredsednik občine Hraštnik-Dol, izročil nato v varstvo šolskemu upravitelju, njegovi vnučki pa so v imenu šolske mladine pozdravili zastopnika g. bana, g. inšp. prof. M. Jegliča, okrajnega načelnika g. dr. Bizjaka, g. župana Malovrha ter številne druge odlične goste z ljubimi izvirnimi deklamacijami, ki jih je za to priložnost sestavil vprav v pesniškem slogu g. učitelj Mahkota.

V ostalem je bila vsa slovesnost blagoslovitve prav lepa, kakor so lepe vse podobne slavnosti po naših slovenskih vaseh: ljudi nič koliko, šola vsa v cvetju, zelenju in zastavah. Ker je tudi sonce po dolgem času prav tedaj spet predrlo oblake, je bilo razpoloženje še toliko vedreje.

G. župnik Medvešček z Dola, ki je opravil blagoslovitveni obred, je v svojem nagovoru naglašal, da so tri stavbe važne za vsakega človeka: dom,

cerkev in šola in da naj bi Bog blagoslovil vzgojo mladine, ki jo dobi v vsaki od teh zgradb; g. Orožen Martin pa je v imenu domačinov izrekel zahvalo vsem, ki so pripomogli do nove šole: predvsem domači občini kakor tudi g. banu in banski upravi, s katere pomočjo je bila zgrajena šola omogočena in s tem tudi večja izobrazba tukajšnji mladini, ki je te še posebno potrebna, ker bo večina primorana, da si poiše kruha iskat v svet. Pristrčna slovesnost je bila zaključena s svetim opravilom v domači cerkvi.

Novi divizijski poveljnik v Ljubljani

V ponedeljek zvečer se je ob 22 pripeljal v Ljubljano novi divizijski poveljnik, generalštabni brigadni general g. Ljubomir Stefanovič. Na kolodvoru je pričakoval svojega naslednika dosedanjí splošno priljubljeni poveljnik dravske divizijske oblasti, divizijski general g. Dragoslav Stefanovič, brat novo imenovanega poveljnika. Na kolodvoru je bil tudi ban dravske banovine dr. M. Natlačen ter številni višji častniki iz območja dravske divizijske oblasti, tako pomočnik poveljnika divizije general Milan Masič, poveljnik topništva dravske divizije general Ferdo Janež in mnogi drugi vojaški in civilni odličniki. Novega poveljnika dravske divizijske oblasti ob njegovem prihodu od srca pozdravljamo ter mu želimo na novem službenem mestu čim več lepih in pomembnih uspehov.

Cene jedil in pijač v ljubljanskih gostilnah

Ljubljanske restavracije in gostilne so v zadnjem času že podražile jedila in pijačo, vendar zaenkrat še precej zmerno, tako da se gostje niso posebno razburjali. Sedaj je pa Združenje gostilniških podjetij razposlalo svojim članom nov maksimalni cenik jedi in pijač, ki je bil tako »slan«, da ga je moral mestni magistrat nekoliko omiliti. Vendar so tudi še po magistratu odobrene cene tako visoke, da se posamezne gostilne pač ne bodo moge ravnati po njih, če nečajo, da bodo še bolj prazne, kakor so že. V naslednjem podajamo cene, kakor jih je predlagalo Združenje, v oklepajih pa cene, ki jih je odobril magistrat.

Čista juha 3 din (2.50), zakuhana juha 5 din (4), prikuhe in salate 9 din (8), goveje meso 12 din (9), telečja pečenka 16 din (14), svinjska pečenka 18 din (16), naravni zrezek 18 din (15), dunajski zrezek 18 din (16), beefsteak z jajcem 25 din (20), perutnina, pečena, po dnevni ceni. Bržla 18 din (15), mali golaž 6 din (5), veliki golaž 12 din (9), velika porcija jete in ledvice 16 din (13), mali vampi 6 din (5), velika porcija vampov 12 din (9), kranjska klobasa 10 din (8), hrenovka 6 din (5), šunka 10 dkg 18 din (15), salama 18 din (15), surovo maslo 4.50 (4.50), jajčene jedi, divjačina, ribe itd. po dnevni ceni. — Menu 35 (30), močnata topla jed 15 din (14), torta 8 din (7), francoska solata 12 din (12), italijanska in ruska solata 14 din (14), kompot domač 9 din (7 dip), fini kompot po dnevni ceni. 10 dkg domačega sira 14 din (10).

Pijače: namizna vina liter 24 din (22), sortirana vina 36 din (30), domače pivo pol litra 7 din (7), domače pivo 3 desetinke 4 din (4), domače pivo v steklenicah 8 din (8), mineralna voda 1 desetinka 1.25 din (1.50), soda voda 1 desetinka 1.25 din (1.50), malinovec s sodo 2 desetinki 5 din (5), limonada s sodo 2 desetinki 5 din (5), oranžada po isti ceni, brizganec 4 din (4), domači likerji 6 din (6), domače žganje 4 din (4), črna kava ali kapucin 4.50 (4), bela kava 5 din (5), čaj z dodatkom 8 din (8), mleko skodelica 3 din.

FRANZ JOSEF GRENCICA

REG. S. BR. 22365 od 18. IX. 1940 g.

Grško pristanišče Patras, o katerem poročajo, da so ga italijanska letala že večkrat napadla, in ga občutno poškodovala.

Kako je Francija izgubila vojno

Andre Maurois

XII.

Brezglavi beg je res nekaj strašnega. Vojaško in civilno poveljstvo bi bili morali nastopiti z največjo brezobzirnostjo, če bi bili hoteli te zbegane, prestrašene ljudi zadržati in jih prisliliti, da ostanejo naprej v svojih hišah. Toda poleg brezobzirnosti bi bilo treba napram tem ljudem pokazati tudi vsaj nekaj dokazov, da so zaupanja vredni. Ljudje bi bili imeli takoj več zaupanja, če bi bili videli vsaj nekaj protiletalskih topov po strehah hiš, v zraku pa nekaj zavezniških letal. Toda tega ni bilo. In mnogokrat se je zgodilo, da so oblasti same najprej izgubile glavo in jih je begunska reka enostavno potegnila s seboj. Letal in protiletalskih topov pa imeli nismo. Brez cilja, v brezupnem strahu se je vse valilo neznankam.

K temu strašnemu neredu, ki je oviral vsako izvajanje naredb, pa se je pridružila še ta smola, da je bilo takorekoč nemogoče, pravočasno objaviti navedbe, ki so bile potrebne. Kajti sredi boja je bilo odstavljanih skupno z vrhovnim poveljnikom Gamelinom še 15 poveljujočih generalov, general Weygand pa je bil med potjo iz Sirije, od koder so ga poklicali, zadržan od viharja. Armadna skupina, proti kateri je udaril sovražnik z največjo silo, je bila pod poveljstvom generala Billota, zelo odločnega in sposobnega častnika, ki je svojo nalogo vsestransko razumel. Toda sredi kritičnega razvoja bitke se je pri avtomobilski vožnji med borečimi se skupinami smrtno ponesrečil. Na njegovo mesto je stopil general Blanchard, zelo sposoben poveljnik, toda ob svojem nastopu je našel le pihle zveze s podrejimi četami in je moral vodstvo bitke prevzeti v kar najslabših okoliščinah.

Če se spomnimo na vso to verigo samih ne- srečnih primerov in usodnih okoliščin, brez ka-

terih do katastrofe v takšnem obsegu sploh ne bi moglo priti, moramo misliti na stare, klasične žaloigre, kjer se usoda nesrečnika, ki si je nakopal jezo bogov, razvija sredi najbolj čudovitih in čestokrat nemogočih zapletitajev in nesreč.

Jaz sem se nahajal pri angleškem generalnem štabu, ko je prišla novica o katastrofi pri Sedanu, kjer so Nemci kar naenkrat prodrli črto na dolžini 100 km in takoj uničili armado generala Corapa. Dva dni so mi moji angleški tovariši katastrofo prikrivali, nekaj zaradi obzirnosti do mene, nekaj pa tudi zaradi strahu, ki jih je navdal. Uradna vojna poročila so bila še vedno zelo zdržna in nepregledna. Toda kmalu sem opazil, da pred menoj nekaj skrivajo. Moji znanoci so kar naenkrat utihnili, kakor hitro sem se med njimi pojavil, nadalje sem zvedel za neredbo o umiku. Končno pa so mi Angleži le povedali, kar so o Sedanu zvedeli.

Nemci so bliskovito prodrli in se jim je prodor na vsej črti popolnoma posrečil. To je bil uspeh presenečenja, prestrašenja ljudstva in zbeglosti. Nemci so nastopili hkrati z več tisoč tanki, ki so bljuvali ogenj, z letali, ki so prihajala s strašnim tuljenjem. Tudi najbolj pogumni možje v armadi generala Corapa so se sesedli, ko so stali nasproti tem strahotam, na katere niso bili pripravljeni. Toda kljub vsemu temu bi se bili postavili v bran, če bi bili imeli vsaj topeve, ki bi bili ko nemškimi tankom. Lahko si predstavljate njihovo grozo, ko so spoznali, da se nemški tanki za njihove topovske kroglice tako-rekoč niso nič brigali in so jih lepo pometali na stran, kakor da bi bile lesene. Škodove tovarne so izdelale tako debele oklopne plošče, kot jih do sedaj nikdo niti v sanjah ni slutil. Nemški tanki so se za francoske topovske kroglice prav tako malo brigali, kakor Gulliver za puščice lili-putanske vojske. Naši topničarji so sicer kmalu

našli, da bi mogli svoje 7.5 cm poljske topove uporabiti proti nemškimi tankom, toda to je bil samo pripomoček, ne pa kakšna organizirana obramba.

Vsi smo se tokrat spraševali, kako neki je bilo mogoče, da so Nemci prišli čez reko Meuse. Ali res vsi mostovi niso bili porušeni? Takrat so v angleškem generalnem štabu pripovedovali, da ko nemški padalci napadli in pobili tiste vojake, ki so stražili mostove in so imeli nalog jih spustiti v zrak, če bi bilo potrebno. Pripovedovali so tudi, da eksplozivni naboji niso bili zanesljivi. Končno pa je ... napredovanje nemških čet skozi Ardenne tako podpirala, da je doseglo hitrost, ki je nikdo ni mogel pričakovati in je bila Corapova armada kar naenkrat preplavljena.

Eno najbolj junaških dejanj te vojne se je zgodilo nad reko Meuse. Francoski in angleški letalci so dobili povelje, da morajo nekatere določene mostove za vsako ceno uničiti. Dve skupini bombnikov sta se žrtvovali za to smrtno nevarno podjetje. Najprej so odleteli Francozi in sicer nizko. Za njimi so leteli Angleži. Nikdar nisem mogel zvedeti, kakšne so bile francoske izgube. Le to vem, da se od 60 angleških letal 40 ni več vrnilo nazaj. Ta zgled kaže, poleg drugih tisočih, da v zavezniških armadah poguma in junaštva ni manjkalo. Tudi ni res, da naše vojskstvo v začetku ni kazalo odpornega duha. Toda prav tako kakor mikrobi, ki zdravemu telesu nič ne morejo, končno bolelo telo le obvladajo, so tudi nekatere obstojice slabosti v naši vojski odprli pot demoralizaciji, ki se je začela širiti, kakor hitro so doživeli grozno preizkušnjo, da s svojim orožjem nasprotniku nič ne morejo do živga. Poročnik de Jumilhac, ki mi je bil pri mojem obisku Corapove armade pridržen kot vodnik, mi je o norveški vojski dejal: »Hudo je, da nam je prvo naše podjetje v tej vojni spodletelo. Mladi konj pri poskusnih dirkah nikdar ne sme biti potisnjen nazaj, sicer se na to navadi, izgubi spoštovanje do samega sebe in končno misli, da je vse v redu. Če ostaja zadaj. Tudi zmaga in poraz sta stvar navade.«

To, kar velja za konje, velja tudi za armado. Zmagoslavne čete dobijo neko notranjo moč, ki njihove zunanje sile pomnožuje, med tem ko poražena vojska nima več zaupanja v samega sebe.

Po zmagi pri Sedanu se je začela širiti pravljica o nepremagljivem nasprotniku, kar je potem veljalo kot izgovor za vsakega, ki je hotel pobegniti s fronte v zaledje. Strašne govorice so kot neke predstraže šle pred nemškimi motoriziranimi kolonami in jim pripravljale pot.

Nemške, proti zahodu divjačaje motorizirane kolone so našim severno stoječim armadam padle v hrbet. Pri poskusu, da jim uvidemo, me je angleški generalni štab vzel s seboj v Arras. Mesto je bilo prepolno najbolj čudnih govoric. Da so Nemci že pri Douaiu, da so že v Cambraiu... Vse to je nekaj dni pozneje postalo resnica, toda takrat je bilo še laž. Vendar je besedica, ki je kakor ogenj šla od hiše do hiše, zadostovala, da se je dvignilo spet na tisoče in tisoče ljudi, moških, ženskih otrok, ki so hoteli proti zahodni obali. Tudi nekateri poveljniki so se pustili speljati, da so svojim četam odredili umik proti obali, kjer so njihove čete Nemcem padle naravnost v past.

Že v Belgiji in na Nizozemskem so nemške padalne čete imele veliko vlogo. Toda strah pred njimi je njihovo delovanje podestotiralo. V obeh podeželskega ljudstva je postala vsaka količjak nenavadna obleka že preobleka nemškega padalca. Te izredni razgovori navadne vsakdanje vsebine so postali vohunski pogovori. Govorice so šle tisočkrat hitreje kakor nemške kolone. Le tako si je mogoče razlagati, da so pogostokrat malenkostne nemške čete zasedle važne in močno utrjene postojanke tako rekoč brez boja. Zadostovalo je na primer, da se je nekaj drznih motociklistov z vražjo nagljo pripeljal do kakšnega kolodvorra, tamkaj hitro postrelilo nekaj ljudi in že je nastal nered. Proti takšnim drobcem bi se bila obramba morala držati in bi se bila tudi držala, če bi bila na to pripravljena. (Dalej)

Drobne novice

Koledar

Sreda, 6. novembra: Lenart (Lenko), opat; Helena, d. Prvi krajec ob 22.08. Herschel napoveduje lepo vreme.
Četrtek, 7. novembra: Janez Gabrijel Perb., mučenec.

Novi grobovi

† V Draščih je umrl splošno spoštovani in zgleadni krščanski mož Miko Simonič, oče več otrok, med katerimi sta usmiljenki: sestra Fabijana in Venecija. Naj počiva v miru.
† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspal gospod Stanko Knez, pošni inšpektor. Pogreb bo danes ob pol 5 popoldne v Zai, kapelica sv. Jakoba, na pokopališču k Sv. Križu. Naj mu sveto večna luč! Zaljučnim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Izpit za pooblaščenega inženirja električne stroke je napravil z odličnim uspehom gosp. inž. Rihard Sever, nameščen pri Kranjskih deželnih elektrarnah. Čestitamo!

Na to mi odgovorite!

(»Jutra« in »Jutrovcem«)

III.

Ker ste me hoteli imeti, zdaj me pa imate! Vaš Xypsilon me je izbezel iz hiše, in zdaj sem tukaj! Nisem se na koncu s svojim odgovorom na njegovo izzivanje. Dovolite, da se še malo pomemim!

V zadnjem svojem pisanju na moj naslov pravi, da je vedno slišal, da sem »koncilijant gospod«. Vabi me celo na steklenico rujnega, penecnega »šabesa«. Na to odgovorjam, da »šabesa« ž njim ne bom pil, — ker ima tako neumno, tuje ime! Da bi za nedolžno pijačo ne imeli postnega slovenskega imena, ampak da se rabi to tuje ime, ki ne vem, kaj naj pomeni, to mi je preneumno, — tudi če je ta tuje besedice.

Res pa je, da sem rad z vsakim dober in da ga ni človeka, ki bi mi ne podal roke, če mi jo hoče on podati, — tudi če me je ravno prej ali opijaval ali natepel — ker mi tako velela Kristusova zapoved. Še »Bog lonej« bi mi rekel, kakor je moja navada reči, če mi kdo izkaže kako prijaznost. Tako sem rekel tudi tistim ki so me 24. aprila 1920 na Zaloški cesti dr. krvi pobijali. Za svojo osebo bi se torej z gospodom Xypsilonom že lahko pobotal, in tudi kozarec pijače bi na njegovo zdravje zvrnil, če mi ima ponuditi kaj bolj pametnega, domačega, kakor je — »šabeso«.

Tako smo si osebno lahko prijatelji — četudi se med seboj malo popraskamo — dokler gre samo za mojo osebo. Toda, gospod Xypsilon in gospoda Jutrova, spravljivost ni omahljivost, ni popustljivost v načelih. Ko gre za stvar, za prepričanje, za načela, za resnico, tam pa ne poznam barantanja in ne pardona. Errantes diligite, Errantes occidite! Ta Avgustinova regula velja za nas vedno.

Amicus Plato — magis amica veritas. Veritas-resnica pa je ta, da — kakor sem že povedal v svojem drugem odgovoru v »Jutra« — vse delo liberalnega človeka v liberalnem v teku sedemdesetih let (v glavnem) ni bilo drugega, kakor delati združbo in sovraštvo med rojaki, hujšati zoper Cerkev, ubijati v narodu vero in moralo.

To — tako sem rekel tam — sem vam že enkrat dokazal črno na belem, da mi niti besedice niste mogli odgovoriti. In če hočete, vam dokazem še enkrat.

Kje dokazal? — V knjižici, ki sem jo spisal pod imenom »Domoljub« leta 1920 z naslovom »Zločin nad domovino«. Tam očitam liberalcem — kakor pove naslov — zločin nad domovino, ki so ga uganjali takrat 50, — danes že 70 let. Ta zločin pa je tudi dokazan! Na 98 straneh je nagromaden dokazni material, kaj vse so počeli liberalci dolgi 50 let proti svojim lastnim rojakem. Kako nasprotovanje, nagajanje, zmerjanje, ovajanje! Kak nemir, kaka škoda, kaka nesreča, kaka sramota domovini! Zločin nad domovino. To je vendar strašna obdolžitev. Strašna posebno za ljudi, ki se štejejo za največje patriote. V knjižici pa jih tudi pozivljem, naj mi odgovore, naj ovržejo moje trditve, naj me zavrnejo, naj se otresejo tako hude obdolžitve. A dočim ne ostanejo navadno dolžni nobene besede — saj še nepoznani sami izživljejo, kakor je mene kar na celem izzval XY — čujte: na moj poziv niso odgovorili, niso črtili niti besedice! Nato sem jih pozival dvakrat ali trikrat v »Slovenec«, naj mi vendar odgovore in mojo obdolžitev zavrnejo. A na vse moje pozive — nobenega odziva, nobene besedice! Kakor miske v svoje luknje, kadar zaslišijo človeško nogo, so se poskrili in umolkli.

Nekaj let pozneje sem obiskal bolnega dr. Žerjave. Z njim sva bila znana po protialkoholnem delu, ki mi je bilo simpatično. Saj sem ga povabil, da je govoril na velikem protialkoholnem kongresu leta 1919 v nabito polni dvorani Uniona. Par let pozneje pa je ležal na vrtu neke vile v Begunjah na Gorenjskem, in ker sem bil slučajno neki dan tudi jaz v Begunjah in slišal, kje da je, sem ga šel obiskat. Bil je bolan, a vendar še ves živ. Govorila sva o tem in onem, tudi o politiki. Med drugim sem ga vprašal tudi, zakaj mi na tisto mojo knjižico in na moje pozive niso nič odgovorili. Rekel mi je, spominjam se še dobro: »Saj nismo neumni, da bomo na tako odgovorjali!«

Ta odgovor je značilen. Kaj se to pravi? To se pravi: Odgovoriti nismo nič mogli, — ker si nam dokazal resnico. Dokazal tako, da se odgovoriti ni dalo. Menite, da bi bili res molčali, če bi bili kaj odgovorili mogli? Potrdil je, da so moje hude obdolžitve brali, jih dobro poznali. Moje pozive, naj mi odgovore, slišali, — a odgovorili nanje niso besedice. Zločin jim je bil dokazan, ugovarjati se ni dalo. Qui tacet... Z molkom so priznali in potrdili, da imam prav, da se zločin nad domovino res uganja!

V 10.000 izvodih je šel »Zločin nad domovino« med slovenski svet. Deset in več tisoč ljudi je bralo o groznem grehu, ki so ga liberalci storili nad domovino, — a niso našli besedice, s katero bi bili tožilo odgovorili, dolžitve zavrnili in sebe umili!...

Molčali so kot miske v luknji. Do danes mi niso dali odgovora na te pozive, še manj zavrnili moje očitke. Dvajset let mi že dolgujejo odgovor.

Čuješ ti, »Jutra«, ki imaš dovolj prostora za čenče Xypsilonove, s katerimi hoče smesiti mene, bori pa se zoper dostojnost in moralo. Odgovori na moje obdolžitve zločina nad domovino! Odgovori, zavrnj me! Ne z norčevanjem — to zna vsak norec — ne s splošnim udrihanjem, ampak z do-

kazi, ki pobijejo moje dokaze! Ako ne, — ostane nad vami madež, da ste res zakrivali in še nadaljujete zločin nad domovino! Ali mar hočete še dokazov?

Toliko za danes, ljubi moji Jutrovci.

Vaš gospod Janez.

— Duhovne vaje za može v Domu duhovnih vaj. Na razna vprašanja odgovarjamo, da je Dom duhovnih vaj letos zaeden za razne posebne tečaje. Zato se bo mogel vršiti za može samo en splošen tečaj, in sicer od 11. do 15. novembra. (Tečaj od 9 do 13. decembra, ki je bil naznanjen v Glasniku Srca Jezusovega, odpade.) Zato naj se vsi može, ki žele letos v miru in tiho opravi svoje duhovne vaje, takoj prijavijo. Oskrbnina znaša 120 dinarjev. Udeleženci se zberejo v Domu 11. novembra ob 6 zvečer. Vsak doli svojo sobo in vse potrebe. — Pišite na naslov: Dom duhovnih vaj v Ljubljani, Zrinjskega cesta 9.

— Sodna preiskava proti Hacetu končana. Preiskovalni sodnik g. Fischinger je te dni končal nad poldrugo leto trajajočo sodno preiskavo proti razbojniku Tonetu Hacetu zaradi raznih umorov, razbojništev, vlovov in tatvin. Obširen je kazenski spis 23 letnega Toneta Haceta. Celotni spis tehta do 25 kg in obsega štiri posebne spise, ki se nanašajo na 4 okrožna sodišča v Ljubljani: Mariboru, Celju in Novem mestu. Spise je sedaj preiskovalni sodnik predložil državnemu tožilecu g. Branku Goslarju v proučitev in sestavo obširne obtožnice. Za sestavo obtožnice bo g. državni tožilec potreboval več časa in iz procesualno tehničnih razlogov je pričakovati, da pride razbojnik Tone Haca šele po novem letu januarja ali februarja pred sodnike velikega senata. Haca sam je priznal mnogo zločinov odkrito in prostodušno. Priznal je umor svojega paldaša Avpiča v Gamelnjih. Druge umore Haca taji. Dokazan mu je umor orožnika Medena pri Celju, kakor tudi še neki tretji umor. Sam Haca je dalje priznal do 50 ropov, vlovov in raznih tatvin večjega obsega. Tone Haca je v celici popolnoma miren, je vkljen in vdan v svojo usodo. Haca je bil prijet 13. marca lani v Kranju, ko sta ga prišla dva policijska organa Medle in Kremžar ter tvegala sama lastno življenje.

— Strogo kaznovana nasilneža. Mnogi ljudje so zelo nasilni proti raznim službenim organom, ki vrše svojo težavno in odgovorno službo. Mali kazenski senat je sedaj začel strožje kaznovati razne nesramne nasilneže. Včeraj sta bila pred sodniki malega senata obsojena France M. in brat Polde. Polde je dobil 6 mesecev, France pa 5 mesecev strogega zaporu. Prav surovo sta nastopila proti sprevedniku Janezu Lenarčiču, ko sta se zjutraj lani 27. decembra vozila iz Zaloga v Ljubljano. Dejansko sta se ga lotila. Pred sodniki sta se na vse mogoče načine izgovarjala. Oba sta doma iz Zgornjega Kašlja.

Veliki valček

Veliki muzikalni film iz življenja Johanna Straussa, kralja valčka! — Luise Rainer, Fernand Gravet, Milca Korjus
KINO SLOGA, tel. 27-30 ob 16., 19 in 21

Na splošno željo in vsled ogromnega zanimanja predvajamo še danes pevski film

Angel ljubezni

V gl. vl. ljubka in simpatična Deanne Durbin Predstave ob 16, 19 in 21 Kino Union, tel. 22-21

KINO MATICA, telefon 22-41
Predstave ob 16., 19 in 21. uri
Se je čas, da si ogledate ta zgodovinski velefilm

SUEZ

Tyron Power, Loretta Young in Annabella
vas bodo očarali in navdušili — graditev prekopa — prekrasni naravni posnetki! Ne zamudite!!!
Danes zadnjikrat!!!

Po državi

* Letošnji pridelek oljk v Dalmaciji bo precej manjši kakor lansko leto. Zato pričakujejo, da se bo olje podražilo. Te dni so v Dalmaciji začeli obirati oljke.

* Železniška nesreča v Bosni. Silno deževje v Bosni je povzročilo več železniških nesreč. Na progi Sarajevo—Višegrad se je med postajama Sveltina in Prača preteklo nedeljo zgodila huda železniška nesreča. S tira je skočila lokomotiva tovornega vlaka in z njo vred štirinajst vagonov. Pri nesreči sta bila hudo ranjena vlakovodja Rakič in zavirač Makič. Materialna škoda je velika. V nedeljo zvečer je tik pred postajo Pale skočil s

Na grobu

Ignacija Holzapfla

Spominski govor strokovnega učitelja Rudolfa Dostala v Ribnici 28. oktobra 1940

Stojimo ob grobu velikega moža, slovenskega narodnjaka, pesnika in pisatelja, najplemenitejšega človekoljuba. V tem grobu počiva prah in pepel pokojnega ribniškega dekana Ignacija Holzapfla. Ročil se je ta izredni naš rojak morda v eni najtežjih dob naše slovenske narodne zgodovine. Lujina je takrat pretila, da poplavi in ugonobi slovenstvo, da mu vzame jezik in narodnost. Viharna valovi so divjali okrog malega našega čolnčiča in grozili, da ga potopijo. Avstrijski absolutizem, ki je takrat neomejeno vladal, je dušil vsak svobodni razvoj slovenskega naroda.

V tej dobi je naš prenaseljen izhajati naš prvi slovenski časopis, Vodnikove Ljubljanske Novice. Prvo zelenje in cvet je zamorila strupena slana. O kaki narodni zavesti skoro ni najti sledu. Avstrijska vlada je takrat gojila slovenščino le toliko, kolikor je hotela imeti koristi od tega v svoje sebične namene. Zavedne narodnjake in prosvetne slovenske delavce v tisti dobi lahko seštejemo na prstih. Sledila je sicer Napoleonova in Vodnikova Ilirija oživljena, vendar se je razblinila kakor hladna rosa na žejnih cvetkah ob uničujoči suši.

Cim silneje so nastopale takrat našemu narodu sovražne sile in skušale zamoriti zdravno, tem krepkeje so se nekateri mladi možje oklepali svojih narodnih načel s trdnostjo na prihodnje boljše čase. Našemu narodu sovražnemu gibanju je vstala vrsta neustrašnih mož, ki niso odnehal od svojega narodnega prepričanja, ki so tiho in počasi,

tira vagon tovornega vlaka in je bil zaradi tega promet precej časa oviran. Ker je reka Brača silno narasla, je voda na več mestih znatno poškodovala železniško progo med Dobojem in Tuzlo.

* Pri Sisku kmetje v čolnih trgajo koruzo. Iz Siska poročajo: Ko so preteklo nedeljo iz Karlova telefonirali, da je Kulpa čez noč narasla od 390 na 777 cm, so takoj bili prepričani, da tudi Sisku grozi povodenj, ker je znano, da vodostaj Kolpe pri Karlovcu nenavadno vpliva na vodostaj pri Sisku. In res je voda pritekla že v ponedeljek zjutraj okrog osmih, ko je dosegla letošnji rekord 802 cm. Voda je na večih mestih poplavlila zemljišča. Vsi kmetje še niso potrgali koruze, ker so upali, da bo lepo vreme trajalo še nekaj dni. Sedaj morajo kmetje v čolnih trgati koruzo, ker je voda poplavlila vsa koruzna polja.

* Preskrba Osjeka s pitno vodo. Mestna občina Osjek je prosila SUZOR za posojilo v znesku 15 milijonov dinarjev za zgradbo novega vodovoda, ki bi dajal mestu pitno vodo. Kot jamstvo je občina ponudila razne svoje nepremičnine. Potrebna je bila še odločitev vojnega ministrstva glede teh nepremičnin. Sedaj je vojno ministertvo pisмено obvestilo mestno občino, da se odreka uporabi tega mestnega zemljišča na malem vojaškem vežbališču. — Na podlagi te odločitve bo mogla mestna občina nuditi SUZOR-u kot jamstvo velik kompleks svojega zemljišča. Tako bi bilo vprašanje posojila rešeno. Mestna občina mora še sprejeti vse pogoje, ki jih je stavil SUZOR, naka bo posojilo podpisano in realizirano, vodovod pa bodo takoj začeli graditi.

* Sneg v južni Srbiji. Kakor poročajo iz Gjevgelije, se je tam vreme hitro spremenilo. Po lepih poletnih dneh se je ozračje zelo ohladilo in je po okoliških hribih zapadel sneg. Tako zgodnje zime v teh krajih nihče ne pomni. Kmete posebno skrbi setev ozimne, ker niso mogli pravočasno sejati.

* S petjem si hoče zaslužiti ženo. Ljuba Prbočević, ubog časopisni prodajalec v Orhovu, se je zagledal v Fatimo. Njegove najlepše sanje in vroče želje so pa morale ostati neizpolnjene, ker je Fatimino oče zahteval za svojo hčerko znatno vsoto in ubogi prodajalec časopisov nikakor ni mogel spraviti skupaj tako velike kupnine. Ljuba pa se ni hotel odreči Fatimi in je sklenil, da bo ljubljeno dekle pridobil s petjem. Ljuba ima namreč lepo, polno doneč glas in hoče kot polični pevec nastopati. Prve izkušnje, ki jih je v svojem novem poklicu doživel, so utrdile upanje, da bo v doglednem času vendarle spravil skupaj vsoto, ki jo zahteva Fatimin oče. Nad sto pesmi in spevov zna Ljuba, hodi od kavarn do kavarne, od gostilne do gostilne in prepeva svoje pesmi. Zaradi legega glasu ima vedno veliko poslušalcev in po petju zbira svetle dinarčke. Nevoščljivci pravijo, da bo Fatima postala že grda in stara, preden si bo Ljuba prihranil dovolj denarja. Ljuba pa ne da nič na take govorice, marveč vztrajno prepeva dalje, potuje od kraja do kraja, v dežju, viharju in snegu, da bi dosegel svojo življenjsko srečo in si pridobil lepo Fatimo.

* Župan utonil. Po nesreči je utonil bivši župan občine Biškepec, okraj Varaždin, 37 letni Ivan Stajnkus. Ko se je vračal od svojega brata proti domu, je v temi padel v mlako, ki je nastala zaradi deževja. Ker ni nihče slišal njegovih klicev na pomoč, je utonil.

Ljubljana, 6. novembra

Gledališče

Drama. Sreda, 6. novembra: Tekma. Red Sreda. — Četrtek, 7. novembra: Cigani. Premiera. Red Premierski. — Petek, 8. novembra: zaprti. (Generala). — Sobota, 9. novembra: Lepa Vida. Krstna predstava. Red Premierski. — Nedelja, 10. novembra, ob 15: Razvalina življenja. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera. Sreda, 6. novembra: Fidelio. Red B. — Četrtek, 7. novembra: Figarova svatba. Red Četrtek. — Petek, 8. novembra, ob 15: Baletna prireditve. Izven. Ljudska predstava po globoko priznanih cenah od 16 din navzdol. — Sobota, 9. novembra: Grof Luksemburški. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Radio Ljubljana

Sreda, 6. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Peter Iljič Čajkovski: Koncert za gosli in orkester, op. 35 (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Vse od kraja (plošče) — 14 Poročila — 18 a) Obisk pri litografu (reportaža), b) Delaj z nami (M. Zor) — 18.40 Naloge Delavske zbornice (J. Langus) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura — 19.30 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljublj. opere: v 1. odmoru: Glasbeno predavanje (ravn. Ukmar), v 2. odmoru: Napovedi in poročila.

Predavanja

Trnovsko prosvetno društvo vabi na 2. prosvetni večer drevi ob 8. Predaval bo g. prof. Anžič o Londonu s skioptičnimi slikami. Vabljeni vsi!

Prosvetno društvo za Bežigradom. Jutri ob 20 predavanje dr. Ahčina o aktualnem vprašanju sedanjega časa. Vljudno vabljeni! — Odbor.

Vič. Prosvetno društvo vabi vse na prosvetni večer v četrtek 7. novembra ob 20. Predaval bo g. prof. Mlakar: Naši kraji — s slikami.

Naše dijaštvo

Akadska kongregacija pri oo. frančiškanih ima drevi točno ob osmih svoj redni sestanke v frančiškanski kapeli. Vsi akademiki iskreno vabljeni.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

ki ga je namenil svojemu sinu Pavlu, je postal usoden za očeta. Orožniki so oba sina aretirali, dokler se z gotovostjo ne bo doglalo, kdo je zakrivil očetovo smrt.

* Obsojen oderuh. Sodišče v Varaždinu je obsojilo znanega trgovca Ivana Zornana iz vasi Jalšovca na tri mesece zaporu in 4500 dinarjev denarne kazni, ker je posojal kmetom denar in jim zaračunal 15 do 45% obresti.

* Zaklonišče proti letalskim napadom, shramba vlovilcev. Pred kazenskim senatom v Subotici je bila te dni razprava proti bratoma Dezideriju in Stevanu Palfi, proti Stevanovi ženi in še nekaterim soudeležencem, ki so se zagovarjali zaradi vlovov v tovarno čokolade in bombonov Ruf. Vlovilci so iz tovarniške pisarne odnesli železno blagajno s 300.000 dinarjev gotovine in vrednostnimi papirji v skupni vrednosti 900.000 dinarjev. Po daljši preiskavi se je policiji posrečilo priti na sled vlovilcem. To je bil zakonski par Palfi, katerima je pomagal tudi možev brat. Ob priliki hišne preiskave so stražniki našli celo skladišče pod zemljo. Palfijeva sta razlagala stražnikom, da sta zgradila podzemeljsko zaklonišče proti napadom iz zraka. Ob pregledu tega »zaklonišča« so našli ves plen. Od denarja so vlovilci mogli potrošiti samo 15.000 dinarjev, navratno blagajno pa so vrgli v vodnjak. Pri razpravi sta brata Palfija priznala zločin, Palfijeva žena Rozalija pa je tajila. Vendar se pa zdi, da je bila ona glavna pomočnica, ker je celih 15 let delala v tovarni in je zelo dobro poznala razmere. Sodba bo razglašena te dni.

* Usodna posledica družinskega prepira. V Obrankovcu pri Varaždinu je prišlo do prepira med Ivanom Rendičem in njegovim svakom Stjepanom Vukino, ki se je končal s smrtjo Rendiča. Zadnji čas sta se Rendič in njegova žena pogosto prepirala. Preprič se je navadno končal s tem, da je žena odšla k svojim staršem. Ko sta se ponovila, se je žena spet vrnila k možu. Te dni je šel Rendič po svojo ženo, ki se je spet zatekla k svojim staršem. Žena se ni hotela vrniti domov in se je za njo potegnil njen brat Stjepan Vukina. Nastal je prepri med Rendičem in Vukino, sledil je pretep, ki se je nadaljeval na dvorišču. Vukina je s kolom udaril Rendiča po glavi in ga ubil.

rajsko prezarjeno, živi in cvetja

Ignacij Holzapfel je dobro poznal srce in čustva slovenskega človeka, pa tudi njegove slabosti in potrebe, pogledal je svojemu narodu prav do dna njegovega bivanja. Dobro se je zavedal, da sreča ni naklonila slovenskemu narodu kupov blaga, da mu rojenice niso nasule bleščečega zlata v zibelko. V svojem gorkem rodoljubju je težko gledal na očetstvo, da so se v tisti dobi vzgojevali slovenski gluho-nemi v tujerodnih zavodih in s tem odtujevali domači grudi. V njegovem plemenitem srcu je vzklija nesebični misel, ki je postala dejanje: vso svojo znatno imovino je zapustil v najblajše namene, da se sezida na domačih tleh zavod za vzgojo in pouk gluhonem mladine. In to se je pred štirimi desetletji tudi zgodilo. Tako je najlepše združil svoj narodni in socialni čut ter si sam postavil najlepši spomenik. Ta mož, tak človekoljub gotovo zasluži, da mu izreče slovenski narod očitno svojo zahvalo. Pokažimo Slovenci, da znamo ceniti za-sluge in žrtve naših plemenitih prednikov, prvoborniteljev in dobrotnikov ter jim postavi-mo v naših srečih spomenik hvalečnosti. Spomin in ime Holzapfla bosta živela med nami, dokler bo živel slovenski narod.

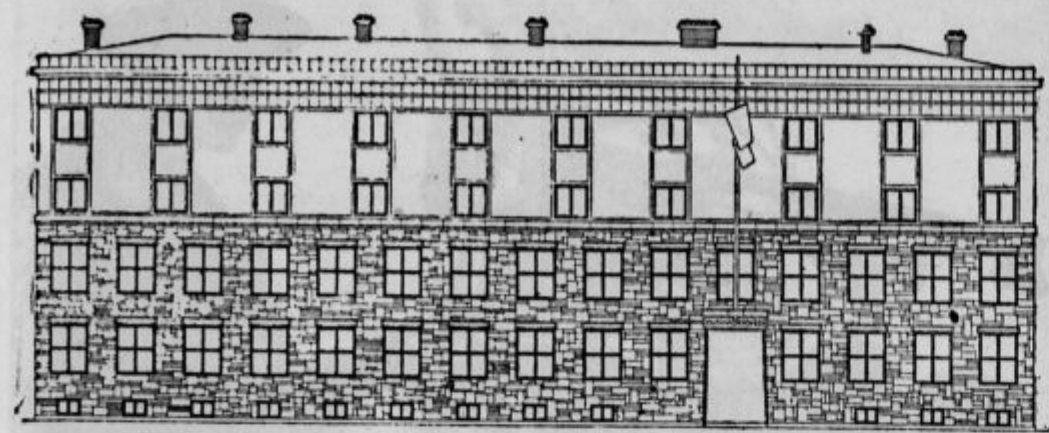
Ignacij Holzapfel! Mirno počivaj pod to gomilo, v hladnem krilu domače grude, ki je bila sveta tebi, je sveta nam in bo sveta ostala še poznim rogovom, dokler se bo glasila slovenska beseda, dokler se bodo slovenski gluho-nemi s častjo in slavo spominjali Tvoje plemenite zapuščine. S svojim nad vse človekoljubnim delom boš ostal nepozaben, nesmrten! S tem si izpričal svojo vero, upanje in ljubezen v svoj narod in jezik.

Slava imenu in spominu Ignacija Holzapfla!

»Kak ziblje se vse, krog ziblje, maje; vse novo prestvarjeno,

LJUBLJANA

Invalidski dom v Ljubljani

Dolgoletna stremjenja Združenja vojnih invalidov v Ljubljani in želje državnih proteznih delavnic, ki so dolga leta obratovale v stari šentpetrski vojašnici, se bližajo uresničitvi. V kratkem bodo začeli v Ljubljani graditi invalidski dom, v katerem bodo dobile svoje prostore tudi državne protezne delavnice. Tehnični oddelek banske uprave je letos po naročilu g. bana dr. Natlačen izdelal načrte za invalidski dom v Ljubljani in sedaj je tudi uprava narodnega invalidskega sklada v Belgradu potrdila načrte in sklenila predlagati, naj se dom začne graditi v mešani režiji tehničnega oddelka banske uprave. O tem predlogu bo še sklepal ministrski svet, ki bo verjetno v najkrajšem času predlog potrdil, tako da bodo morda že čez 14 dni lahko pričeli s prvimi pripravljalnimi in gradbenimi deli na parceli na vogalu Jegličeve ceste in Bohoričeve ulice. Prav tako so denarna sredstva za zgraditev doma, ki bo veljal okrog 4 milijone in pol dinarjev, že zagotovljena in je bilo izdano pooblastilo banu g. dr. Marku Natlačenju, da razpolažga z gradbenimi sredstvi brez predhodnih odobritev pristojnega ministrstva, zaradi česar bo na čas mnogo pridobljenega.

Načrte za lepi dom invalidov, ki bo dobil uradni naslov »Ortopedski zavod v Ljubljani«, je izdelal ing. arh. Marijan Šorli po željah državnih proteznih delavnic in Združenja vojnih invalidov. Na veliki parceli, ki meri okrog 2300 kv. metrov, bo stal dom, ki bo imel dva trakta. Daljši trakt bo postavljen ob Jegličevi ulici in bo trinadstropen. Dolg bo 48 metrov. Krajši in enonadstropni trakt pa bo stal v Bohoričevi ulici in bo dolg 28 metrov. Dom bo imel en sam vhod na Jegličevi cesti. Skozi vhod bodo prišli obiskovalci v pasajo, kjer bo tudi vratar. V pritličju bo desno od pasaje pisarna Združenja vojnih invalidov in stanovanje vratarja, na levo od pasaje pa so pisarne in delavnice proteznih delavnic. Tako bo tam sprejemna pisarna s čakalnico, soba za zdravnika, soba za delovodjo, soba za ekspedit, soba za merjenje in mavčne odtiske. Nato sledijo prave delavnice, kakor bančna delavnica, čevljarški oddelek itd. Vse delavnice, pri katerih pride v poštev tudi obdelovanje s stroji, pa so nameščene v manjšem traktu ob Bohoričevi ulici. Ta trakt je tudi nepokliten, zato da bo mogoče postaviti tudi najtežje »troje na posebne temelje. Tu bodo brusilnica, ponikljavica in kovačnica z ječo. V sredi med delavnicami je še ena soba za predelavca in garderoba za delavce, ki imajo dohod z dvorišča. Delavnice bodo urejene tako, da bo v njih zaposlenih okrog 40 delavcev. Za te so predvidena tudi potrebna stranska, umivalnice itd.

V kleti pripada proteznim delavnicam še veliko skladišče in posebna kotlarna in skladišče za kurivo. Podkletena bo stavba le v traktu ob Jegličevi ulici. Poleg posebne kotlarne za protezne delavnice bo v kleti še kotlarna za prostore Invalidskega združenja, nadalje pralnica s sušilnico in drvarnice za stranke. Nadvse pomembna pa je rešitev, da bo v kleti tudi primerno javno kopališče za invalide, v katerem bo več prh in dve kadi z vsemi potrebnimi pritliklinami.

V prvem nadstropju bodo v glavnem uradni prostori Invalidskega združenja. Tam bo invalidsko

sodišče, knjižnica, sejna dvorana, arhiv in primerne čakalnice, nekaj pisarn pa bo v prvem nadstropju namenjenih tudi državnim proteznim delavnicam. Pritličje in prvo nadstropje bosta na zunanjo obložen s kamnom, kar bo učinkovitost vse zgradbe prav posebno povzdigovalo.

Druge in tretje nadstropje pa bo le ometano in bo služilo izključno v stanovanjske namene. Izredno posrečena je rešitev, da bo v drugem nadstropju invalidsko prenočišče z večjo predsobo, z dvema večjima spalnicama, z dvema spalnicama za bolnike, s potrebnim straniščem in prhami. Za ženske je določena posebna soba z dvema posteljama s posebno predsobo in pritliklinami. V drugem nadstropju bo tudi soba za gosta s predsobo in kopalnico. Invalidsko prenočišče bo upravljal upravnik hiše, ki ima dvosobno stanovanje s kabinetom takoj ob invalidskem prenočišču. Poleg tega bodo v drugem nadstropju še dve dvosobni stanovanji in eno enosobno stanovanje s kabinetom. Ni treba posebej poudarjati, da ima poleg običajnih pritliklin vsako stanovanje tudi posebno kopalnico.

V tretjem nadstropju bodo štiri dvosobna stanovanja in dve enosobni stanovanji s kabineti. Večina stanovanj ima tudi lepe pokrite balkone. Posebno ugodno je, da ima dolgi trakt tri stopnišča, tako da je z vsakega stopnišča v istem nadstropju dostop le k dvema stanovanjem.

Zunanost stavbe bo izredno lična in bo kamentno obložena s prvimi in drugim nadstropjem zaključeval venec iz umetnega kamna. Pogled na stavbo z Bohoričeve ulice bo kaj zanimiv, saj bo prav od tam videli, kako sta smiselno povezana visoki trakt ob Jegličevi ulici z nižjim tovarniškim traktom ob Bohoričevi ulici. Za letos namestavajo graditi in zabetonirati kletne prostore in še pred zimo dokončati tudi zgradbo v pritličju. Tako bo stavba prezimila, prihodnje pomlad in poletje pa jo bodo dogradili popolnoma, tako da se bodo na jesen lahko selili vanjo invalidi kakor tudi protezne delavnice.

I »Pogled v sedanji Egipt« je naslov predavanja, ki ga bo imel na 5. prosvetnem večeru v petek, dne 8. novembra docent dr. Valter Bohine. Egipt je postal zlasti v sedanjem času zaradi vojne nad vse zanimiva pokrajina, ki tvori ključ do angleškega imperija. Predavanje je opremljeno z najnovejšimi skulpturnimi slikami.

I Razstavo kluba mladih slovenskih likovnih umetnikov v Jakopičevem paviljonu je obiskalo že lepo število obiskovalcev, vendar še oddalec ne toliko, kolikor razstavo po svojih izbranih delih zasluži.

I Orkester Belgrajske filharmonije z dirigentom Matačićem na čelu se pripelje danes v Ljubljano iz Zagreba z brzovlakom ob 9.20. Ljubljanska filharmonija ji pripravlja sprejem na postaji, h kateremu velja tudi ostalo občinstvo.

I Ravnateljstvo Opere poziva starše, ki bi dovolili svojim otrokom (v starosti od 6 do 14 let),

BABYMIRA krema

se uspešno uporablja zoper spuščanje, rane, praske, opekline, hraste, lišaje in vse nečistosti kože pri otrocih in odraslih. Naglo suši od potu ali seči vneto in odrgnjeno kožo. Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah po ceni din 10.— za škatlico

Za varstvo ljubljanske industrije pred letalskimi napadi

Ljubljana, 5. novembra.

O prepotrebem delu mestnega zaščitnega urada naši časniki le redko pišejo, saj ni vedno priporočljivo razpravljati o takih prizadevanjih, poleg tega pa mestni zaščitni urad dela tiho, zato pa vedno z vso marljivostjo po podrobno premišljenem in pretehtanem načrtu, ki je prilagojen razmeram našega mesta. Pri vseh svojih prizadevanjih pa mestni zaščitni urad gleda predvsem na to, da bi bili vsi ljubljanci poučeni o nalogah, ki jih čakajo v resnih časih. Če v mirnem času se moramo pripraviti na najhujše, vendar pa mestni zaščitni urad poučuje prebivalstvo tako, da bodo obiskovalci in obiskovalke izkoristili svoje v raznih tečajih pridobljeno znanje lahko izkoristili in s pridom rabili tudi v mirnih časih. Zato ni izgubljena nobena ura, ki jo udeleženci izgube pri predavanjih in vajah, temveč jim je v veliko korist tudi za mirno dobo, saj povsod tisti več velja, ki več zna.

Vsa ljubljanska javnost že ve, da je zaščita pred letalskimi napadi poverjena ekipam za hišno zaščito, nadalje za industrijsko hišno zaščito in končno ekipam za javno zaščito. Slednje bodo stalno v službi po rajonskih postajah in vedno pripravljene za pomoč vsem hišnim ekipam in sploh vsej javnosti.

Mestni zaščitni urad je priredil že več tečajev za razne stroke, vsej deželi sta pa v najboljšem spominu dve veliki profiletalski razstavi na velesejmu. V ponedeljek 4. t. m. je pa mestni zaščitni urad začel s serijo tečajev za zdravstveno kemične ekipe in gasilsko tehnične ekipe industrijskih podjetij.

Naša naloga je, da tudi v vojnem času ohranimo v našem mestu normalno gospodarsko življenje, predvsem pa moramo seveda skrbeti, da se zaradi napadov iz zraka ne ustavijo stroji naših industrijskih podjetij. Ta važna naloga zaščite pred letalskimi napadi pa pripada ekipam industrijskih podjetij. Tečajji za te ekipe so razdeljeni tako, da se posameznih predavanj udeležuje po 30 mož in žen. Če pa udeležbi na prvem predavanju lahko pohvalimo moške in ženske člane tako zdravstveno kemičnih, kakor tudi gasilsko tehničnih ekip industrijskih podjetij, saj so se obvezniki udeležili predavanj skoraj brez izjeme ter poslušali predavanja z največjim zanimanjem ter resnobno. Očitno so se udeleženci in udeleženci popolnoma zavedali koristi in prednosti, ki jih bodo pri tem pouku dobili tudi za mirne čase. Z zadoščenjem so pa prireditelji tudi ugotovili, da je prav ta dobra udeležba in resnobna obveznost in obveznikov najtehtnejši dokaz, da zastrupljenosti našega industrijskega delavstva v Ljubljani med našimi delavskimi sloji niso dosegli uspehov. Ze sama udeležba na tečajih je naši javnosti zelo razveseljav dokaz, da je ljubljansko delavstvo zdravo in prežeto s pravo državljansko zavestjo.

V ponedeljek ob 16 je ravnatelj mestnih uradov g. Franc Jančigaj kot načelnik mestnega zaščitnega urada otvoril v šentjakobski dekliški šoli tečaj za zdravstveno kemične ekipe industrijskih podjetij z daljšim nagovorom, ko je predvsem opozarjal, da se moramo že v mirnih časih pripraviti na učinkovito obrambo pred letalskimi napadi v vojni. Sodobna vojna ogroža tudi zaledje ter besni po vsem ozemlju vojskujočih se držav, zato pa mora biti tudi Ljubljana poučena o vseh načinih obrambe. Sicer še ni rečeno, da bomo kdaj potrebovali tudi zdravstveno kemično zaščito, ker doslej vojskujoče se države še niso uporabljale strupenih plinov, vendar pa navzlic temu moramo biti pripravljeni tudi na ta strahotni način vojskovanja. Ko je ravnatelj g. Jančigaj pozdravil udeležence, je imel prof. Stepišnik uvodno predavanje, za njim je pa govoril inž. Nerima o zaščiti pred strupenimi bojnimi plini. V terek je predaval mestni fizik dr. Rus o prvi pomoči v neizgledah, kar bo gotovo vsakemu udeležencu prišlo prav tudi v mirnih časih. V sredo predava dr. Logar anatomijo in fiziologijo, v četrtek bo mestni fizik dr. Rus spet poučeval prvo pomoč v neizgledah. V petek 8. t. m. ob 16 bo govoril mestni zdravnik dr. Mis o nalezljivih boleznih in higieni, a v soboto bo, zaključil kemik inž. Nerima svoje predavanje o zaščiti pred strupenimi bojnimi plini, mestni fizik dr. Rus pa svoj pouk o prvi pomoči v neizgledah.

Ob istem času je bilo v Mestnem domu odprto predavanje tečaja za gasilsko tehnične ekipe industrijskih podjetij, ki ga je govoril namestnik načelnika zaščitnega urada, mestni višji komisar Andrej Grasselli, za njim je pa orisal vodja mestnih poklicnih gasilcev Janez Furlan organizacijo gasilske službe. V terek je predaval inšpektor Gasilske zajednice inž. Dolence o napadalnih in obrambnih sredstvih, v sredo ob 16 pa isti strokovnjak predava teorijo in tehniko gašenja ter opiše dim, dušljive pline in zaščitna sredstva. V četrtek 7. t. m. ob 16 je predaval inž. Klopčar o tehnični pomoči, a v petek bo vodja mestnih poklicnih gasilcev Furlan govoril o gasilnih sredstvih in gašenju požarov ter razkazoval gasilsko orodje s praktičnimi vajami, kar bo nadaljeval tudi še v soboto 3. t. m. ob 16 do 18.

Po končanih predavanjih v soboto bo v obeh tečajih kratek izpit v obliki razgovora z udeleženci tečaja, nato bodo pa tečajnikom razdeljena potrdila o obisku.

Oba tečaja se bosta ponavljala teden za tednom, dokler vsi obvezniki ekip industrijskih podjetij ne bodo poučeni o vseh nalogah, ki jih čakajo v primeru resne nevarnosti in ki jim koristijo že tudi v mirnih časih.

Tako mestni zaščitni urad izpolnjuje svojo glavno nalogo s poukom vseh slojev prebivalstva o učinkovitem varstvu pred letalskimi napadi.

Zdravnik je postal kapucinski brat

Dobro znan in upoštevan zdravnik dr. Ottaviano Paleani v Anconi, star 56 let, je te dni sporočil zdravniški zbornici, da zapušta svoj poklic in da bo šel v samostan. To je kmalu tudi storil in je obkel haljo kapucinskega bratra v Loretu.

Dr. Poleani je človek plemenitega srca. V semenišču je že dalje časa vzdrževal siromašnega semeniščnika. Tudi sedaj je pred vstopom v samostan izročil upravi semenišča večjo vsoto denarja, da bo lahko njegov podpiranec dokončal študije.

Kakšno je moderno strelivo

V sedanjih vojni slišimo mnogo o modernem orožju, modernem strelivu, bojnih ladjah, letalih, minah in podobno. Govorimo nas bo zanimalo, iz česa je narejeno strelivo, kako je nastalo in kako ga uporabljajo. Razumljivo je pri tem, da ima vsaka večja država svoje moderno orožje, o katerem ne govori rada in zato tudi mi ne moremo vedeti, kako je in kako ga delajo, ker je to pač vojaška skrivnost dotičnih držav. Nekaj pa vendar lahko povemo o modernem strelivu.

Letalske bombe imajo obliko kaplje ali torpeda. Letalske bombe imajo velik moralni vpliv, ker lahko zadenejo vse cilje na zemlji. Zato letala ne služijo v moderni letalski vojni samo za to, da bi rušila in zažigala sovražnikove postojanke, temveč tudi za to, da širijo zmedo in strah med civilnim prebivalstvom. Prvi so uporabljali letalske bombe Italijani v Tripolisu. Letalskih bomb je več vrst. Tako imamo rušilne bombe, zažigalne bombe, bombe, ki povzročijo umetno meglo in plinske bombe, to je bombe, napolnjene s strupenimi plini. Zažigalne bombe, ki naj povzročijo požare v skladiščih municije in orožja, in skladiščih za živiljske potrebščine, in vojašnicah in vojni industriji, mečejo letalci v velikih količinah, ker vsaka ne zadene in vsaka tudi ne zažge. Bombe za povzročitev umetne megle zavijejo cele pokrajine v meglo in jo naredijo nevidno. Zelo nevarne so plinske bombe. Napolnjene so z različnimi plini. Ko se razpočijo, se iz njih razširja plin. V sedanjih vojni še ni bilo slišati, da bi se jih kdo posluževal. Rušilne bombe so napolnjene s prvotnim razstrelivom in porušijo vse, kamor prilete.

Morske mine imajo obliko krogle, napolnjene pa so prav tako z razstrelivom. Nekatere so zasidrane tik pod morsko gladino, druge pa prosto plavajo po njem. Tudi teh je več vrst. Nekatere eksplodirajo takrat, če se ladja dotakne majhnih rožičkov, pritrjenih na obodu. Drug so zopet že sprožene in tako naravnane, da se razpočijo, kakor hitro vozi nad njimi kakšna ladja. Mine razpostavijo v ozkih vodah v več vrstah v obliki šahovnice, na visokih morjih pa naredijo posebna »mimska polja« v vzporednih vrstah ali v obliki črke V. Prosto plavajoče mine so se prvič pojavile v rusko-japonski vojni.

Torpedo je nekoliko starejši in bolj znano strelivo. Prvič so ga izdelali l. 1850 ne kot strelivo, temveč kot sredstvo za poganjanje. Ko pa so iznašli l. 1864 ribiški torpedo, ki se giblje sam pod vodo proti določenemu cilju, je postal torpedo yažen tudi kot orožje. Torpedo je prestal

ognjeni krt v japonsko-kitajski vojni, ko so Japonci l. 1895 torpedirali dve kitajski oklopni ladji. Torpedo je podolgovato okroglo jekleno telo, 6 do 8 metrov dolgo in ima 35 do 53 cm premera. Na prednjem koncu je top, zadaj pa ima majhna krilca. Sprejati ima tudi vžigalnik, ki vname razstrelivo, kadar zadene v cilj. Poganja ga propeler, pritrjen na repu.

Kako so nastale **topovske krogle**. Najstarejši bojni stroji so metali do 80 kg težke kamne. Velikanski metalni stroji so potem povečali to težo do 1500 kg. Ti stroji so metali tudi goreče bakle, žareče železo, cele sod s gorečimi snovmi in zažigalne puščice. V začetku petnajstega stoletja so začeli metati že razblijene železne krogle. Od leta 1500 so začeli porabljati že bombo kot strelivo. Tej je sledila današnja topovska krogla.

Ročna granata je bila v malo drugačni obliki v rabi že v 18. stoletju. Narejena je bila iz cevi, v kateri se je nahajalo strelivo. Prizigalji so jo v vžigalno vrvico. V 17. stoletju so izdelovali že iz litega železa 1 kg težke ročne granate. Te so metali »grenadirje« v sovražne vrste. V 19. stoletju so uporabljali ročne granate v trdnjavski vojni. V vojnah l. 1864, 1866 ter 1870/71 jih sploh niso uporabljali. V poštoev so prišle šele v rusko-japonski vojni l. 1904/05, zlasti pa v svetovni vojni. Razdalja za met ročne granate znaša 30 do 50 metrov.

Julijanski koledar je sedaj popolnoma odpravljen

Te dni je sklenil svetni sinod v Antiohiji, da bodo opustili julijanski koledar in uvedli gregorijanskega. S tem je veliko delo Julija Cezarja prenehalo veljati tudi v Antiohiji, ki je zadnja na svetu štela čas po julijanskem koledarju: julijanski koledar pa je ohranil svoje mesto le še v zgodovini. Kakor je znano, je znašala razlika med julijanskim in gregorijanskim koledarjem 13 dni. Antiohija je bila najkonservativnejša od vseh ortodoksnih patrijarhatov. V Rusiji so odpravili julijanski koledar leta 1917., v istem času se je odločil za odpravo julijanskega koledarja tudi ekumenski patrijarhat v Carigradu v sporazumu s turško vlado. L. 1919. sta storili isto pravoslavni cerkvi v Rumuniji in Jugoslaviji, dočim so se odločili Grki šele l. 1923. za gregorijanski koledar. Novo štetje je sedaj sprejela tudi Antiohija, eno najstarejših krščanskih središč. V starem veku je bila Antiohija takoj za Rimom in Aleksandrijo. Danes Antiohija ni več sedež patrijarhata; preselil se je v Damask.

Trbovlje

Občinski obračun. Na zadnji seji je občinski odbor potrdil glavne zaključne račune dohodkov in izdatkov v preteklem proračunskem letu. Več, kakor je bilo po proračunu odobreno, je prejela občina na davkih 1.687.782 din, večina tega je že porabljena, na tej seji so še razdelili ostanek 217.884 din in sicer 64.503 Uniji za zaščito dece in 124.107 za razširitev vodovodnega omrežja. Prošnja občinskih namestnikov za priznanje draginskih obkolov so rešili tako, da so priznali enkratni nabavni prispevek v iznosu mesečne plače, vendar le do najvišjega zneska 1700 din. Za olajšanje draginje bo občina nakupila 15 vagonov koruze in jo oodajala po lastni ceni. Občinskiim ubožcem so podpore zvišali za 35%, sestrarnim ženskam od 350 do 400 din od novega leta dalje. Stari občinski urad se bo predelal v štiri stanovanja in bo do adaptacije izvršil stavbenik Ročak za 18.041 din. Gradbena dela pri razširitvi občinskega vodovoda je dohila trdnja Tönies za 422.056 din. Podpore so dobili gasilska društva Trbovlje 9.000, Klek 2.000, Rudnik 2.000, Sv. Katarina 1.000 din, sadjarska podružnica 500, čebelarstva 500 in kmetijska 1.000 din. Za obnovo po povodnji razdrtega vodovoda v Gabrskem se da za nabavo cevi 15.000, ostale stroške bodo krili prizadeti sami. Posestnikom pri Sv. Marku in Sv. Katarini se prispeva k napeljavi električne iz Hrastnika 10.000. Priznali so milostno pokojnino 300 din mesečno dolgoletni kuharici mladinske kuhinje Suščevi, Pusta Ivanu v Lokah pripispeva občina k popravilu ceste 5.000 za popravilo ceste na Sv. Planino pa tudi 5.000. Vrtinar Kuhar bo dobival letno 2.000 za urejanje parka pred občinskim domom. Občinske ceste so v slabem stanju, vendar ni denarja za popravilo, ker se je vse porabilo in še več, kot je bilo v proračunu, za pospravljanje razdojanja po povodnji. Za obvezno telesno vzgojo so se ustanovili na občini trije odseki, ki bodo to vodili in urejevali.

Mesa so pojedli v Trbovljah meseca septembra od 83 goved, od teh je bilo 49 prve, 29 druge in 5 zadnje vrste.

Občinstvo se ponovno opozarja, da ne zahaja v bližino vojaških naprav, prav tako, da pusti v miru in ne kvari raznih priprav pri mostovih. Vojaštvo ima stroga navodila za uporabo orožja in lahko nastanejo strahotne posledice za ljudi in imovino, če bi se kdo svaril ne držal.

KULTURNI OBZORNIK

Najvišje priznanje Mohorjevi družbi

Govor bana dr. M. Natlačena v Celju

»Narod, ki ne časti svojih slavnih mož, ni vreden, da se mu roče«. Tako je napisal naš veliki Slomšek. Se bolj kot za poedinega zaslužnega moža velja ta misel za Slomškovo znamenito ustanovo — Družbo sv. Mohorja! Družba sv. Mohorja je za življenje in razvoj slovenskega naroda gotovo vsaj tolikšnega pomena kot katerikoli veliki mož, ki je kdaj z darovi svojega uma in srca bogatil našo duhovno zakladnico in pospeševal naš narodni razvoj. Kajti sila poedincev — pa četudi je velmož — so vklenejene v minljivo telesnost in omejene po ozkih mejah življenjske dobe. Družba sv. Mohorja pa živi iz roda v rod, zbira misli in dognanja cele množice učenjakov in umetnikov in je danes ob svojih osemdesetih letih bolj obdarjena z mladostnimi močmi ter ima bogatejša načrta, kakor jih je imela v onih letih, ki pomenijo pri posamezniku višek moči in delavnosti.

Družba sv. Mohorja je slavna že po svojem začetku in plemenitu po svojem rodu. V bližini starodavne Gospe Svete in vojvodskega prestola, v Celovcu je bila rojena in sam svetniški Slomšek jo je priključil v življenje. Se preden je zaživela, ji je bilo odločeno izredno poslanstvo, da naj namreč slovenskemu narodu ohrani jezik in krščansko omiko in ga dviga k pravi sreči in časti. Za zavetnika ji je Slomšek določil blagovestnika sv. Mohorja iz Ogleja, ki je prižigal luč krščanstva Slovenem od Jadranskega morja do Blatnega jezera. Prve korake v svet sta Mohorjevi družbi usmerjala znameniti kulturni delavci Anton Janežič ter veliki buditelj koroskih Slovencev Andrej Einspieler. Ves čas svojega življenja je zbirala in še zbira Družba okoli sebe najboljšje mojstre uma in peresa, da ji pomagajo pri povzdigu vsakega duha in narodne zavesti med Slovenci. Najboljši slovenski pesniki in pisatelji, znanstveniki vseh strok, gospodarstveniki, mladinski ljubitelji in narodni organizatorji so ji bili zvesti pomočniki in so po svojih močeh zastopali nieno poslanstvo, tako da se bleste na platnicah in v kazalnih Mohorjevih knjig imena največjih Slovencev.

S svojim vzvišenim namenom in z lepim slovesom svojih glasnikov si je Mohor. družba hitro utrla pot med slovensko ljudstvo. V nobenem mestu in v nobeni vasi na Slovenskem ni neznanaka. Odprta so ji vrata bogate mestne hiše, pa tudi duri borne hribovske koč. Resni gospodarji se ob nedeljskih popoldnevih zatepe v niene knjige, da se ob njih seznanjajo z gospodarskim in kulturnim napredkom. Zanimive zgodbe Večernice leto za letom trkajo zlasti na srca naše mladine, odpirajo ji pogled v svet in jo navdušujejo za vse dobro in lepo. Našim otrokom od sreče žare nedolžne oči, ko jim matere prebirajo mladinske knjige, ki jim jih je podarila Mohorjeva družba. Vsi verni Slovenci pa črpaajo iz njenih knjig potrdilo in poglavitve svojega krščanstva. Vsakemu Slovincu je Mohorjeva knjiga liuba prijateljica. S knjigami, ki so v večjem številu razširjene po vsem slovenskem svetu in zaradi nizke cene vsakomur dostopne, je bila zadnjih 80 let in je tudi danes Družba sv. Mohorja najuspešnejša učiteljica in

duhovna oblikovalka slovenskega naroda. Njena zasluga je predvsem, da je naše ljudstvo na tako visoki stopnji izobrazbe, da bi nas zaradi tega mogli zavidati tudi največji narodi s staro kulturo. Že 80 let opravlja Družba zvesto svojo nalogo, ki ji jo je dal ustanovitelj Slomšek, da namreč poučuje in vzgaja Slovence, tudi potem, ko že odrastejo šoli.

Družba sv. Mohorja je najprej in najpopolnejše družila v svojih vrstah vse Slovence in vsaj v tej obliki ustvarila naš davni in nikdar uresničen ideal Zedinjene Slovenije. Ko so nas v preteklosti ločile politične meje in nas razdvajale tuje sile, nas je v narodno skupnost vezala vsaj Mohorjeva družba. V najpreprostejšem človeku je budila slovensko zavest, da ni klonil pred tujo veličino in se vtopil v tuji miselnosti. Vedno je bila kazalo našega prepričanja in naše zavednosti, kot je to najlepše povedal nien marliivi sotrudnik dr. Jakob Skel z besedami: »Mohorjevih udov število je verskega in slovenskega duha merilo«. Zato gotovo ni bil zgolj primer, da je imela največ članstva ravno v letu 1918., ko je iz trpljenja pod tujim jarmom in iz preizkušnje svetovne vojne vzplamtelo vsenarodno gibanje ob majski deklaraciji. In čeprav so nadaljnji burni časi močno ovirali poslanstvo Mohorjeve družbe v nekaterih obrobah slovenskih predelih, je kljub temu ali pa prav zaradi tega seznam udov Družbe sv. Mohorja tudi danes verna podoba slovenstva. Še posebne zasluge pri ohranjanju narodne zavesti ima Mohorjeva družba, ker je našla niena knjiga pot tudi za našimi izseljenci v tuje okolje daljnih dežel, kjer jim budi spomin na dom in jim pomaga ohranjevati materni jezik.

80 let je preživela Družba sv. Mohorja, pa je vendar še večno mlada. Njen program se ni izpremenil: še vedno opravlja iste naloge, kot jih je imela ob svoji ustanovitvi; zvesta svojemu namenu vzgaja ljudstvo v smislu katoliških verskih načel, skrbi za njegovo umsko in srčno izobrazbo ter s tem najuspešneje dela za obstoj in napredek slovenskega naroda.

Ob letošnjem Družbinem slaviu, ko stopa že v deveto desetletje svojega nad vse uspešnega in za naš narod nad vse koristnega delovanja, mi je posebno liuba naloga, da morem tudi v imenu državne oblasti izreči Družbi priznanje za veliko in neprecenljivo kulturno delo, ki ga je dolgi 80 let opravljala med slovenskim narodom. Kot viden znak priznanja in zahvale so kraljevi namestniki na predlog ministra prosvete blagovolili s kraljevim ukazom z dne 1. avgusta 1940, št. 2891, odlikovati Družbo sv. Mohorja z redom sv. Save I. reda.

Ko izročam to visoko odlikovanje Družbi sv. Mohorja v Vaše roke, to je v roke njenega sedanjega predsednika, izrekam najlepše čestitke ter izražam priskočno željo, naj Družba sv. Mohorja tudi vse prihodnje čase z največjimi uspehi dela za kulturni napredek slovenskega naroda, da bo izobražen, »zaveden«, »hraven« zdrav in svoboden, zvesto vdan Bogu in svojemu kralju, trdno stal kot močan steber naše ljubljene jugoslovanske države.

Nekaj načelnih misli k razstavi Neodvisnih

»Nekolikokrat so že razstavili v Ljubljani, saj so nam že dobro znani, vendar še premalo. Predvsem jih nekateri umetnostni kritiki premalo poznajo.« — (Mp. »Jutro«, 19. X. 1940, št. 245, str. 4.)

Te besede, ki jih je zapisal najbrž član »Neodvisnih« v reklamnem odstavku ob priliki otvoritve njihove razstave, naj bodo nekak motto v pričujočo kritiko, ki pa nima namena ocenjevati samo te, sedaj vršeče se razstave, marveč bo poizkušala rešiti nekoliko načelnih umetnostnih problemov, ki so se sprožili ob delu »Neodvisnih«, njihovom pisanju in o njihovem pojavu sploh. Umetnost »Neodvisnih«, kakor nam jo pokaže razstava v Jakopičevem paviljonu, njihova pot v Zagreb, govor predsednika gosp. S. Kregarja ob priliki otvoritve razstave, predgovor v katalogu zagrebske razstave, so namreč takega značaja, da je dolžnost kritika slovenske umetnosti, da zavzame do teh pojavov jasno in načelno stališče.

Predgovor v katalogu zagrebske razstave nam je v stanu dobro odkriti ideološko-umetnostno usmerjenost in mišljenje »Neodvisnih« in si ga bomo zato nekoliko pobliže ogledali. Ko se je pred časom privikar pojavilo ime »Neodvisnih«, je marsikdo, ki spremlja razvoj naše moderne umetnosti, bil začuden nad nenavadnim priimkom skupine umetnikov, posebno še, ko je razločno tuje vplivano delo grozilo dati pojmu naslova nekorektno vrednost. V predgovoru nam »Neodvisnici« to reč razložijo takole: Ime so vzeli po francoskem primeru, ker so pri svojih sredstvih izražanja uporabili »francosko gledanje«. Dalje piše v tem, na nesmiselnostih tako bogatem predgovoru, da so se »Neodvisnici« združili v kolektiv, ker so prišli do prepričanja, da bolj pospešuje rast in vrednost umetnikovo kolektivno delo v ateljeju in na skupni razstavi, kakor skrajno individualno iskanje, ki skoraj vedno vodi v tako stanje, od koder vodi pot še samo v lažno umetnost in v čisto miselno sestavljanje brez srca. Premislimo nekoliko to razlogo geneze in delovanja »sodobne slovenske umetnosti«, ali kakor bi jo pravilneje nazvali »francosko gledajočega kolektiva«, ali — če jo dopolnimo s popravkom hrvatskega kritika v »Obzorju« — »hrvatsko-transponirano« francosko gledajočega kolektiva. Naslov so torej vzeli po francoskih »Neodvisnih«. Med te bi lahko šteli Matissa, Van Gogha, Cézannea, Sebrata, Ullilla, G. Braquea itd. Kakor je znano, so to protagonisti francoske in sploh evropske moderne umetnosti ter spadajo gotovo med največje genije, kar jih je rodila Evropa v 19. stoletju. Najznačilnejša poteza teh velikanih duha je bila prav njihova izrazita individualnost, njihova do skrajnosti samostojna in samotna pot, njihov odpor do vsega obstoječega, akademskega v umetnosti, ter njihovo iskanje za novimi problemi v likovni umetnosti. Vsa zase je ustvaril svoj svet popolnoma novih vprašanj v umetnosti in s tem dal možnost novim generacij, da jih dokončno realizirajo in razvijejo. Brez umetnosti teh »Neodvisnih« bi ne bilo umetnosti (vsaj literarno-teoretične) našega »francosko gledajočega kolektiva«, kakor sam priznava. Vendar nekaj pa naši »Neodvisnici« zavržejo! Individualno pot! Da vidi skoraj vedno v lažno umetnost in v čisto miselno sestavljanje brez srca. Čudovito umovanje, vredno blede sence francoske umetnosti v Jakopičevem paviljonu! Ime so si vzeli na posodo, tudi umetnost, potem pa so vrgli kamen v tistega, čegar veličina je bila prav osebnost, brez katere bi ne bilo ne Van Gogha, ne francoske in ne evropske moderne umetnosti! Torej taka je stvar s francoskimi »Neodvisnicami! Ker so šli vsak svojo individualno, recimo »skrajno« individualno pot, so zašli v svet lažne umetnosti in pa umetnosti, ki nastaja brez srca. Taka je logika »francosko gledajočega kolektiva«, ki si je vzdel tudi priimek »Neodvisnici«. Torej ne individualne umetnosti, ki je edina porok, da se umetnost sploh razvija, marveč »francosko«, »nemško« ali kateri koli gledanje, ali z drugo besedo posmaganje. Toda ker vemo, da je umetnost francoskih »Neodvisnih« velika, tako velika, da se da primerjati z največjimi umetnostnimi epohami v razvoju zapadnoevropske umetnosti in da je to umetnost rodilo prav do skrajne moje individualno pojmovanje, moramo po logični nujnosti svet lažne umetnosti in brezsrčnega miselnega sestavljanja pripisati le še »posnemovalni« umetnosti ali pa raznim »kolektivnim« najrazličnejšim gledanj.

Sicer pa, čemu posegamo po primerih, ki so daleč od poljane slovenske likovne umetnosti. Tudi mi imamo neodvisne umetnike, ki pa so se zadovoljili s skromnim nazivom impresionisti. Jakopič, Vesel, Stern, Grohar, Jama so slovenski »neodvisnici«, so tisti umetniki, ki so v glavnem le na podlagi lastne individualnosti dosegli to, da so dotlelej neznano umetnostno provinco predstavili svetu in da so slovensko Moderno dvignili na nivo evropske kvalitete. Tudi naši impresionisti so poznali vsa važna evropska umetnostna središča, vendar so jih obiskovali in »gledali« s slovenskimi očmi, le skozi prizmo lastne individualnosti in brez vsakršnih tujih nabočkov. Tako se je rodila slovenska moderna umetnost v lastnem iskanju, v izgovorvanju lastne osebnosti in tako ni nobeno čudo, da so dunajski kritiki odkrili v njihovi razstavi »slovensko« noto. Kajti čim bolj je umetnik individualen (predpostavljamo kvaliteto!), tem bolj je slovenski, tem bolj je v stanu položiti v sliko, plastiko, arhitekturo, osnovno noto svojega naroda. To je neizpodbitna resnica, nasproti kateri »Neodvisnici« s svojimi »francoskim gledanjem« ne morejo postaviti ničesar drugega, kakor svoja slabokrvna dela v Jakopičevem paviljonu. Zatorej odklanjamo vsakršno tuje gledanje in le prediščena umetnostna individualnost naj bo porok za zdrav in kvaliteten razvoj slovenske umetnosti. Poglejmo, kako gleda na umetnost, tujo in našo, naš klasični in umetnik evropske kvalitete Rihard Jakopič. Takole pravi o umetniški individualnosti obiskovalcu: »Umetnik celo mora biti individualen, ker je velik po tem, kar da iz sebe, in ne po tem, kar vzame iz svoje dobe.« (»Obisk«, str. 115, DIS, L. XI.) To so besede človeka, ki je zastavljal v njihovo resničnost vse svoje delo, o katerem pa je danes menda že odveč govoriti, kolikšne umetnostne vrednosti da je. Sicer pa to (namreč kvaliteta Jakopičevega dela in vseh naših impresionistov) naposled ni prav nič čudnega. Poglejmo — ko smo poglavje o individualnosti že dovolj jasno očrtali — kakšen je bil svet umetnosti impresionistov. V zavesti, da more le lastno iskanje roditi uspeh, in sicer iskanje, ki je iskreno, neposredno in brez »literature«, so se obrnili tudi, kar je silno važno, k najbolj neposrednemu in najiskrenejšemu slikarskemu predmetu,

Angleški protiletalski top večjega premera.

ŠPORT

Odmevi s sijajne jugoslovanske in slovenske zmage v Zagrebu

Zmaga jugoslovanskega nogometa nad nemškim preteklo nedeljo v Zagrebu, je povzročila mnogo debate v vseh jugoslovanskih športnih vrstah in se še ni poleglo navdušenje naših športnikov nad tako lepim uspehom našega športa. S tem uspehom se je naš nogomet močno dvignil ter se postavil v vrsto najboljših nogometnih enajstoric v Evropi. Nekoliko moti naše letošnje nogometne uspehe zadnje srečanje z Romunijo, ki je izpadlo neugodno za nas; kljub temu smo z rezultati letošnjega leta lahko zelo zadovoljni. Če upoštevamo še uspehe druge garniture, smo odigrali letos osem mednarodnih tekem, od katerih smo štiri izvojevali v svojo korist, dosegli pa smo dva remisa in dva poraza, razmerje golov pa je 13:8 v našo korist.

Po podatkih blagajnika je bilo na tekmi največ 15.000 gledalcev, kajti prodanih je bilo le 11.500 vstopnic; če se upoštevajo one vstopnice, ki so se izdale brezplačno, dalje ogromno število zastojnikov, potem število 15.000 ni moglo biti prekoračeno. Kasirali pa so 282.750 dinarjev kar je prav čedna vsotica.

Nekateri nemški listi pripisujejo nedeljski neuspeh nemške reprezentance nepopolni zasedbi. (Zamenjan je moral biti odličen napadalec Conen) in pa majhnemu igrišču Concordije, kjer se nemško moštvo ni moglo razviti ter ni moglo s potrebnim zanosom igrati.

Da so Slovenci sposobni za skupno igro so nam zopet enkrat dokazali naši juniorji, ki so odpravili hrvaško reprezentanco s tako prepričevalno zmago, da je vsak dvom o naši juniorski premoči popolnoma izključen. Za slovenski nogomet je največje priznanje pisanje hrvatskih listov, ko ugotavljajo, da je bila naša juniorska ekipa tudi v skupni igri boljša od nasprotne ter da je v vsakem pogledu nadkrilila svoje tovaršice iz banovine Hrvatske. K tej stvari bi pripomnili samo to, da smo morali večkrat zavračati trditve, da Slovenci sploh nimajo smisel za skupno igro in da so sposobni samo za take športe, kjer pride posameznik do veljave. Če smo prvi v državi v hokeju na ledu, če imamo primat v odbojki, zakaj bi ne bili sposobni za nogomet. V nedeljo so pa naši juniorji samo odgovorili vsem onim, ki so namenoma ali zaradi neznanja naših zmožnosti odrekli slovenskim športnikom njihove sposobnosti za skupno igro.

Velike konjske dirke v Ljubljani

Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen je prevzel pokroviteljstvo velikih konjskih dirk, ki

k slovenski zemlji. Slovenska krajina je oživila na njihovih platnih. Tista krajina, ki s svojimi lepotami neprestano spremlja slovenskega človeka. Sončni zahodi, prvi mrak, pomladanska jutra, oblaki, dreve, sonce, to so bili njihovi znani in tisočkrat doživljeni rekviziti. Slovenski kmet je s svojo ljubljeno zemljo izpregovoril besedo, ki je našla odmev v sorodnem sreč. To je bila snov, ki je že sama po sebi jamčila za uspeh. Poglejmo pa sedaj svet »Neodvisnih! Koketno, z gesto veleumestnih sinov so »vrgli« na svojo provinco abintsko pobarvani svet pariskih salonov, predmetih in mondenškega življenja. Tu si Degasova balerina zavezuje čevlje, tam je prekrizal o brezdelju roke Picassov jev artist. Harlekin vodi konja, ki se je nenadoma znašel v čudnem, nedomišljenem prostoru, ki pa je menda potreben zato, ker ga je pač Francoz tako »videl«. Modelke se z gestami veleumestnih lutk odpočivajo na kanepeljih, tu pa tam jih obišče Cézanneov igralec kar ali kaj podobnega, zato, da potem vsi trije gredo nekam v Arkadijo ali pa v pariško predmestje. Tudi surrealizem je tu, vendar ne po sreči — marveč po »francosko gledajoč« potrebi! Ni čudno torej, da za vsem tem panoptikumom, ki ni bil nikoli do dna doživet, zlepa ne boš srečal človeka človeka, marveč le prazno okostje, kakor tulec bube, potem ko jo je zapustil iskrenje se metulji. O tem nesmiselnem poseganju za tujim miljejem, ki je pristen le za človeka, ki ga sam vsak dan doživlja, je izrekel tudi Rihard Jakopič svojo sodbo, ki sicer ni bila namenjena »Neodvisnim«, pa vendar zadene njihovo umetnost v polno. Takole pravi v svojem zborniku: »Jaz se končno tudi našim mladim generacijam čudim, da se jim zdi za njih ustvarjanje ozačje veleumest tako nujno potrebno...« Nato se obrne do domače zemlje: »Glejte, toliko pesmi je priklopilo iz nje, v tolikih umetninah se je izoblikoval njen obraz — v raznih časih drugače, v žaru raznih osebnosti. In jaz verjamem, da se bo razodevala še in še, v novih podobah, ker le to vodi pot ustvarjajočega duha, za danes in v bodoče.« (Jakopičev zbornik, str. 50.) To so besede pravega umetnika in velikega človeka, zasajene na zrelem gledanju umetnostnih problemov, ki po svoji resničnosti absolutno odtehtajo nedomišljene programe najrazličnejših »gledanj«. — (Dalje.) Dr. S. Mikuž.

jih priredi Kolo jahačev in vozačev v Ljubljani na stadionu SK Hermesa dne 10. in 12. novembra. S prevzetjem pokroviteljstva teh dirk je g. ban pokazal veliko skrb in zanimanje naših državnih oblasti za gospodarsko panogo naše živinoreje in pa tudi športa.

Program je naslednji:

Prvi dan.

1. Internacionalna kasaška dirka. — Nagrada 4000 din (2000, 1000 in štiristo din) od Kola jahačev in vozačev v Ljubljani za 4 do 12 letne konje vseh krajev. Heat — vožnja. Proga 1600 m, distančni drog 160 m. Za vsakih 7.500 din — 30.000 in od teh za vsakih nadaljnih 30.000 20 m doklade. Popusti: Majden 20 m, konjem kmečke reje 20 m, konji ki v letu 1940 še niso zmagali 20 m. Prijavnina 60 din.

2. Jahlalna točka.

3. Velika dirka dravske banovine. — Nagrada 3000 din (1.300, 800, 500 in štiristo) od g. bana dravske banovine dr. Marko Natlačen za 3 do 12-letne jugoslovanske konje, kateri lastniki in vozniki so iz dravske banovine. Proga 2.100 m. Za vsakih 2000 din 20 m doklade, za vsakih 500 din 20 m metings doklade. Popusti: 3 letnim 20 m, majden 20 m, konjem kmečke reje 20 m, 3 in 4-letnim, ki še niso pridirkali 500 din 20 m. Prijavnina 50 din.

4. II. Heat-vožnja.

5. Jahlalna točka.

6. Velika dirka mesta Ljubljane. — Nagrada 2500 din (1000, 750, 450, 300). Za vsakih 750 din 20 m doklade, za vsakih 500 din 20 m meetings doklade. Proga 210 m. Popusti: 3 letnim 20 m, majden 20 m, konjem kmečke reje 20 m, 4-letnim konjem, ki še niso pridirkali 500 din 20 m, 3-letnim konjem, ki še niso pridirkali 300 din 40 m. Prijavnina 50 din.

7. Jahlalna točka.

8. Event. Heat-vožnja.

9. Spominska dirka Rudolfa Waren Lippitta. — Nagrade 4000 din (2000, 1000, šeststo in štiristo) od Kola jahačev in vozačev v Ljubljani za 3-letne in starejše konje vseh krajev. Proga 2800 m. Za vsakih 2000 din do 20.000 in od teh za vsakih nadaljnih 20.000 din 20 m doklade. Popusti: 3-letnim 20 m, konjem kmečke reje 20 m. Prijavnina 50 din.

Začetek dirke ob 14.

Sporred drugega dne in določbe za dirke priobčimo prihodnjič.

Pred tekmo Italija: Madžarska in ljubljene športne Italije Meazza

Italijanski nogomet ter zlasti njihov zvezni kapitan ima sedaj izredno mnogo dela in seveda tudi skrbi, saj mora sestaviti reprezentanco, ki bo nastopila dne 1. decembra v Genovi proti Madžarski. V tej sezoni bo italijanska arž. enajstorka šele prvokrat stopila pred javnost in zato vlada zanjo še prav veliko zanimanje. Zvezni kapitan Pozzo je določil dva dni za skupni trening in sicer 14. in 28. novembra, ki bo v Florenci. Prav točno se namreč še tudi ne ve, katere igralce bo kapitan pozval na te skupne treninge. Govorijo, da bodo notranji trio tvorili Piola, Gabetti in Bertoni.

Prav posebno pa se veselijo italijanski športni krogi, da se bo njihov ljubljeneec na nogometnem polju Meazza zopet pojavil na igrišču. Slavni mednarodni igralec namreč že dve leti počiva, in več časa sploh ni mogel gibanja s svojo nogo. Vsi italijanski zdravniški specialisti so se trudili, da bi tega odličnega nogometaša čimprej ozdravili z vsemi mogočimi in nemogočimi kurami, kar vse pa ni osti pomagalo. Končno so nekateri profesorji predlagali operacijo kateri se je Meazza radevolje podvrzel. In ta se je posrečila. Meazza je že toliko okrevaj, da je že nastopil v rezervi, pri kateri je igral 45 minut. Še samo njegov nastop je zadostoval navdušenim športnikom, da bo še lahko zastopal svoje klubске in državne barve.

Kdaj bo svetovno nogometno prvenstvo?

V Curihu je pod predsedstvom Italijana Commendatore Maura zasedala kontrolni komite FIFA (mednarodne nogometne zveze). Te se je udeležil še dr. Bauwens za Nemčijo. Eicher in dr. Schriker pa sta zastopala Švico. Rešili so nekaj nevažnih administrativnih zadev, potem so pa napravili važen sklep glede prihodnjega svetovnega prvenstva v nogometu. Glasom tega sklepa se bo moglo vršiti prihodnje prvenstvo šele osemnajst mesecev po končani sedanji vojni. Vsekakor pa bo o tej stvari sklepala končnoveljavno širša seja zveze.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slov. table-tenis zveza sporoča, da bo seja upravnega odbora v sredo dne 6. nov. ob 20 v prostorih SK Mladike. — Zaradi važnosti seje prosimo sigurne udeležbe. — Tajnik.

MARIBOR

Izkušnje našega delavca s Sovjetsko Rusijo

Draginja, da zaslužek nič ne pomeni -
Vsa podjetja vodijo Zidje

Maribor, 5. novembra.

V St. Ilju je zasačil naš granicar moža, ki je sedel na obmejnem kamnu na naši strani meje. Mož je prijel ter ga odvedel s seboj. Sedaj je tega človeka dobila mariborska mestna policija. Pripovedoval je svoje doživljaje, ki so pestri in nenavadni. Mož prihaja iz Sovjetske Rusije ter se po 18 letih vrača spet v svojo domovino. Piše se Ivan Bobovnik, doma iz Vuhreda pri Dravogradu, izučeni mehanik. Leta 1922. je dobil v Marenbergu propustnico ter je odšel s doma v tedanjavo Avstrijo, kjer je dobil delo. Najprej je delal kot poljski delavec, potem pa je odšel v Leoben ter delal v rudniku. Postal je zelo aktiven član socialno-demokratske stranke ter njene vojaške organizacije »Schutzbund«. Socialiste je vodil v Leobnu znani Walisch, ki je bil sivočasno v Mariboru, od koder je bil zaradi protidržavnega rovarjenja izgnan. V Leobnu je ostal Bobovnik do leta 1934, ko je izbruhnil znani socialdemokratski puč. Bobovnik se je kot član Schutzbunda udeležil bojev ter bil potem ujet skupaj s svojimi tovariši. Kakor znano, so Walische obesili, ostale glavne krivice pa strogo kaznovali. Bobovca so z nekaterimi zaradi pomanjkanja dokazov izpustili. Odločil se je, da bo poštoval v Sovjetsko Rusijo, o kateri je takrat med socialisti šel glas, da je tam za delavca pravi raj na zemlji. Preihotatil se je čez mejo na Češko, kjer so se zbirali begunci iz Avstrije v posebnih taboriščih. Od tam so jih potem s transporti spravljali čez Poljsko v Rusijo. Tudi Bobovnik je šel s takim transportom. O Rusiji pripoveduje zanimive reči. Dobil je delo v Leningradu v veliki tovarni za izdelovanje radijskih aparatov. Kot vajenec je dobival v začetku mesečno 250 rubljev, pozneje kot izučeni delavec pa 300 in na koncu 500 rubljev. Plača je na prvi pogled čisto lepa, toda če se primerja s cenami življenjskih potrebščin, pa je na-

ravnost beraška. Bobovnik je podrobno navajal, kaj stanejo v Leningradu najvažnejše potrebščine: obleka stane 850 rubljev, srajca 20 do 30, plašč 350 do 600, čevlji 110 rubljev, meso stane 6 do 15 rubljev, maslo 16 do 28 rubljev, sladkor 6, kruh 3, moka 5,80, najslabša moka 2,80 rubljev. V gostilnah stane kosilo 3 do 5 rubljev, v restavracijah 15 rubljev. Liter vina stane 18 rubljev, vrč piva pa 1 rubelj, 25 cigaret stane 6 rubljev. Najcenejši so v Rusiji še časopisi. Vstopnice za kino stanejo 3 do 4 rublje, za gledališča 10 rubljev, za športne prireditve 2 rublja. Pri takšni draginji se ne more od plače prav nič prihraniti, pa tudi ničesar privoščiti. Zadnje čase pa primanjkuje zelo obleke, perila, čevljev, ker se vse blago uporablja samo za vojaštvo.

Bobovnik je bil do nedavnega zaposlen vedno v isti tovarni za radijske aparate. Ker pa spada ta industrija v vojaško važne panoge, v katerih inozemci zadnje čase ne smejo več delati, so tudi Bobovnika odpustili, oblasti pa so ga izgnale. Vrnil se je preko Nemčije ter se je na Dunaju prijavil pri politični policiji, ki ga je obdržala v zaporu, mu vzela vse dokumente in ostalo, kar je imel pri sebi, ter ga potem pri St. Ilju spravila na našo stran meje.

O ostalih razmerah v Sovjetski Rusiji Bobovnik ni vedel veliko povedati. Vse tovarne so pod vojaško stražo, vstop je dovoljen le na podlagi posebne legitimacije. Po vsej državi vlada strah pred saboterji in špijoni. Mladi delavci so zadovoljni, ker starih, lepših časov niso nikoli poznali ter mislijo, da je po vsem svetu tako ali še slabše kakor v Rusiji. Starejši rod pa se še spominja, da se je nekaj delavstvu bolje godilo, da je bil za služek lepši ter življenje cenejše. Vse tovarne so v rokah države, vodijo jih pa Zidje, ki imajo povsod v Rusiji prvo besedo.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(127) Ladjo so valovi strahovito premetavali sem in tja. Voda je pljuskala čez ladjo in Mihec je zaslislal krik. Nekega mornarja je poplasknilo v morje.

(128) Brez obotavljanja je Mihec splezal z opazovališča, odvezal hitro rešilni pas in ga vrgetel v morje ponesrečencu.

Kočevje

Italijanski jezikovni tečaj v Kočevju, ki ga bo vodila gđ. prof. Anna Losonč, se bo pričel 6. novembra. Vpis se vrši v gimnaziji v sredo in četrtek v popoldanskih urah.

Št. Rupert na Dolenjskem

Ugledno Zontovo družino na Hrastnem je doletela huda in bridka izguba. Na vernih duš dan je smrt nenadoma iztrgala iz njene srede ekbrno in ljubečo mater in ženo 52 letno Ano Zonta. Dan prej je bila še v Št. Rupertu pri sv. maši in sv. obhajilu, katero je s svojim močnem redno vsak petek v mesecu prejela. Tri dni prej se ji je poročila hčerka in bi imela biti v nedeljo svatba, mesto katere pa je bil pogreb. Pokojna je bila vzor prave katoliške matere in žene. Naj ji bo Bog bogat plačnik, preostali pa v bridki usodi tolažnik! Pokopališče za katero je načrt napravil arhitekt prof. Plečnik, dobiva čimdalje lepše lice. Le žal, da slabo in deževno vreme delo nekoliko ovira. Nekaterim pa to, da bi bilo bivališče mrtvih res kraj miru in lepote, ne gre v račun in kakor je že njih »lepa navada« za plotom udrihajo po tistem, ki je le imel toliko poguma, tako nehvaležno delo prirediti, mesto da bi svoje mnenje povedali tam, kjer je zato mesto, to je pri g. župniku. Društveno življenje je spet oživelo. Dvorana, naš farni dom, je večer za večerom zasedena. Fantje in dekleta se pridno vadijo za veliki tabor, ki bo prihodnje leto v Ljubljani, spet drugi pripravljajo lepo veselo igro »Trojčki«, ki bo v nedeljo 17. novembra ob 3. popoldne.

Slovenska krajina

V Fokoveh je posestnik Lanjšekovi požar uničil šupo za seno. Posestnico s hčerko so ljudje šele prebudili ter močna svetloba goreče šupe. Lanjšekova trpi okrog 37.000 din škoda. Kako je nastal požar še ni znano. Skoraj gotovo pa je bil požar podtaknjen, ali se je pa morda kdo zavlekel na supo v seno spat ter povzročil škodo po nepredvidnosti.

Gomilice. Pri raznih posestnikih je začelo nenadno zmanjkovati iz kaše prosa. Dolgo niso mogli dognati, kdo bi nosil zalogo. Končno so le prišli na sled nepošteni družbi, ki so jo sestavljali sami mladoletni fantje iz domače vasi. Proso so prodajali ter denar ob nedeljah zapravljali v točilnicah. Ali bi ne bilo dobro, da bi tako mladino občno kaznovali, take točilnice pa zaprli? Zaslužili bi pa tudi kazen starši sami, ker ne skrbijo dovolj za svoje otroke!

Življenje v Atenah

Exchange poroča iz Aten: Življenje na atenskih ulicah je popolnoma pod vplivom vojnih dogodkov. Po ulicah je videti dolge vrste mož, ki odhajajo kot zastavo. Ljudstvo jih voharno pozdravlja. Posebno pozornost med njimi zbujajo številni bradatci menihi. Znano je, da živi na gori Alos okoli 5000 menihov. Vsi ti menihi, ki so še kolikor toliko za boj sposobni, so se sedaj javili kot prostovoljci. Pestra slika pisanih grških vojaških uniform se plepleta s uniformami protiletalskih organizacij, ki so povsod na važnejših mestih. Pokriti so s čeladami. Delovni čas je v vseh industrijah skrajšan in traja do treh popoldne. Izjemo so storili v vojni industriji, ki dela kar naprej. Drugod pa delo ob treh neha, da je delavcem omogočeno, pravočasno pred zatemitvijo priti domov. Danes je mesto polno dolgih kolon mul, ki prenašajo topove in so najbolj gibčne v gorah, kjer motorizirani oddelki odpovedo.

Vse šole so zaprle. Izpraznilo mesta hitro napreduje. Polovanje v inozemstvo je prepovedano. To velja tudi za tuje diplomate in kurirje.

So ljudje, ki še vedno ne vedo, da je svetovna vojna končana

Te dni se je vrnil na Madžarsko v mesto Siget madžarski kaplar Götz, ki je bil 24 let v Rusiji, kamor je prišel kot ujetnik v začetku svetovne vojne. Tam se je poročil z neko Madžarsko in ima z njo dva otroke. Pred kratkim je zvedel, da je svetovna vojna in je takoj zaprosil dovoljenje za povratek v domovino.

Ta zgodba nekoliko čudno zveni, pa vendar ni tako čudna, če pomislimo na velike puste sibirske planjave, kamor redko zaide kak domač državljan, kaj šele tuje. Prebivalci tamkajšnjih krajev so prepuščeni sami sebi. O časopisju ali celo o radiu ni tam govora. Zato ni izključeno, da se najdejo ljudje, tam daleč v sibirskih stepah ali v severnih ledenih krajih, ki ne vedo, da je končana svetovna vojna, še manj seveda, da je nastala od takrat že druga, skoraj nič manjša vojna, kakor tega ni vedel kaplar Götz.

vanje in ljubezen tovarišev in vseh tistih, s katerimi je imel v svoji uradni funkciji in v zasebnem življenju stike. Pokopali ga bodo danes v sredo ob pol 5 popoldne na Pobrežju. Bodi mu ohranjen blag spomin, preostali naše globoko sožalje!

m Revna družina s sedmimi otroki živi v okolici Maribora. Oče sedaj nima zaslužka. Dobra srca se naprošajo za pomoč tej družini. Darove sprejema naša podružnica.

m Številni obrti poraslo. V mesecu oktobru je mestno poglavarstvo v Mariboru izdalo 15 novih obrtnih pravic, črtalo pa jih je le 12.

m Ljudje na pokopališču, tat v stanovanju. Na praznik Vseh svetnikov je odšel mežnar in gostilničar Ivan Sočnjak iz Podgorja s svojimi na pokopališče. Priliko je izrabil tat ter se vtihtatil v njegovo hišo. Odsesel mu je za 3000 din gotovine ter hranilne knjižice za 700 din. Tatvine so osumili 35 letnega Henrika Marseka iz Podgorja, ki se je nahajal v gostilni, tik predno jo je Sočnjak zaklenil, pa je nekam izginil. Marsek je sedaj priznal.

Celje

c »Na dnu«, drama ruskega pisatelja Gorkega, uprizorijo drveni ob 8 v Mestnem gledališču mariborsko Narodno gledališče. Vstopnice se dobe v predprodaji v Slomškovi knjigarni.

c Plenarna seja celjskega mestnega sveta bo v petek, dne 8. novembra.

c Putnik P. Ivan. V Kuli v Bački je umrl po kratki bolezni 27 letni narednik, član vojaške godbe 39. pehotnega polka v Celju, Putnik P. Ivan. Več let je služil v Ljubljani, po ustanovitvi vojaške godbe v Celju pa je bil premeščen v Celje. Ljuboznavega Putnika, ki je govoril dobro slovenščino, se zanimal za slovensko književnost in bil res z dušo glasbenik, so v Celju vzljubili zaradi njegovega izredno vpludnega nastopa in prijaznosti. Pred meseci je Putnika nenadoma zgrabila jetika, da se je moral podati na Golnik, od koder so ga pred dnevi odpeljali na njegov dom, kjer je umrl v nedeljo. Naj v miru počiva!

c Dekliški krožek v Celju ima drveni ob pol 8 v Domu svoj redni sestanek.

c 500 letnico Guttenbergovega izuma črk bodo proslavili celjski grafičarji dne 16. novembra ob pol 9 zvečer v celjskem mestnem gledališču.

c Solastnik in družabnik tekstilne tovarne »Elka« v Celju, katere lastnik je g. Kudiš, je postal celjski veletrgovec g. Dobovčnik.

c Brezposelnost in delo. Po evidenci Borze dela v Celju je na njenem področju 306 brezposelnih. Delo dobe: 8 godznih delavcev, električar, 4 kmečke dekle, natakarica, gostilniška služkinja, 4 kuharice in 5 služkinj.

c Z drvečega vlaka je padel. Ko se je peljal 31 letni Marušič Alojz, doma iz Rifengozda pri Laškem, z vlakom z vojaškimi vaj domov, je po nesreči padel pri tremerskem mostu iz drvečega vlaka in si prebil lobanjo. Nezvestnega so prepeljali v celjsko bolnišnico.

c Električni tok je povzročil smrtno nesrečo. Huda nesreča je zadel v Vojniku dobro Potočni-

kovo družino. V noči od nedelje na ponedeljek je vihar pretrgal žico od antene, ki je napeljana iz hiše na gospodarsko poslopje. Ta odtrgana žica je padla prav na električni vod, ki vodi iz transformatorja v hiralnico v Vojniku. V to žico se je zapletel v ponedeljek ob 7 zjutraj domači pes, ki se je pričel obupno valjati po tleh. To je opazila 16 letna Potočnikova Pepca, ki je hitela ubogemu psu na pomoč. Pri tem pa se je dotaknila električne žice in zaradi močnega električnega toka je takoj padla v nezavest. Žica se ji je zapletla okrog roke v, zaplestu in okrog vratu. Domači in sosedje so takoj prihiteli na pomoč ter nezvestno deklico spravili v hišo. Poklicali so zdravnika g. dr. Pokornia iz Vojnika, ki je poskušal Pepco spraviti k zavesti, ves trud pa je ostal brezuspešen. Ob 10 popoldne je deklica izdihnila. Pokojna Pepca je bila izredno dobro in nadarjeno dekle, učenka 4. razreda meščanske šole v Vojniku, kjer se je vedno odlikovala kot najboljša učenka. Pogreb bo danes ob 10 popoldne na farno pokopališče v Vojniku. Naj dobra Pepca v miru počiva. Hudo prizadeti materi, bratom in sestram pa izrekamo iskreno sožalje!

c Slanino Maksa Steinerja so prodali na javni dražbi. Bilo je več področnikov, ko pa so videli, da namerava mestna občina kupiti to slanino v prid mestnim revežem, so odstopili. Slanino je kupil za mestno občino g. Fazarinc Anton po 16 din za kg. Slanino bodo oddali celjskim trgovcem, da jo bodo prodajali po 18 din kg dotičnim, ki se bodo izkazali s posebno izkaznico socialnega odbora.

c Lakner Josip obsojen na leto in 10 mesecev ječe. Pred senatom okrožnega sodišča v Celju se je večeraj dopolne zagovarjal zaradi številnih tatvin 37 letni brezposelni delavec in nevarni vlomilec Lakner Josip, pristojen v Mozeli pri Kočevju. Ze pred leti je bil skupno z bratoma Jamnikom, Josipom, ki je bil obsojen na 2 leti in pol ječe in Leopoldom, ki je bil obsojen na 4 mesece strogega zaporu, v preiskovalnem zaporu, a je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen. Sedaj so prišli na dan z dokazi in ga obsodili. Sedem let je pohajal in se klatil brez dela po deželi, vlamilji in kradel, dokazali pa so mu tatvino pri Zvihartovi in bradeli pri Šmartnem, vlomno tatvino v trgovino Planinška Viktorja v St. Ilju pod Turjakom, kjer je ukradel za 13.000 din raznega manufakturnega in špecejskega blaga ter 3000 din gotovine, in vlomno tatvino pri Jehart Rozi v Brdih pri Šmartnem. Po prestani kazni ga bodo oddali za dobo 3 let v prisilno delavnico.

Kino za bolnike

Neki ameriški podjetnik je prišel na zanimivo misel, da bi omogočil »obiske« kina tudi tistim, ki so za daljši čas navezani na bolniško posteljo. Dal je narediti prenosljiv aparat in potrebno platno in je začel nabirati naročila pri bolnikih, ki bi hoteli videti ta ali oni film. Najnovejše filme v Ameriki je mogoče dobiti v majhnem formatu. Nekaj dni po prvi predstavi ima bolnik, ki ne more zapustiti bolniške postelje, že priliko, videti ves filmski program a tedenskiimi, športnimi novicami in kulturnim filmom doma na svojem stanovanju. Stroški znašajo približno dvajsetkrat toliko kot navadna vstopnica za kino.

Grški otok Kreta v Sredozemskem morju, za katerem so se po raznih poročilih izkrcale angleške čete. Kreta je gorat otok v vzhodnem delu Sredozemskega morja. Od leta 1913 je zopet grška last. Na otoku se dvigajo štirje apneničasti masivi: Levka Ori (2498 m), Psiloritis in Lassithi so največji. Po dolinah je naseljeno prebivalstvo v orientalskih vaseh in hišah. Pridelujejo olive, oranže, citrone, vino in žito. Na severni obali so pristanišča Chania, Rethymon, Hraklion (to je tudi glavno mesto na Kreti) in Hagios Nikolaos. Podnebje je sredozemsko. Suho vreme je od aprila do oktobra. Otok je 260 km dolg in meri 8286 kv. km. Prebivalcev ima 386.500. Italijanska poročila vedo povedati, da so Angleži Kreto utrijali in da so tam že prej imeli svoje čete.

Namesto ruskega čaja pijte naš aromatični

„EMONA“

cvetlični čaj,

ki ne razburja živcev, temveč vpliva pomirjevalno.

Zahtevajte samo originalne pakete v vseh trgovinah

Proizvaja:
Lekarna Mr. BANOVEC, Ljubljana.

Radeče pri Zidanem mostu

Srečo je imel g. Medvešek, ker je zalotil na svoji njivi tata s pošnim košem ukradene koruze. S prijateljem tuje lastnine, v katerem je na svoje veliko začudenje spoznal dobro situiranega moža, iz bližnje vasi Hotemež, se je poravnal na ta način, da mu mora nepošteni izkoriščevalec slabe letine plačati za vsak strok, ki je manjkal na njegovi njivi, po pet dinarjev.

Nehvaležni rejenček je baje sam pokradel svojemu gospodarju g. Zalarju Feliksiju iz Gorjanc 800 din. sosedom pa okoli 200 din. G. Zalar, ki je vzel otroka v oskrbo iz občinske hiralnice, zahteva povračilo od tukajšnje občine, ki pa se brani izplačati ukradeno vsoto. Zaradi govoric, ki se širijo med sosedi, da je bil sedemletni rejenček, ki ni niti naš državljani, le sredstvo v rokah neke starejše osebe, je občinska oblast odstopila vso zadevo tukajšnjim orožnikom, ki bodo skušali dognati pravo ozadje te tatvine.

Mestna občina razglašala, da traja — po najnovejšem poročilu okrajnega načelnika v Krškem — v tukajšnji občini še vedno pasji kontumace.

Svibno pri Radečah. Zdrženje gostilničarjev se je pritožilo na bansko upravo proti odloku okrajnega načelnika v Krškem, s katerim dovoljuje otvoritev nove gostilne ženi trgovca g. Gračnerja v Starem trgu pri Radečah. Banska uprava je uvidela smotnost pritožbe in je razveljavila odlok okrajnega načelnika. Pozdravljamo ta korak banske uprave, saj gostilna razen osebnega zasluga nima krajevne potrebe za upravičen obstoj, in je najbližji pivski lokal oddaljen le 200 m, a na razdalji 2 km so kar štiri gostilne. In to v vasi, ki šteje le par hiš! Ob tej priliki pripominjamo, da naj bi oblast pregledala še nekatere gostilničarske obrti, če odgovarjajo vsem zakonskim predpisom.

Radeški župan g. Rozman je izposloval 50.000 din od okrajnega cestnega odbora v Krškem. Denar, ki se je zbral v fond zaradi fuzije bivših krajevnih cestnih odborov, se bo uporabil deloma za popravilo podrtih škarp v Podkrajju, deloma pa za izboljšanje kanalizacije in za nasutje gramoza na novo zgrajeni cesti Jagnenca-Svibno. Gospodu županu se vsi Svibanci in Jagnenčani najlepše zahvaljujejo z željo, da nas tudi v bodoče ne bo po zabil.

ALI STE ŽE PLAČALI NAROČNINO?

Ravnateljstvo splošne bolnišnice v Mariboru

sporoča tužno vest, da je njen marljivi, zvesti sodelavec, gospod

Šorli Vladimir

banovinski uradniški pripravnik bolnišnice

danes sredi svojega delovanja mirno v Bogu vdano zaspal.

Marljivemu uradniku bmo ohranili časten spomin!

Maribor, dne 4. novembra 1940

Posedstva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadst. Telefon 44-20.

Štiristanovanjsko hišo

za 160.000 din, in parcelo 725 m² po 250 din m² — prodam. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Ob tramvaj« št. 16964. (p)

Dvostanovanjska hiša

z lokalom, ob tramvajski progi v Ljubljani, takoj zelo ugodno naprodaj. — Dr. Gornik, Rožna dolina št. 14.

Parcele

naprodaj v št. Vidu, Vižmarjih in v Mednem, tik postaje ozir. ob Savl. — Polzvedbe: Vižmarje 78, nasproti Mizar. zadruga.

Prostov. javna dražba

hmeljskih parcel bo v Zalcu dne 10. novembra 1940. Proda se tudi večje posestvo. Pojasnila daje Gorjanc, Zalec.

SOBE

ODDAJO:

Sostanovalko sprejem. Sv. Petra nasip 71/II. (od 9—12). (s)

Prazno sobo

oddam takoj eni osebi za 200 din mesečno (bližina magistrata). Naslov pove upr. »Slov.« pod 16969.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda i din; ščitovanjaki oglasi i din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši anekes za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računajo enokolonaka, 3 mm visoka celotna vrstica po 1 din. — Za pisane odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Šivilja

spretna, urna, za fino damsko in moško perilo. Isče mesto takoj ali čez 14 dni. Plača po dogovoru. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Fino perilo« 16948.

Zasluzek

Potniki!

Nudim Vam v prodajo domače vrvarske izdelke. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Provizija« št. 16898.

Dobro zaslužek

nudim vsakomur. Prodajna cena je nizka, rabi vsaka hiša. — Za lastni poskus pošljite za 10 din znamk, nakar dobite v prodajo. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Zasluzek« št. 16899.

Službo dobe

Mizarskega pomočnika

dobrega, sprejemem takoj. Kregar Jakob, Vižmarje št. 2, p. št. Vid n. Lj. (b)

Služkinjo

pridno, ki govori nekoliko nemško, sprejemem. — Prof. Lacroix, Ljubljana, Nebotičnik 8, tel. 35-46.

Mizarskega pomočnika

dobro izvežbanega v pohištvo, sprejemem. Nastop takoj. Strojno mizarstvo Alojzij Golob, Praprotno nad Škofjo Loko. (b)

Voznike

za prevoz hlodov iz gozda, sprejemem. Parna žaga Rog, Podstenica p. Toplice pri Novem mestu.

Absolvent trg. akademije

moški, dobro kvalificiran, soliden, dobi službo v prodajnem oddelku veleindustrije na deželi. Smisel za jezike pogoj. Ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »Podjetje« št. 16939.

Kupimo

Kupim

pisalni stroj, pisalno mizo in Wertheim blagajno. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Pisarna« št. 16935. (h)

Stanovanja

ODDAJO:

Enosobno stanovanje prostorno, s prednobo, oddam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 16970.

Prodamo

Dokolenice (gamaše)

priporoča Ivan Kravos, Maribor Aleksandrova cesta 13.

Dva nova tricikla

prvovrstne izdelave, poceni napredaj. Generator delavnica, Tyrševa c. 13, (levo dvorišče).

Klubska garnituro

usenjeno, v najboljšem stanju, prodaja »ABC« v Ljubljani, Medvedova 8, poleg kolodvora Šiška.

Čreva

Naznanjam, da imam vedno v zalogi prašičeva čreva za mesene klobase od 30 mm naprej, in debela za krvavice — po zmerni ceni. Dobilo se: Solski cvetred, stojnica in Mesarska cesta 4, dvorišče, levo. Novak Anton.

Jabolka

obrana, zimska, mošanci (gambovec), bobovec, tefelin ter razne druge trpežne dobre zimske vrste po 4 din naprej razpošilja Henrik Celmer, trg., Libelice, Koroško.

Trgovci!

Dokler je še prilika se založite s celimi orehi in medom

Dobite v

Medarni

Ljubljana, Zidovska ul. 6

STROJI

STROJNO PODJETJE

ING. BORSTNAR

LIUBLJANA, SV. JERNEJA ŠT. 18

IZDELUJE

VODNE

TURBINE

ŽAGE, MLINE, TRANSMISIJE, DVIGALA ITD.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obrokel

Ivan Legat

Ljubljana, Prešernova 44 Maribor, Vetrinjska 80

Razno

Gumbnice, gumbe, plise, monograme, entel, ašur fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

Ljubljana, Francišanska ulica nasproti hotela Union

Vezenje perila, krasna predtiskana žen roč. dela

Brezplačno zavojček

Dostalovega toaletnega bisera na poskušnjo. Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozolci ogreli, nečistost obraza izginejo. Pošljite za stroške 3 din v znamkah. »Kemikalija«, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton stiriideset dinarjev.

Glasba

Klavir

dobro ohranjen, poceni prodaja »ABC«, Ljubljana, Medvedova 8, poleg kolodvora Šiška. (g)

Za hišne posestnike

tovarne, industrije, večja podjetja i. t. d.

od oblasti predpisane in o. drž. ognjegasnega savez. preizkušene

ognjegasne naprave

„PRVA POMOČ“

ima v zalogi

Viktor Bohinec, Ljubljana

Tyrševa cesta 12 (dvorišče). Telefon 23-09.

»Slovenčev koledar«

lahko naročite

še do 11. novembra 1940

Zahvala

Vsem, ki ste spremili našo ljubljeno, nepozabno mamo, staro mamo, teto in taščo

Katarino Raškarovo

na njeni zadnji poti, vsem, ki ste z nami sočustvovali, vsem, ki ste darovali cvetje, se tem potom najiskrenejše zahvalujemo. Posebno zahvalo smo dolžni gosp. dr. Aleksiju V. Novoselskemu za njegovo izredno požrtvovalnost zdravnika in človeka, s katero je lajšal bolečine dragi pokojnici, in protojereju g. Matkoviču, ki je bil ob njeni postelji v zadnjih trenutkih.

Zalujoči ostali.

Vsemogočni je v ponedeljek, 4. novembra t.l. poklical k Sebi srčno dobrega očeta, soproga ter zvestega tovariša, gospoda

Vladimirja Šorlija

banovinskega urad. pripravnika splošne bolnišnice v Mariboru

v najlepši dobi starosti. Umrl je ko veren kristjan vdan v voljo Božjo. Pogreb blagopokojnega bo v sredo, 6. novembra 1940, ob pol 5 popoldne iz mrtvašnice mestnega pokopališča na Magdalensko farno pokopališče. — Sv. maša zadušnica bo brana dne 7. novembra 1940 ob 7 zjutraj v cerkvi sv. Magdalene.

Maribor, 5. novembra 1940

Uradništvu splošne bolnišnice

Cirila, soproga Martinček, sinček

Umrl nam je naš ljubljani soprog, najskrbnejši očka oziroma sin, brat, stric in svak, gospod

Knez Stanko

poštni inšpektor

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 6. novembra 1940 ob pol 5 popoldne z žal — kapelice sv. Jakoba — k Sv. Križu. Ljubljana, dne 5. novembra 1940.

Ivanka, soproga; Stanko, Zinka, otroka — in ostalo sorodstvo.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

Pogača je bila tako okusna na pogled, skorja je bila tako vabljiva, kot pozlačena, da je poeta omamila sladkosnednost (ki jo že poznate) in ga zapeljala, da je napravil v njej strašno zarez, ki se je po svoji obširnosti lahko kosala z nekdanjim Belizarjevim napadom na njegovo gnjat v Jelšovju.

Od vsega dolgega govora, ki ga je slišal, si Jakec ni zapomnil drugega, kot, da je d'Argenton napravil silno dolgo pot, da je prišel v Indret denar, ki bi mu naj prihranil sramoto, sesti na zatožno klop. Pot si ob tej svečani priliki seveda ni mogel kaj, da ne bi potegnil iz žepa denarnico in pokazal velik šop bankovcev; saj se je že prej večkrat potrpeljal po žepu rekoč: »Prinesel sem denar...« Deček je v dobri veri mislil, da je d'Argenton vzel teh šest tisoč frankov od svojega imetja, da bi ga rešil in pričental misliti, da se je bil motil o tej zoprni osebi, da sta njegova hladnost in odvratnost bili samo navidezni... Nikdar se ni bil tako spoštljiv in ljubezniv do svojega »sovražnika«, kateremu se je to seveda čudno zdelo; domisljeval si je, da je ta sprememba njegova zasluga in si dejal:

»Upognil sem ga!«

Ta misel ga je poleg sijajnega sprejema Roudicovih, končno spravila v dobro voljo. Ko bi vi videli poeta in vajuca, ko sta se sprehajala pod roko po indreških ulicah in po Loirinem bregu, bi mislili, da sta dva resnična prijatelja. Jakec je bil tako srecen, ko je govoril o svoji mami, spraševal ga je po novicah in raznih malenkostih. V osebi tega človeka, ki tako ljubi njegovo mater, je takorekoč čutil

njeno prisotnost. Oh! Če bi vedel, kako je ona blizu! Če bi vedel, da se je pred eno uro v d'Argentonu boril ostanek usmiljenja z njegovim ošabnim egoizmom in da se je ta vprašal:

»Ali mu naj povem, da je ona tu?«

Dejstvo je, da d'Argenton niti malo ni slutil, da se bodo stvari tako iztekle, ko je prišel pridigovat v Indret. Silno vesel bi bil, ko bi pripeljal pred mater ponižanega in zločinskega otroka; njegova krivda bi prepričala njun tesnejši odnos. Da bi pa pripeljal k njej zmagovalnega junaka, žrtev sodne pomote in da bi potem moral biti priča, kako bi se ljubkovali ti dve srci, ki nikdar nista prenehali biti drug za drugega, to je presegalo njegove moči.

A ker hoče prepričati, da bi se videla, ko sta že tako blizu skupaj, ker hoče prepričati njuno snidenje, mora najti nek izgovor, neko opravičilo, razlog, ki naj bo silno tehten in ki ga je treba objasniti s primernimi besedami. In ta razlog mu je Jakec sam nudil.

Pomislite, da je ubogega malega Jakca prevzela ta nenavadna ljubeznivost, občutil je neko potrebo po zaupanju in nenadoma je pogumno in odločno priznal gospodu d'Argentonu, da mu prav nič ne ugaja poklice, ki ga vrši, da ne bo nikdar postal dober delavec, da je preveč osamljen, predačič od svoje matere in da bi se mogoče našel zanj poklice bolj po njegovem okusu, ki bi se bolj skladal z njegovimi močmi... oh! ni se bal delati... želel bi si samo tako oelo, kjer bi roke nekoliko manj delale, a možgani nekoliko več.

Medtem govorjenjem je Jakec stiskal potovno roko a obenem tudi čutil, kako se mu ta izmika, ohlaja in izvija. Naenkrat je spet imel pred sabo brezčuten obraz in ledeni, neprijateljski pogled svojega bivšega »sovražnika«.

»Zelo sem te žalosten. Jakec; tvoja mati bi bila obupana, ko bi slišala tvoje besede. Menda si pozabil, kar sem ti tolikokrat dejal: »Ni slabših ljudi na svetu od sanjarjev... proč z utopijami in sanjarijami. Naše stoletje je stoletje železa... Jakec, na delo! Na delo! Nesrečni deček je moral celo uro poslušati take stvari, eno uro je poslušal te moralne nauke, ki so bili neprimerno hladnejši, ostrejši in neznošnejši kot dež, ki je padal v tem trenutku in neprimerno mračnejši kot noč, ki se je spuščala na ož deželo.

No, in medtem ko sta se ta dva sprehajala gori in doli po bregu, se je tam doli onstran reke neka žena naveličala čakanja v gostilniški sobi in je zato odšla na pomoč in tam prežala na prevoznikovo ladjo, iz katere naj bi vsak trenutek izstopil mali grozni zločinec, njen nadvse ljubljani otrok, ki ga že dve leti ni videla. Toda gospod d'Argenton je sedaj že imel v rokah svoj razlog. Spričo slabih nagaj, ki še vlačajo v tem dečku, bi ga pogled na njegovo mater samo pokvaril, podžgal bi še zadnji ostanek njegovega poguma... Pameten je je, da je sploh ne vidi... Šarlotu bo že toliko pametna, da bo razumela in doprinesla to žrtev za svojega sina. »Življenje namreč ni roman, za hudiča!«

Ceprav je Jakca in njegovo mater ločila samo širina reke, bila sta si tako blizu, da bi se slišala, ko bi močnejše zavpila, se je torej vendarle zgodilo, da se tega večera nista videla in tudi pozneje še dolgo ne.

VIII. Kurjač.

Kako je mogoče, da ob tako dolgih, delopolnih dneh leta tako hitro minevajo? Vidite, dve leti sta že minili, odkar se je Zenaída omožila in odkar je bil Jakec junak v tisti grozni pustolovščini. Kaj je delal ti dve leti? Garal je, stopinjo za stopinjo je sledil po poti,

na kateri vajenec napreduje v znanju in plati. Od kovaškega primeža je napredoval do nakovalja, bil zaposlen pri stiskanju železa in nato je dobil v roke kladivo. Njegove roke so postale žuljave in njegov razum tudi. Zvečer je padel atrujen na svojo posteljo, bil je namreč slaboten in zaspal je, kot bi trenil. Naslednjega dne je prišel spet svoje žalostno, brezčluno in enolično življenje. Bal se je vitočev od tistega groznega potovanja v Nantais. Pri Roudicovih je bilo žalostno. Gospod in gospa Mangin sta se nastanila na obali v Poullinguen. Vse stanovanje je bilo po odhodu debele deklice videti prazno! Njena soba je bila brez življenja, odkar je vzela s seboj svojo veliko omaro z balo.

Gospa Roudic ne gre nikamor več; sama sedi kje pri oknu, čigar zavese so vedno »puščene, — nikogar več ne pričakuje, — brezbrizno preživlja enolične dneve, dopušča da njeno življenje teče kot kri iz odprte rane. Samo oče Roudic je ostal vever, v srečni zavesti. Njegove majhne, fine bistroumne oči so ohranile svoj oster pogled in bile v silnem nasprotju z njegovo naivno, slepo in lahko-verno dušo, ki zla sploh ne pozna.

Dogodivščin v Jakčevem življenju sploh ni nobenih. Zadnja zima je bila zelo trda. Loira je napravila veliko opustošenje, preplavila je skoro ves otok. Čigar del je ostal pod vovo štiri mesece. Delali so v vlažnem, vdihavali meglo in vso močvirsko nezdavnost. Jakec je dolgo kašljal in prebil precej uric ležati za mizico v bolnici. Od časa do časa je prišlo iz Etiolles kakšno pismo, ki je bilo zelo ljubeznivo, kakar ga je mati pisala na skrivaj in zelo pridigarško in hladno, kadar je poet narekoval za njenim hrbtom. D'Argentonova dejanja in namere so še vedno igrale glavno vlogo v dejanju in nehanju njegove potrpežljive žrtve.